

Wiadomości **Uniwersyteckie**

30 | Nauka i ludzie

Nauka języków obcych otwiera nas na świat

38 | Nauka i ludzie

Przedsiębiorczość jest warunkiem postępu cywilizacyjnego. Rozmowa z dr. Bartłojem Twarowskim, prof. UMCS

56 | Kartka z kalendarza

Prof. dr hab. Alina Aleksandrowicz (1931–2025). Wspomnienie

Fot. Michał Piłat, Bartosz Proll

Global Women's Breakfast, 11 lutego 2025 r.

Fot. Michał Piłat

Jubileusz Wydziału Ekonomicznego, 27 lutego 2025 r.

Spis treści

WYDARZENIA

- 4** | Z życia Uczelni
- 14** | Twarze komercjalizacji
- 16** | Nasze sukcesy
- 21** | Na wydziałach

NAUKA I LUDZIE

- 30** | Nauka języków obcych otwiera nas na świat
- 35** | Biżuteria pełna tajemnic. Rozmowa z dr hab. Ewą Letkiewicz, prof. Uczelni z Katedry Kultury Audiowizualnej i Nauk o Sztuce UMCS
- 38** | Przedsiębiorczość jest warunkiem postępu cywilizacyjnego. Rozmowa z dr. Bartłomiejem Twarowskim, prof. Uczelni z Katedry Zarządzania UMCS, prezesem zarządu UMCS Synergia sp. z o.o.
- 42** | Sztuczna inteligencja w psychoterapii: chatboty jako cyfrowi terapeuci

WYDARZENIA NAUKOWE

- 45** | Z UMCS do UCLA i z powrotem
- 46** | Zmieniamy się dla Was, czyli co nowego w Bibliotece UMCS
- 47** | Konferencja „Bio Idea 5.0”
- 48** | Najstarsza sauna w Europie Środkowej
- 50** | Umowa z Muzeum Historyczno-Archeologicznym w Ostrowcu Świętokrzyskim
- 51** | Przyszłość sobiborskich mokradeł. Obchody Światowego Dnia Mokradeł 2025

NASI ABSOLWENCI

- 52** | Każdy projekt jest dla mnie wyjątkowy. Rozmowa z Ewą Podłodowską – artystką, absolwentką UMCS

KARTKA Z KALENDARZA

- 54** | Pożegnanie Mariana Turskiego (1926–2025)
- 55** | W ludzkiej solidarności widzę wielką nadzieję
- 56** | Prof. dr hab. Alina Aleksandrowicz (1931–2025). Wspomnienie

SPRAWY STUDENCKIE

- 59** | Sportowe podsumowanie lutego
- 60** | Konsulting i mentoring w kształceniu akademickim
- 61** | Koncert „Wszystkie brzmienia miłości”
- 62** | Pierwsi inżynierowie geografii wojskowej i zarządzania kryzysowego
- 63** | Helau! Spotkanie karnawałowe w Katedrze Germanistyki

UMCS DLA SZKÓŁ

- 64** | Okręgowy etap 51. Olimpiady Geograficznej
- 65** | „Spotkania z Archiwistyką” w Radomiu
- 66** | Błyskawicznie ku maturze
- 66** | 74. Olimpiada Fizyczna na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki

W ŚWIECIE KSIĄŻEK

- 67** | Premiera książki *Rodzina Curie we wspomnieniach*
- 67** | Nowy numer CONSENSUS-a
- 68** | Nowa książka dr. Wojciecha Magusia
- 69** | Książka pt. *Irlandia de Valery. Wizja i rzeczywistość* pod red. dr. Michała Wallnera

ŻYCIE KULTURALNE

- 70** | Za nami Festiwal Filmowy UMCS 2025

Wydawca: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

PL ISSN 1233-216X

Adres redakcji: pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, p. 1606, 20-031 Lublin, tel. 81 537 54 19

e-mail: wiadomosci@mail.umcs.pl
www.wiadomosci.umcs.pl

Redakcja: Aneta Adamska, Magdalena Cichocka, Ewa Kawałko-Marczuk (redaktor naczelny), Michał Piłat (fotograf), Bartosz Proll (fotograf), Katarzyna Skalecka, Magdalena Wołoszyn-Mróż

Współpracownicy: Krzysztof Bartnik, Agata Dzyr, Sara Filipiak, Monika Gabryś-Sławińska, Teresa Klimowicz, Andrzej Kokowski, Ihor Kolisnichenko, Eliza Komierzyńska-

-Orlińska, Urszula Lewartowicz, Julia Maj, Kamil Michaluk, Monika Mielko-Remiszewska, Anna Pastuszka, Tomasz Poślada, Adrian Skubiszewski, Maciej Szymoniak, Paulina Turyto-Nowak, Michał Zembrzycki

Projekt graficzny i skład: Studio DTP Academicon, dtp@academicon.pl, <http://dtp.academicon.pl/>

Druk: Magic

Nakład: 420 egzemplarzy

Oktadka: Global Women's Breakfast, fot. Bartosz Proll

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i korekty nadesłanych tekstów. Ma również prawo do wyboru tekstów do publikacji.

Współpraca UMCS i MPWiK

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej kontynuuje współpracę z Miejskim Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie. 6 marca podczas spotkania w Centrum ECOTECH-COMPLEX instytucje podpisały umowę określającą warunki kooperacji. Uczelnię reprezentowali rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski oraz prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką prof. dr hab. Zbigniew Pastuszak, zaś MPWiK – prezes Zarządu Artur Szymczyk i wiceprezes Zarządu Sławomir Matyjaszczyk.

Porozumienie dotyczy współpracy w zakresie działalności naukowej, badawczo-rozwojowej, aplikacyjnej i dydaktycznej. Strony zobowiązują się również do działań na rzecz stwarzania dogodnych warunków do rozwoju i transferu wiedzy między instytucjami oraz wzrostu

ich konkurencyjności i innowacyjności. Planowane są wspólne projekty m.in. w zakresie: metod usuwania mikroplastiku ze ścieków; sposobów usuwania ze ścieków wybranych zanieczyszczeń organicznych, farmaceutyków i związków wpływających na układ hormonalny człowieka; rozwiązań umożliwiających zwiększenie produkcji biogazu z procesu fermentacji; biomonitoringu ścieków oraz metod odzysku substancji ze ścieków i osadów w oparciu o ideę gospodarki o obiegu zamkniętym, minimalizującej zużycie surowców i powstawanie odpadów.

MPWiK będzie ponadto wspierał podnoszenie umiejętności oraz zdobywanie przez studentów UMCS doświadczenia poprzez organizację szkoleń, warsztatów, praktyk i staży, jak również realizację prac dyplomowych i naukowych. Z ramienia UMCS w prace zaangażowani

Fot. Michał Płatek

Ścieki niosą w sobie wszystko, co odprowadzamy z naszych gospodarstw domowych, z przemysłu. Z punktu widzenia naukowo-badawczego to bardzo interesujący obszar, ponieważ to właśnie dzięki ściekom możemy stwierdzić, jak funkcjonuje społeczeństwo. Możemy w nich znaleźć to, co jest zagrożeniem, ale też wartością. Na tej podstawie w oczyszczalni ścieków jesteśmy w stanie wdrażać odpowiednie technologie, które sprawiają, że ścieki oczyszczone, wprowadzane do rzeki Bystrzycy, są bezpieczne. [...] W ściekach wykrywa się narkotyki, wszelkie wirusy, bakterie i leki. [...] Od 1 stycznia obowiązuje nowa dyrektywa ściekowa, która na oczyszczalni ścieków nakłada obowiązki w kwestii usuwania tych zanieczyszczeń, nazywanych ogólnie mikrozanieczyszczeniami [...], dlatego we współpracy z UMCS jako wysoce wyspecjalizowaną jednostką badawczą widzimy duży potencjał.

Elżbieta Kuzioła – dyrektor Oczyszczalni Ścieków „Hajdów”

będą m.in. naukowcy z Instytutu Nauk Biologicznych i Instytutu Nauk Chemicznych.

Oficjalne podpisanie umowy poprzedziła konferencja prasowa, podczas której rektor prof. Radosław Dobrowolski podkreślił ważną rolę kooperacji Uczelni z przedstawicielami świata społeczno-gospodarczego. Przykładem jest właśnie wspólna działalność z MPWiK:

» Nasza współpraca instytucjonalna trwa od wielu lat, ale wraz z postępem technologicznym, cywilizacyjnym oraz z wdrażaniem nowych technologii na potrzeby badań naukowych i dydaktyki jesteśmy w stanie osiągnąć więcej niż jeszcze parę lat temu. Dzisiaj stawiamy na interdyscyplinarność w podejściu badawczym, a to przekłada się na bardziej precyzyjne rozpoznawanie i monitoring potencjalnych zagrożeń. W efekcie mamy szansę na sprawne zlokalizowanie źródła zanieczyszczeń i szybszą interwencję w przypadku jakichkolwiek zagrożeń bakteriologicznych, biologicznych czy chemicznych. Potencjał Uczelni oraz doświadczenie i merytoryczne przygotowanie kadry MPWiK pozwalają na połączenie sił, efektywną realizację wspólnych działań oraz ich wymierne efekty.

O kooperacji mówił również prezes MPWiK Artur Szymczyk:

» Muszę przyznać, że od wielu lat współpracujemy na różnych polach [...]. Jednym z przejawów naszej współpracy jest obszar naukowy i rozwojowy. Przypomnę, że stoimy przed wyzwaniami związanymi z koniecznością wprowadzania dyrektyw ściekowych i wodnych, które zmuszają nas do nieco innego spojrzenia na zasób, którym dysponujemy – zarówno jeśli chodzi o wodę, jak i o ścieki oczyszczone. [...] Myślę, że dzięki wspólnej pracy będziemy mogli efektywniej wdrażać nowoczesną technologię [...].

Wielowymiarowość współpracy akcentował także prof. Zbigniew Pastuszek:

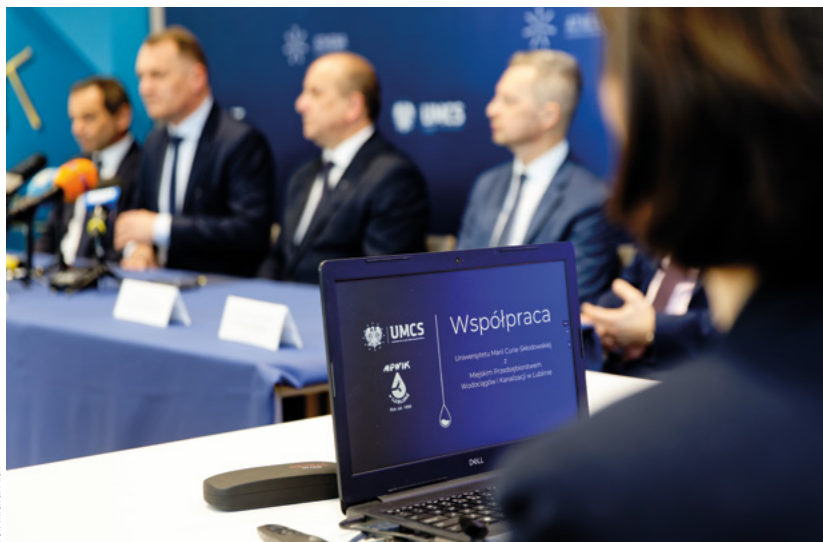
» Dzisiejsza umowa będzie rozwijała nasze dotychczasowe działania o nowe pomysły dotyczące projektów, które wychodzą poza takie naturalne pojmowanie tego, czym się zajmuje MPWiK i Uczelnia. [...] Widzimy tutaj szerokie spektrum współpracy z przedstawicielami różnych dyscyplin z naszego Uniwersytetu. Liczymy na to, że nasze wspólne działania przyniosą pożytek dla Uczelni, przedsiębiorstwa i miasta. [...] Dzięki naszym naukowczyniom i naukowcom jesteśmy m.in. w stanie wyczytać ze ścieków ogromną liczbę parametrów, które dadzą informacje dotyczące sytuacji epidemiologicznej w mieście oraz zdrowia mieszkańców.

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Zanieczyszczenie ścieków wynika w dużej mierze z tempa i sposobu życia, jakie prowadzimy. Wiele leków jest dostępnych bez recepty. Możemy nawet na stacji benzynowej lub w sklepie spożywczym kupić leki np. z ibuprofenem lub paracetamolem, które szybko stawiają nas na nogi i pozwalają na większą dyspozycyjność. Związki te wydalone są z organizmu, ponieważ nie metabolizujemy całej dawki leku, i zalegają w ściekach.

Nie możemy zapominać również o złym składowaniu farmaceutyków, które zamiast do specjalnych pojemników w aptekach często wyrzucane są do zwykłych koszy na śmieci, a później substancje w nich zawarte przesiakają do wód gruntowych i je zanieczyszczają. [...]

Wiele zależy od nas samych i naszych nawyków. [...] Nawet zakłócenie na najniższym poziomie planktonu niesie ze sobą konsekwencje na długości całego łańcucha pokarmowego u ryb i ptactwa żywiącego się organizmami wodnymi. Nie zapominajmy również o antybiotykooporności, która dotyczy nas w sposób bezpośredni, bo deponowanie dużych ilości antybiotyków w środowisku stwarza dokładnie ten sam problem.

Dr Kamila Wliżło – adiunkt w Katedrze Mikrobiologii Przemysłowej i Środowiskowej Instytutu Nauk Biologicznych

Ofertę i możliwości badań prowadzonych przez naukowców z UMCS przedstawił dyrektor Instytutu Nauk Biologicznych dr hab. Grzegorz Janusz, prof. UMCS:

„Odpowiadamy na wyzwania związane z oczyszczaniem linii ścieków. Mikrozanieczyszczenia to np. wszystkie leki, które są często nadmiarowo używane i spływają z całego miasta. Analizy wskazują, że z każdym rokiem ich ilość będzie się zwiększać. Bardzo trudno się je usuwa, ale nasz Instytut ma pomysły i konkretne sposoby, jak można to zrobić, m.in. przez absorpcję na polimerach pochodzenia naturalnego [...] i z pomocą różnych enzymów pochodzenia mikrobiologicznego [...]. Warto dodać, że wychodzimy naprzeciw potrzebom MPWiK i prowadzimy także nowoczesne badania genetyczne.

Po podpisaniu umowy odbyło się seminarium naukowe, podczas którego przedstawiciele Uczelni i MPWiK zaangażowani w realizację umowy rozmawiali szczegółowo o możliwych obszarach współpracy między instytucjami.

Dla UMCS relacje z otoczeniem społeczno-gospodarczym są niezwykle ważne. Stanowią istotny element budowania pozytywnego wizerunku Uczelni w środowisku wewnętrznym i zewnętrznym. Dzięki efektywnej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym nasz Uniwersytet jest dzisiaj atrakcyjnym partnerem dla środowiska biznesowego.

Katarzyna Skałeczka

Fot. Michał Piłat

Fot. Michał Piłat

Fot. Michał Piłat

Global Women's Breakfast 2025 na UMCS

Inspirujące prelekcje, owocne dyskusje i wymiana poglądów – tego wszystkiego mogliśmy doświadczyć, biorąc udział w niezwykłym wydarzeniu – Global Women's Breakfast 2025, którego tegoroczne hasło przewodnie brzmiało „Accelerating equity in science”. Już po raz drugi UMCS dołączył do inicjatywy, która ma na celu podkreślenie roli współpracy oraz budowanie trwałych relacji w świecie nauki.

11 lutego w Stołówce Akademickiej „Trójka” rozmawialiśmy m.in. o równości, pozycji kobiet w nauce, promocji nauki w mediach i roli interakcji w komunikacji naukowej.

Zebranych na spotkaniu powitała prof. dr hab. Dorota Kołodyńska – prorektor ds. studentów i jakości kształcenia, która powiedziała:

» Na naszym Uniwersytecie po raz drugi odbywa się Global Women's Breakfast, czyli inicjatywa, która ma na celu łączenie kobiet w nauce. Została zapoczątkowana w 2019 r. przez Międzynarodową Unię Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC). Myślę, że na UMCS wykorzystujemy ten potencjał i chcemy promować współpracę między kobietami. Można powiedzieć, że dzisiejsze wydarzenie jest elitarne, ponieważ w tym roku w Polsce tylko trzy ośrodki biorą udział w takim spotkaniu. Będziemy rozmawiać i dyskutować o sprawach ważnych dla nas wszystkich. 11 lutego przypada Międzynarodowy Dzień Kobiet i Dziewcząt w Nauce, więc świętujemy. Staramy się mówić o kobietach i o tym, jaka jest w nich siła. Chcemy pokazywać dobre wzorce.

Następnie o COST, czyli Europejskim Programie Współpracy w Dziedzinie Badań Naukowo-Technicznych opowiedziała dr Marta Goliszek-Chabros z Laboratorium Analitycznego na Wydziale Chemii. Z kolei temat promocji nauki w środkach masowego przekazu, rozwoju bazy ekspertów medialnych i możliwości współpracy naukowców z mediami omówiła Aneta Adamska – rzecznik prasowy, dyrektor Centrum Prasowego. Na koniec kierownik Biura Promocji i Popularyzacji Nauki Barbara Uljasz opowiedziała o interakcji w komunikacji naukowej i działalności jednostki, którą kieruje. Uczestnicy mieli także okazję zapoznać się z prezentacją o STEAM jako kluczu do rozwoju kompetencji przyszłości, którą przygotowała dr hab. Marlena Plebańska, prof. UV (prezes Fundacji STEAM Polska).

Wydarzenie zostało zorganizowane z inicjatywy prorektora prof. Doroty Kołodyńskiej we współpracy z Biurem Promocji i Popularyzacji Nauki.

Global Women's Breakfast odbywa się od 2019 r. Badaczki i badacze dyskutują o osiągnięciach kobiet w nauce i inspirują młodsze pokolenia do kontynuowania kariery naukowej. Wydarzenia rozpoczynają się rano w Nowej Zelandii i Australii, a następnie przechodzą do stref czasowych na całym świecie. Każde spotkanie odbywa się niezależnie i udostępniane jest na mapie globalnej #GWB2025.

Magdalena Wołoszyn-Mróz

60-lecie Wydziału Ekonomicznego

Wydział Ekonomiczny UMCS świętuje w tym roku jubileusz 60-lecia istnienia. Z tej okazji 27 lutego w Auli im. Lesława Pagi odbyła się uroczysta inauguracja obchodów. Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli władz Uczelni, pracowników, studentów oraz zaproszonych gości. Była to okazja do refleksji nad dorobkiem jednostki, podsumowania jej dotychczasowych osiągnięć oraz spojrzenia w przyszłość.

Zebranych gości przywitał dziekan dr hab. Marcin Lipowski, prof. UMCS. Uroczystego otwarcia jubileuszu dokonał zaś rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski:

„Jubileusz to z jednej strony doskonała okazja do wspomnień: przypomnienia sobie wydarzeń będących kolejnymi kamieniami milowymi w historii Wydziału oraz nauczycieli akademickich, którzy decydowali o kształcie jednostki przez ostatnie sześć dekad. Ale to również

dobra sposobność, aby kreślić perspektywę na przyszłość i zastanowić się wspólnie, co nam przyświeca i w którą stronę powinniśmy zmierzać – zarówno w kontekście naukowo-badawczym, jak i dydaktycznym. Ze swojej strony bardzo doceniam Państwa dotychczasową pracę i zaangażowanie oraz nie mam wątpliwości, że jesteście na właściwej ścieżce, żeby nie powiedzieć na autostradzie ku realizacji wspaniałych celów.

Rektor złożył także pracownikom i studentom serdeczne życzenia z okazji święta Wydziału i podziękował za wkład w rozwój zarówno jednostki, jak i całego Uniwersytetu.

Znaczenie Wydziału na mapie akademickiej podkreślał również prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką prof. dr hab. Zbigniew Pastuszek, były dziekan WE:

„60 lat wkładu Wydziału Ekonomicznego w rozwój regionu, Polski, ale też Europy – bo nasi absolwenci i absolwentki pracują w wielu instytucjach na całym świecie – jest świadectwem tego, że my, wykonując swoje obowiązki zawodowe jako nauczyciele i badacze, ale również jako pracownicy wspierający te procesy podstawowe, robimy coś naprawdę dobrego dla społeczeństwa. [...] Gratuluję Państwu i jednocześnie dziękuję za dobrą współpracę, za wszystko to, co robimy wspólnie dla dobra Wydziału oraz Uniwersytetu. Życzę także rozwoju, ciągłego rozwoju!

Podczas uroczystości zastępca prezydenta miasta Mariusz Banach wręczył Medale Unii Lubelskiej zasłużonym pracownikom WE: prof. dr hab. Jerzemu Węclawskiemu, prof. dr hab. Elżbiecie Skrzypek, prof. dr hab. Annie Rakowskiej, prof. dr hab. Agnieszce Sitko-Lutek, dr hab. Jolancie Szołno-Koguc, prof. UMCS, prof. Zbigniewowi Pastuszkowi, dr hab. Radosławowi Mąćkowi, prof. UMCS, dr hab. Mariuszowi Kici, prof. UMCS i prof. Marcinowi Lipowskiemu. Wydział Ekonomicz-

Fot. Michał Piłtar

ny otrzymał też najwyższe miejskie odznaczenie – Medal Zasłużony dla Miasta Lublin.

„Dzisiaj jest czas na to, żeby Państwu podziękować w imieniu mieszkańców Lublina za to, że przez lata to miasto tworzyście i budujecie. Za to, że naukowcy z Wydziału Ekonomicznego są chlubą Lublina w całej Polsce i w Europie. My się do tych państwa sukcesów bardzo chętnie przynajemy, dlatego że „UMCS jest Lublinem, bo chce być Lublinem”. [...]

– powiedział wiceprezydent Mariusz Banach.

Kolejnym punktem programu była prezentacja historii Wydziału. Dziekan pokazał początki jednostki i jej rozwój na przestrzeni lat. Zwieńczeniem uroczystego dnia było otwarcie wystawy jubileuszowej oraz panel wspomnieniowy z udziałem emerytowanych absolwentów i pracowników Wydziału poprowadzony przez dr. Jakuba Czerniaka, prof. UMCS.

Przypomnijmy, że Wydział Ekonomiczny UMCS został formalnie utworzony 15 lutego 1965 r. na mocy decyzji Ministra Szkolnictwa Wyższego. Powstał jako piąty w strukturze Uczelni, zatrudniając 20 nauczycieli akademickich. Dwa pierwsze uruchomione tu kierunki to ekonomia rolnictwa i ekonomia przemysłu. W kolejnych latach Wydział zdobywał uprawnienia do nadawania stopni naukowych, rozwijał ofertę dydaktyczną i budował swoją pozycję jako ważny ośrodek ekonomiczny.

Obecnie Wydział Ekonomiczny to dynamiczna jednostka, zatrudniająca 120 nauczycieli akademickich i obsługująca 2700 studentów, w tym ponad 270 studentów zagranicznych. Oferuje 7 kierunków studiów licencjackich i magisterskich, takich jak: analityka gospodarcza, ekonomia, finanse i rachunkowość (akredytowany przez Chartered Institute of Management Accountants), logistyka (akredytowany przez European Logistics Association), międzynarodowe stosunki gospodarcze, zarządzanie oraz Business Analytics and Data Science. Na Wydziale działają koła naukowe i organizacje studenckie oraz podejmowana jest współpraca z ośrodkami zagranicznymi wspierająca rozwój kadry i studentów. Od 2010 r. przy Wydziale Ekonomicznym funkcjonuje także Rada Przedsiębiorców, której celem jest ściślejsze powiązanie procesu kształcenia i badań z praktyką gospodarczą.

Katarzyna Skątecka

Fot. Michał Piłat

Fot. Michał Piłat

Fot. Michał Piłat

Wizyta przedstawicieli ukraińskich samorządów

W dni. 12–13 lutego w Lublinie miała miejsce wizyta studyjna przedstawicieli siedmiu ukraińskich samorządów: Charkowa, Chmielnickiego, Łucka, Winnicy, Mikołajowa, Kamieńca Podolskiego oraz Iwano-Frankiwka.

Wizyta stanowiła kontynuację szkolenia „Praktyczne zastosowanie prawa unijnego w działalności samorządu terytorialnego”, organizowanego przez Centrum Europejskie UMCS we współpracy z Urzędem Miasta Lublin w ramach projektu „Together for Europe”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Erasmus+.

Uczestników uroczyste powitali prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS, dyrektor Centrum Europejskiego dr hab. Sylwia Kucharuk, prof. UMCS oraz dyrektor Biura – Centrum Współpracy Międzynarodowej Urzędu Miasta Lublin Krzysztof Stanowski. Prelekcje wygłosili: Eryk Pensalfini, wiceprzewodniczący Metropolii Grand Nancy („Działalność samorządu terytorialnego na przykładzie Metropolii Grand Nancy”) oraz przedstawiciele Urzędu Miasta Lublin: Andrzej Wojewódzki, sekretarz Miasta Lublin („Rola samorządu terytorialnego w ogólnym systemie rządów w Polsce i UE”); Marta Smal-Chudzik, dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska i Katarzyna Madoń-Kremeś, zastępca dyrekto-

ra Wydziału Ochrony Środowiska („Regulacje unijne w dziedzinie ochrony środowiska w codziennej praktyce”); Barbara Małyszczak-Piróg z Biura Partycypacji Społecznej („Współpraca Miasta Lublin z organizacjami pozarządowymi”); Krzysztof Stanowski, dyrektor Biura – Centrum Współpracy Międzynarodowej („Współpraca międzynarodowa samorządów w UE”); Ewelina Graban, kierownik Referatu ds. Wspierania i Realizacji Programów i Projektów Międzynarodowych („Programy, projekty współpracy międzynarodowej finansowane przez UE”); Wiktoria Herun, zastępca dyrektora Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów („Strategia rozwoju miasta na przykładzie Lublina”); Agnieszka Duda-Jastrzębska i Aleksandra Kuzioła z Biura Polityki Młodzieżowej („Urban Lab – Miasto dla Młodych”).

W ramach wizyty studyjnej goście zwiedzili Przystrzeń Integracyjną „Baobab”, Przystrzeń Młodzieżową „Hej” oraz uczestniczyli w uroczystym otwarciu nowej Przystrzeni Miejskiej Urban Lab przy ul. Spokojnej 2.

Sylwia Kucharuk

Co-funded by
the European Union

Fot. Urząd Miasta Lublin

Delegacja z Uniwersytetu w Żylinie na UMCS

20 lutego na naszym Uniwersytecie gościła delegacja z Uniwersytetu w Żylinie (Žilinská univerzita v Žiline – UNIZA). Na jej czele stał prorektor ds. współpracy międzynarodowej i marketingu prof. Jozef Ristvej. Do Lublina przyjechali również: prof. ing. Tomáš Loveček – prodiakan ds. nauki i badań na Wydziale Inżynierii Bezpieczeństwa oraz dr Marián Magdolen – adiunkt w Katedrze Zarządzania Bezpieczeństwem.

Goście spotkali się z rektorem prof. dr. hab. Radosławem Dobrowolskim i przedstawicielami Instytutu Stosunków Międzynarodowych: dyrektorem prof. dr. hab. Markiem Pietrasiem i jego zastępcą – dr hab. Katarzyną Marzędą-Młynarską, prof. UMCS. Podczas wizyty podpisano memorandum o współpracy pomiędzy uczelniami. Dokument ten formalizuje kooperację w obszarze edukacji, badań naukowych oraz wymiany akademickiej, szczególnie w zakresie cyberbezpieczeństwa (w ramach projektu „Centrum Kompetencji Cyberbezpieczeństwa UNIZA”, finansowanego przez UE NextGenerationEU).

Fot. BarłozProfil

Następnie delegacja udała się na Kampus Zachodni, gdzie odbyła się dyskusja z władzami Instytutu Stosunków Międzynarodowych na temat szczegółów współpracy w zakresie realizacji studiów z zakresu Cyber Security. Ustalono kierunki dalszych działań w obszarze wymiany pracowników i studentów, wspólnych badań oraz organizacji konferencji i sympozjów naukowych.

Porozumienie otwiera nowe możliwości dla studentów i pracowników obu uczelni, wzmacniając międzynarodowy wymiar działalności UMCS.

Katarzyna Marzęda-Młynarska

Prezes GUS z wizytą na Uczelni

kontynuacji dobrej współpracy rozmawiali przedstawiciele naszego Uniwersytetu z prezesem Głównego Urzędu Statystycznego. 24 lutego dr hab. Marek Cierpiął-Wolan, prof. URz gościł w Lublinie i spotkał się z rektorem prof. dr. hab. Radosławem Dobrowolskim, prorektorem ds. rozwoju i współpracy z gospodarką prof. dr. hab. Zbigniewem Pastuszakiem i dyrektorem Instytutu Ekonomii i Finansów prof. dr. hab. Andrzejem Miszczukiem.

Warto przypomnieć, że w marcu 2023 r. zawarliśmy porozumienie partnerskie o wieloletniej kooperacji z Głównym Urzędem Statystycznym oraz Urzęda-

mi Statystycznymi z siedzibą w Lublinie i Rzeszowie. Współpracujemy m.in. w zakresie wymiany informacji, praktyk studenckich czy tworzenia opracowań analityczno-statystycznych. Rozmowy dotyczyły pogłębienia współpracy między instytucjami i realizacji wspólnych projektów naukowo-badawczych. Poruszono także temat wsparcia naukowców w rozwoju Ośrodka Inżynierii Danych w Lublinie. Obie strony zadeklarowały działania na zasadzie patronatu nad wybranymi wydarzeniami organizowanymi zarówno przez GUS, jak i UMCS.

Dr hab. Marek Cierpiął-Wolan, prof. URz został powołany na stanowisko prezesa Głównego Urzędu Statystycznego 1 stycznia 2025 r. Jest profesorem na Uniwersytecie Rzeszowskim i absolwentem studiów doktoranckich w Szkole Głównej Handlowej. W 2023 r. uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego w dyscyplinie ekonomia i finanse na UMCS.

Katarzyna Skątecka

Dzień Orientacyjny na UMCS

Za nami kolejna odsłona Dnia Orientacyjnego na UMCS. Wydarzenie odbyło się 24 lutego w sali coworkingowej Stołówki Akademickiej „Trójka” i zgromadziło studentów programu Erasmus+ i innych programów wymian zagranicznych. Gości przywitała prorektor ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Dorota Kołodyńska.

W spotkaniu udział wzięło kilkudziesięciu studentów z różnych krajów, m.in. z Hiszpanii, Turcji, Tanzanii i Włoch. Uczestnicy zapoznali się ze strukturą Uczelni, zasadami organizacji studiów oraz ofertą kulturalną i sportową UMCS. Dzień Orientacyjny był także doskonałą okazją do integracji międzynarodowej społeczności studenckiej oraz wymiany doświadczeń między osobami z różnych stron świata. Studenci poznali

Fot. Michał Piłat

pracowników Uczelni odpowiedzialnych za wsparcie administracyjne oraz dowiedzieli się więcej o życiu codziennym i akademickim w Lublinie.

Organizatorem wydarzenia było Biuro ds. Obsługi Studiów i Studentów Zagranicznych Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów UMCS.

Katarzyna Skątecka

Licytacje na szczytny cel

UMCS tradycyjnie włączył się w zbiórkę na rzecz Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. W ramach współpracy z jednostkami uniwersyteckimi zaproponowano 9 wyjątkowych licytacji. Uczestnicy chętnie rywalizowali o unikalne pamiątki i doświadczenia, takie jak upominek z okazji przyznania doktoratów *honoris causa* czy zestaw jubileuszowych gadżetów UMCS.

Szczególną popularnością cieszyły się artystyczne aukcje, w tym możliwość zamówienia portretu pupila oraz reprodukcji obrazu stworzonej przez studentkę Wydziału Artystycznego na podstawie zdjęcia. Licytujący chętnie wspierali WOŚP, wybierając również takie atrakcje jak karnet na pływalnię w Centrum Kultury Fizycznej czy udział w spektaklu Teatru Pracowników UMCS. Najwyższą sumę (1426 zł) wylicytowano za możliwość spędzenia dnia w Pracowni Technologii Światłowodów.

Zgodnie z tradycją dla zwycięzców licytacji przygotowano pamiątkowe vouchery, które 26 lutego uroczystie wręczył prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS. Akcja po raz kolejny pokazała, że

Fot. Bartosz Proń

społeczność akademicka chętnie angażuje się w działania charytatywne, łącząc pomoc z dobrą zabawą. Dzięki wspólnemu zaangażowaniu udało się zebrać 3819 zł na wsparcie onkologii i hematologii dziecięcej.

Justyna Stępiak

Fot. Bartosz Proń

Podziękowanie za organizację jubileuszu 80-lecia UMCS

Jubileuszowy rok już co prawda za nami, ale zawsze będziemy go miło wspominać. Na Uczelni działo się bardzo wiele, zorganizowaliśmy niezwykle wydarzenia, aby godnie uczcić ten wyjątkowy jubileusz. 27 lutego w Sali Senatu rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski i kanclerz Małgorzata Stręciwilk spotkali się z przedstawicielami Komitetu ds. Obchodów 80-lecia UMCS, żeby podziękować za ich wkład merytoryczny i zaangażowanie w organizację obchodów roku jubileuszowego.

Rektor poprosił także o przekazanie wyrazów uznania wszystkim pracowniczkom i pracownikom zespołów zaangażowanych w prace nad obchodami jubileuszowymi za ich wysiłek i kreatywność. Wspomnieli też, że wydarzenia odbyły się szerokim echem w mediach lokalnych i ogólnopolskich. Na zakończenie spotkania zostały wręczone pamiątkowe dyplomy i upominki.

Komitet ds. Obchodów 80-lecia UMCS tworzyli: prof. dr hab. Jan Pomorski – przewodniczący; dr szt. Karol Pomykała – Wydział Artystyczny; dr hab. Magdalena Jaszek, prof. UMCS – Wydział Biologii i Biotechnologii; prof. dr hab. Beata Podkościelna – Wydział Chemii;

prof. dr hab. Jerzy Węclawski – Wydział Ekonomiczny; prof. dr hab. Barbara Hlibowicka-Węglarz – Wydział Filologiczny; dr hab. Andrzej Kapusta, prof. UMCS – Wydział Filozofii i Socjologii; prof. dr hab. Anna Zakościelna – Wydział Historii i Archeologii; prof. dr hab. Mieczysław Budzyński – Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki; dr hab. Przemysław Mroczek, prof. UMCS – Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej; dr hab. Cezary Domański, prof. UMCS – Wydział Pedagogiki i Psychologii; dr Monika Baczevska-Ciupak – Wydział Pedagogiki i Psychologii; dr hab. Marcin Wichmanowski, prof. UMCS – Wydział Politologii i Dziennikarstwa; prof. dr hab. Iwona Hofman – Wydział Politologii i Dziennikarstwa; dr hab. Katarzyna Mieczkowska – Wydział Politologii i Dziennikarstwa; dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS – Wydział Prawa i Administracji; dr hab. Grzegorz Smyk, prof. UMCS – Wydział Zamiejscowy w Puławach; mgr Izabela Pastuszko – Akademickie Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka; dr Michał Kuchciak – Archiwum i Muzeum UMCS; dr Bogusław Kasperek – Biblioteka UMCS; mgr Piotr Kaczmarzyk – Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych; mgr Aneta Adamska – Centrum Prasowe; mgr Grzegorz Narolski – Centrum Prawno-Organizacyjne; mgr Wirginia Giering-Wójtowicz – Centrum Promocji; dr Tomasz Bielecki, prof. UMCS – Centrum Kultury Fizycznej; mgr Edyta Karczmarska-Greguła – Dworek Kościuszków; dr Grażyna Szymczak – Ogród Botaniczny; mgr Anna Bukowska – Uniwersytet Dziecięcy UMCS; mgr Aneta Okuń-Jaśkowiak – Wydawnictwo UMCS.

Magdalena Wołoszyn-Mróz

UMCS DLA PSZCZÓŁ

Fot. Barış Profl

↑ Dr hab. Aneta Ptaszyńska, prof. UMCS i mgr Marcin Anusiewicz

Zdrowie pszczół jest niezwykle istotne dla funkcjonowania ekosystemu oraz ma duże znaczenie w procesie produkcji żywności i leków. Produkty pszczele i ich pochodne są szeroko wykorzystywane w przemyśle spożywczym i farmaceutycznym. Podstawowy budulec dla rodzin pszczelich stanowi wosk pszczeli, który musi spełniać wysokie standardy. W ostatnich latach obserwuje się postępujący spadek populacji pszczół oraz stałą tendencję do pogarszania się jakości wosku pszczelego.

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, odpowiadając na te problemy i potrzeby, wspiera sektor pszczelarstwa. Zespoły dr hab. Anety Ptaszyńskiej, prof. UMCS i prof. dr. hab. Mariusza Gagosia z In-

stytutu Nauk Biologicznych, we współpracy z zespołem dr. hab. Marka Pietrowa z Instytutu Fizyki oraz prof. dr. hab. Andrzeja Dawidowicza z Instytutu Nauk Chemicznych, prowadzą pionierskie prace w kluczowych obszarach pszczelarstwa. Ich badania obejmują m.in. zaawansowaną diagnostykę chorób pszczelich, szczegółową analizę składu wosku i miodu oraz opracowanie metod zwalczania patogenów zagrażających zdrowiu rodzin pszczelich. Nasi naukowcy oferują także wysokiej jakości analizy komercyjne, które podnoszą standardy współczesnego pszczelarstwa oraz ułatwiają codzienną pracę ze znaczącym pozytywnym wpływem na ekosystem.

Oferta

1. Badania laboratoryjne jakości miodu w zakresie: zawartości sacharozy, zawartości wody, obecności zanieczyszczeń stałych, poziomu proliny, analizy pyłkowej i poziomu 5-hydroksymetylofurfuralu.
2. Opracowanie preparatów wspierających zwalczanie nosekozy oraz służących do wzmocnienia siły rodziny pszczelej.
3. Analiza stanu zdrowotnego rodzin pszczelich w zakresie obecności takich patogenów jak: wirus zdeformowanych skrzydeł (ang. *deformed wing virus* – DWV), wirus czarnych mateczników (ang. *black queen cell virus*), wirus ostrego paraliżu pszczół (ang. *acute bee paralysis virus* – ABPV lub APV), *Nosema apis* oraz *Nosema ceranae* (gatunki grzybów z typu mikrosporydia odpowiedzialne za nosemozę u pszczół miodnych), neogregaryny (ang. *neogregarines*), trypanosomatida (ang. *trypanosomatids*), otorbielak pszczeli (*Ascospheera apis*), świdrzątek pszczeli, roztoczek pszczeli (*Acarapis woodi*) i laseczka larwy (*Paenibacillus larvae*, syn. *Bacillus larvae*) wywołująca zgnilec złośliwy.
4. Badania komercyjne wosku pszczelego pod kątem zafałszowań substancjami, które mogą pogorszyć zdrowie pszczół w pasiece lub obniżyć właściwości termomechaniczne wosku z wykorzystaniem urządzenia WAXO, spektroskopii w podczerwieni ATR-FTIR oraz chromatografii gazowej wraz ze spektrometrią masową GC-MS.

Możliwości współpracy

Oferujemy możliwość wykorzystania lub zakupu WAXO – analizatora wosku skonstruowanego przez pracowników UMCS. To przenośne, elektro-mechaniczne urządzenie umożliwia wykonywanie analiz wosków pszczelich pod kątem zafałszowań. Pozwala ono w szybki i relatywnie tani sposób ustalić jakość badanego wosku i ocenić jego przydatność w gospodarce pasiecznej.

Dotychczas na urządzeniu WAXO przeanalizowano kilka tysięcy próbek badawczych oraz komercyjnych. Naszymi kontrahentami są producenci węzy, koła pszczelarskie oraz indywidualne gospodarstwa pasieczne. Wykonujemy także analizy wosku metodą ATR-FTIR oraz GC-MS. Najkorzystniejsze ze strony finansowej oraz czasu realizacji zlecenia jest wykonanie badania na WAXO.

Oferujemy również kontrolę osypów zimowych oraz prób pszczół pobranych z rodzin pszczelich, co dostarcza kluczowych informacji o efektywności prowadzonych praktyk pasiecznych. Analizując osypy, można ocenić skuteczność leczenia, poziom inwazji pasożytów oraz ogólną kondycję rodzin po zimowli. Zapewniamy wszechstronne wsparcie w obszarze zdrowia rodzin pszczelich i jakości ich produktów.

Naszą ofertę kierujemy do różnorodnych odbiorców w branży pszczelarskiej. Współpracujemy zarówno z pszczelarzami hobbystami, jak i właścicielami dużych pasiek towarowych, którzy poszukują efektywnych rozwiązań w zakresie ochrony zdrowia pszczół oraz weryfikacji jakości produktów pszczelich. Istotną grupę naszych partnerów stanowią przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem miodu i produktów pszczelich.

Centrum Transferu Wiedzy i Technologii UMCS

pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin

tel. 81 537 55 40/81 537 57 50

e-mail: biznes@umcs.pl

Opracowanie materiałów: Centrum Prasowe UMCS

Fot. Bartosz Proń

← Od lewej:
prof. dr hab.
Mariusz Gagoś,
Marek Kosior
i dr hab. Ma-
rek Pietrow

Sukces na Międzynarodowych Targach Wynalazczości w Tajlandii

W dn. 2–6 lutego w Bangoku odbyły się Międzynarodowe Targi Bangkok International Intellectual Property, Invention, Innovation and Technology Exposition (IPITEx 2025), zorganizowane przez Narodową Radę ds. Badań Naukowych Tajlandii. Wydarzenie to odbywa się corocznie i przyciąga wynalazców, naukowców i przedsiębiorców z całego świata. Podczas targów prezentowane i promowane są nowatorskie wynalazki z różnych dziedzin nauki i technologii.

Pracownicy Instytutu Nauk Chemicznych zdobyli dwa złote medale za wynalazki:

- „Innowacyjne biosorbenty na bazie ligniny do oczyszczania wody” autorstwa: prof. dr hab. Beaty Podkościelnej i dr hab. Moniki Wawrzekiewicz, prof. UMCS w kategorii „Przemysł chemiczny i tekstylny”;
- „Inteligentne powłoki polimerowe o zwiększonej odporności na degradację fotochemiczną” autorstwa: prof. dr hab. Beaty Podkościelnej w kategorii „Inżynieria/nauka o materiałach”.

Opatentowane wynalazki powstały podczas badań realizowanych w ramach „Inkubatora Innowacyjności 4.0” Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020

(Działanie 4.4) przez konsorcjum UMCS i Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

Celem pierwszego wynalazku było opracowanie innowacyjnych sorbentów polimerowych z dodatkiem naturalnej ligniny oraz ocena ich potencjału sorpcyjnego w usuwaniu barwnych zanieczyszczeń organicznych z wody i ścieków. Dzięki wykorzystaniu ligniny – odpadowego produktu z przemysłu papierniczego – otrzymane adsorbenty charakteryzują się zwiększoną biodegradowalnością, co sprawia, że są bardziej przyjazne dla środowiska w porównaniu do dostępnych komercyjnie materiałów sorpcyjnych.

Celem drugiego wynalazku było opracowanie innowacyjnej powłoki lakierniczej, zapewniającej skuteczną ochronę materiałów szczególnie narażonych na szkodliwe promieniowanie UV. Dzięki opatentowanemu związkowi o wyjątkowych właściwościach fotoluminescencyjnych, potwierdzonych w licznych badaniach, odporność lakieru na degradację fotochemiczną wywołaną światłem i czynnikami atmosferycznymi wzrasta wielokrotnie. To innowacyjne rozwiązanie pozwala na stworzenie trwalszych i bardziej odpornych powłok ochronnych.

Wydział Chemii

Tradycje wigilijne na Krajowej Liście Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego

Tradycje Wigilii Bożego Narodzenia w Polsce, decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zostały wpisane na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego. To w znacznej mierze zasługa pracowników Katedry Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Instytutu Nauk o Kulturze UMCS.

Wniosek o ten wpis można uznać za pionierski. Dotąd na wspomnianej liście nie było zjawisk o zasięgu ogólnopolskim. Dominowały tradycje i umiejętności związane z jednym regionem etnograficznym, parafią, gminą lub miejscowością.

Wpis uwzględnia zróżnicowanie regionalne tradycji wigilijnych i dotyczy całego kraju. Bierze pod ochronę praktyki religijne i świeckie realizowane w domach, kościołach i na cmentarzach. Obejmuje tradycje całego dnia Wigilii, bogate w symbole, kolędy, kulinaria, wymianę darów, przekonania. Dzień 24 grudnia w polskiej kulturze charakteryzuje niepowtarzalny nastrój refleksji, pojednania i wyjątkowego spotkania. Wigilia jest powszechnie praktykowana, nawet jeśli została ograniczona do kilku wybranych elementów: wieczerzy, łamania się opłatkiem i obdarowywania się prezentami.

Wigilia jest fenomenem kulturowym. Obchodzą ją na różny sposób niemal wszyscy Polacy i mieszkańcy Polski, niezależnie od przynależności etnicznej, wyznaniowej, religijnej lub rasowej. Kultuwują ją tysiące osób związanych ze wspólnotami wyznaniowymi, w tym wspólnoty parafialne różnych form chrześcijaństwa i wspólnoty niechrześcijańskie nowych ruchów religijnych oraz osoby nieidentyfikujące się z żadnym wyznaniem ani religią. W ujęciu etnologicznym i antropologicznym Wigilia jest rytualnym przejściem od starego do nowego roku, dlatego w wielu przekonaniach i artefaktach wigilijnych widać związek z prastarym przedchrześcijańskim kultem zmarłych oraz magią zapewniającą pomyślność plonów, dostatek w gospodarstwie, zdrowie w nowym roku.

Departament Ochrony Zabytków MKiDN jesienią 2024 r. poprosił Katedrę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UMCS o pomoc w przeprowadzeniu konsultacji społecznych, koordynację prac nad wnioskiem dotyczącym wpisu na krajową listę i wsparcie w przygotowaniu wniosku na listę UNESCO. Wszystko zaczęło się od ogłoszenia konsultacji społecznych prowadzonych poprzez ankietę do wyrażania poparcia dla

wpisu tradycji na listy dziedzictwa – krajową i UNESCO. Dr hab. Katarzyna Smyk, prof. UMCS (koordynatorka prac nad wnioskiem, przewodnicząca Rady ds. Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego przy MKiDN w latach 2019–2027) zaprosiła do współpracy grupę ekspertów, instytucji i organizacji. Z Katedry Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego w prace nad opisem tradycji wigilijnych czynnie włączyły się także: dr Beata Maksymiuk-Pacek (folklorystka), dr Agata Kusto (etnomuzykolożka) i dr Agnieszka Kościuk-Jarosz (folklorystka).

Z innych instytucji i jednostek badawczych współpracę w zakresie opisu tradycji wigilijnych do jednego z punktów wniosku podjęli: dr Hubert Czachowski (dyrektor Muzeum Etnograficznego im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu); ks. dr Marcin Kołodziej (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie); dr Tomasz Kosiek (Uniwersytet Rzeszowski); mgr Hanna Łopatyńska (Muzeum Etnograficzne im. M. Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu); dr Andrzej Ner (UMCS); ks. Grzegorz Brudny (proboszcz Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Lublinie); dr hab. Aneta Rayzacher-Majewska, prof. UKSW.

Ponadto na oficjalne ujęcie we wniosku w charakterze podmiotów wspierających depozytariuszy tradycji wigilijnych na obszarze swojego działania zgodziło się ponad 40 instytucji z całej Polski, m.in.: Bukowińskie Centrum Kultury „Dom Ludowy” w Bukowinie Tatrzańskiej, Małopolskie Centrum Kultury „Sokol” w Nowym Sączu, Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie i Stowarzyszenie Twórców Ludowych.

Wpis tradycji Wigilii Bożego Narodzenia w Polsce na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego to świadectwo głębokiego szacunku dla tradycji tego święta jako ważnego elementu kultury polskiej i tożsamości współczesnych Polaków. Dodatkowo otwiera on możliwość wpisu na Listę Reprezentatywną Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO. Przygotowaniem takiego wniosku zajmuje się Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wraz z Ukrainą i Litwą. Złożenie wspólnego wniosku jest planowane do końca marca 2025 r. Katedrze Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UMCS przypada wiodąca rola przedstawiciela depozytariuszy z Polski.

Katarzyna Skatecka

Sukces prof. dr hab. Elwiry Śliwkiewicz-Cisak

Prof. Elwira Śliwkiewicz-Cisak, zastępca dyrektora Instytutu Muzyki, kierownik Katedry Pedagogiki Instrumentalnej i Teorii Muzyki, znalazła się w gronie osób nagrodzonych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za znaczące osiągnięcia w zakresie działalności naukowej.

Pani Profesor nagrodę odebrała 19 lutego podczas Gali Nauki Polskiej, która odbyła się w Toruniu. Gala Nauki Polskiej jest wydarzeniem organizowanym co roku z okazji Dnia Nauki Polskiej. Święto to zostało ustanowione w 2020 r. dla upamiętnienia osiągnięć rodzimych uczonych i w dowód uznania dla współczesnych polskich badaczy.

Laureatka tak skomentowała przyznanie wyróżnienia:

„Otrzymanie Nagrody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego stanowi dla mnie szczególne uhonorowanie działalności. Po raz pierwszy w historii UMCS nagrodzone zostały działania prowadzone w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki muzyczne. Uznanie moich

osiągnięć w zakresie działalności artystycznej przez 33-osobowy zespół ekspertów powołany przez Ministra właściwego do oceny wniosków o nagrodę jest powodem do dumy i satysfakcji. W UMCS, a w szczególności w Instytucie Muzyki, znalazłam znakomite warunki do prowadzenia badań naukowych oraz artystycznych i odnoszenia znaczących osiągnięć zarówno w kraju, jak i na świecie (Australia, USA, Litwa, Niemcy, Czechy, Francja, Włochy). Pięknie dziękuję władzom UMCS za nominację.

Prof. Elwira Śliwkiewicz-Cisak od 1996 r. jest pracownikiem naukowym na Wydziale Artystycznym UMCS. W latach 2010–2019 była kierownikiem Zakładu Pedagogiki Instrumentalnej. Od 2019 r. pełni funkcje za-

stępcy dyrektora Instytutu Muzyki i kierownika Katedry Pedagogiki Instrumentalnej i Teorii Muzyki. Jest konsultantem akordeonu szkolnictwa artystycznego przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ekspertem komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli szkół artystycznych Ministerstwa Edukacji Narodowej. Jej uczniowie ponad 120-krotnie zdobywali laury na międzynarodowych i ogólnopolskich konkursach instrumentalnych.

Prowadzi ożywioną działalność koncertową jako solistka i kameralistka. Występuje też z towarzyszeniem

orkiestr symfonicznych. Dokonania artystyczne Pani Profesor zmieniły postrzeganie akordeonu, pozycjonując go do pełnoprawnego instrumentu kształtującego przestrzeń muzyczną. Występowała w Carnegie Hall w Nowym Jorku – w sali koncertowej o największym prestiżu artystycznym na świecie. Jej dorobek artystyczny został zarejestrowany na 10 płytach CD, a na-

grania występów są dostępne również w serwisach YouTube i Spotify.

Pani Profesor ma istotny wpływ na wzbogacenie współczesnej literatury muzycznej i sferę upowszechniania polskiej kultury muzycznej. Dokonała 35 prac wykonań. Jest autorką publikacji i artykułów o akordeonowej sztuce wykonawczej, m.in. monografii pt. *Sztuka transkrybowania na akordeon koncertowy na podstawie wybranych kompozycji Domenico Scarlatti, Izaaka Albeniza, Astora Piazzolli, Henryka Wieniawskiego, Jana Sebastiana Bacha, Maurycego Moszkowskiego* (Lublin 2010).

Magdalena Wołoszyn-Mról

Archiwum prywatne Elwiry Śliwkiewicz-Cisak

Fot. Marcin Pietrusza / Urząd Miasta Lublin

Lublin wspiera młode talenty

13 lutego odbyło się uroczyste wręczenie dyplomów laureatom Miejskiego Programu Stypendialnego dla studentów i doktorantów na rok akademicki 2024/2025 oraz XV edycji Konkursu na najlepszą pracę dyplomową. Podczas uroczystości obecni byli przedstawiciele władz miejskich, rektorzy lubelskich uczelni i zaproszeni goście. Nasz Uniwersytet reprezentowała prof. dr hab. Dorota Kołodyńska – prorektor ds. studentów i jakości kształcenia.

W tej edycji Komisja Stypendialna złożona z przedstawicieli środowiska akademickiego, radnych Rady Miasta Lublin i pracowników Urzędu Miasta Lublin przyznała wyróżnienia 12 osobom. Wśród wyróżnionych studentów znaleźli się: Martyna Kozłowicz (UMCS), Karolina Konieczna (PL), Piotr Pawłowski (UMLub), Dawid Ramotowski (UP), Weronika Słotwińska (UMLub), Rozalia Sowisz (UP), Dawid Staniak (UMLub), a wśród doktorantów: Małgorzata Grzegorzczak-Frańczak (PL), Monika Kaczor (Instytut Agrofizyki PAN), Damian Kostyła (PL), Anna Krajewska (UP) i Łucja Walczak (UMLub).

O stypendium mogli ubiegać się studenci i doktoranci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, któ-

rzy posiadają znaczące osiągnięcia naukowe. Pod uwagę brana była średnia ocen (powyżej 4,50) i aktywność pozanaukowa, której efekty mogą być wykorzystane w praktyce przez miasto, lokalne firmy lub środowisko akademickie. Wysokość 9-miesięcznego stypendium wynosi w sumie 15 000 zł dla studenta i 19 000 zł dla doktoranta.

Celem Miejskiego Programu Stypendialnego jest wspieranie ambitnych studentów i doktorantów, którzy dzięki swoim badaniom i aktywności pozaakademickiej przyczyniają się do rozwoju lokalnej społeczności i promocji akademickości Lublina.

Podczas spotkania uhonorowano także laureatów XV edycji Konkursu na najlepszą pracę dyplomową, którego celem jest zwiększenie zainteresowania studentów zagadnieniami związanymi z rozwojem lokalnym i zachęcenie ich do podejmowania tej tematyki w pracach badawczych. W tegorocznej edycji wyróżniono łącznie 4 prace. Ich tematyka musiała odnosić się do rozwoju Lublina lub Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego.

W kategorii prac doktorskich wyróżnienie i nagrodę w wysokości 3000 zł otrzymała Agnieszka Kamińska za rozprawę doktorską pt. „Strategie komunikacyjne kobiecych organizacji pozarządowych w mieście Lublin i powiecie lubelskim w latach 1999–2018”, napisaną pod kierunkiem dr hab. Krystyny Leszczyńskiej-Wichmanowskiej, prof. UMCS z Wydziału Politologii i Dziennikarstwa.

Magdalena Wołoszyn-Mróz

Mgr Mateusz Jeleń laureatem konkursu o Nagrodę Centrum Pieniądza NBP

Została rozstrzygnięta IV edycja Konkursu o Nagrodę Centrum Pieniądza NBP za najlepszą pracę magisterską z historii społeczno-gospodarczej.

Członkowie Kapituły Konkursu, obradujący w składzie: prof. dr hab. Wojciech Roszkowski (przewodniczący), prof. dr hab. Antoni Dudek, prof. dr hab. Andrzej Nowak, prof. dr hab. Jan Żaryn oraz dr Mateusz Guzikowski, podjęli decyzję o przyznaniu trzech nagród oraz dwóch wyróżnień.

Wyróżnienie za pracę pt. „Rosyjska własność ziemska w okolicach Lublina na przełomie XIX i XX w.”, obronioną na Wydziale Historii i Archeologii UMCS pod kierunkiem naukowym dr. hab. Krzysztofa Latawca, prof. UMCS, otrzymał mgr Mateusz Jeleń, obecnie asystent w Katedrze Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii.

Paulina Litka

Fot. Wydział Edukacji Centrum Pieniądza NBP

Medal na Międzynarodowej Wystawie Wynalazków w Czechach

Wspólny wynalazek dr. Andrzeja Puszki z Katedry Chemii Polimerów UMCS i prof. dr. hab. inż. Janusza Sikory z Politechniki Lubelskiej (patent nr 245928) otrzymał srebrny medal na Międzynarodowej Wystawie Wynalazków INVENT ARENA 2024 Trinec w Czechach.

Wynalazek lubelskich naukowców to układ uplastyczniający wytłaczarki ślimakowej, który może znaleźć zastosowanie w maszynach przemysłu przetwórstwa tworzyw polimerowych, spożywczego i kosmetycznego.

Nagroda przyznana w Czechach to już kolejny medal dla tego rozwiązania – poprzednio był to brąz na wystawie w Genewie w 2023 r.

Magdalena Wotoszyn-Mróż

Archiwum prywatne Andrzeja Puszki

Wydział Artystyczny

Wystawy

7 lutego w Galerii r_z / ORz ZPAP w Rzeszowie odbył się wernisaż wystawy dr Anny Barańskiej pt. „Współbycie”. Tytuł jest parafrazą splątanej sieci wzajemnych powiązań człowieka i natury. Prace tworzące ekspozycję są subiektywną refleksją na temat rozchwianej równowagi relacji człowieka z naturą i odpowiedzią na destrukcję planety.

27 lutego w Akademickim Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka odbyła się pierwsza wystawa Koła Rzeźbiarskiego „Galatea”. Była to wyjątkowa podróż przez świat hybryd, baśni i bajek. Ekspozycja pt. „Piękne i bestie” odsłoniła przed widzami nieoczywiste formy oraz emocje zakłętą w rzeźbie. Swoje prace zaprezentowali: Agnieszka Dejneka, Bartosz Doroszuk, Iga Falandysz, Gabriela Gaworska, Karolina Gołaś, Magdalena Kluczkowska, Martyna Korneluk, Patryk Martyna, Agnieszka Pieczonka, Patrycja Pycka oraz Kseniya Tselodubova.

27 lutego miał miejsce wernisaż wystawy licencjackich dyplomów rzeźbiarskich studentów kierunku edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych obronionych w 2024 r. Studenckie interpretacje klasycznych opowieści zaskoczyły świeżym spojrzeniem i kreatywnymi połączeniami form. Autorami prezentowanych dyplomów byli: Klaudia Całka, Karolina Gołaś, Magdalena Kluczkowska, Patryk Martyna, Agnieszka Pieczonka i Magdalena Wiśniewska.

Wydział Biologii i Biotechnologii

Wydarzenia

30 stycznia w Zakładzie Pszczelnictwa Instytutu Ogródnictwa – PIB w Puławach uroczyście otwarto Laboratorium Badania Jakości Produktów Pszczelich. To drugi obiekt w Kompleksie Zielonych Laboratoriów sfinansowany z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania

Odporności. Nowoczesne laboratorium, wyposażone w zaawansowaną infrastrukturę i system LIMS, wzmocni walkę z fałszowaniem produktów pszczelich oraz zapewni konsumentom dostęp do certyfikowanych, wysokiej jakości miodów z polskich pasiek. Uroczystość zgromadziła przedstawicieli instytucji państwowych, władz województwa, ośrodków doradczych, organizacji pszczelarskich oraz uczelni. UMCS reprezentowali: prof. dr hab. Mariusz Gagoś i dr hab. Aneta Ptaszyńska, prof. UMCS z Instytutu Nauk Biologicznych oraz prof. dr hab. Ryszard Zdyb z Instytutu Fizyki. Ceremonię poprowadziły prof. dr hab. Dorota Konopacka, dyrektor Instytutu oraz dr hab. Małgorzata Bieńkowska, kierownik Zakładu. Minister rolnictwa i rozwoju wsi Czesław Siekierski podkreślił znaczenie nowoczesnych obiektów badawczych dla nauki i społeczeństwa. Po oficjalnych wystąpieniach goście zwiedzili nowe pomieszczenia. Uroczystość zakończyło przecięcie wstęgi i poświęcenie budynku przez księży kanoników Krzysztofa Krakowiaka i Henryka Olecha.

Publikacje

W „Annals of Neurology” został opublikowany artykuł *Enhancement of Glutamate Uptake as Novel Antiseizure Approach: Preclinical Proof of Concept*, którego współautorką jest dr hab. Katarzyna Socąła, prof. UMCS z Katedry Fizjologii Zwierząt i Farmakologii. Praca opisuje zaawansowane badania przedkliniczne związku o symbolu (R)-AS-1 (iQ-007, iQure Pharma), opracowanego przez zespół prof. dr hab. Krzysztofa Kamińskiego z Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Medicum. Związek ten posiada unikalny mechanizm działania, dotychczas nieopisany dla leków przeciwpadaczkowych. (R)-AS-1 został zidentyfikowany jako pierwszy w klasie (*first-in-class*) małowładczkowy, wysoce selektywny pozytywny allosteryczny modulator transportera EAAT2 (GLT-1) dla glutaminianu.

Wydział Chemii

Konferencje

17 lutego odbyła się 27. Konferencja Sprawozdawcza Instytutu Nauk Chemicznych poświęcona omówieniu

tematów badań realizowanych w 2024 r. Zaprezentowali się przedstawiciele wszystkich katedr INCh oraz pracownicy Laboratorium Analitycznego i Pracowni Technologii Światłowodów. Konferencja została zakończona referatami wygłoszonymi przez laureatów konkursu na najlepszą pracę doktorską obronioną w Instytucie. Są to: I miejsce – dr Jędrzej Kozak, promotor – prof. dr hab. Katarzyna Tyszczyk-Rotko; II miejsce – dr Jakub Lisiecki, promotor – prof. dr hab. Paweł Szabelski; III miejsce – dr Agnieszka Krzyszczak-Turczyn, promotor – dr hab. Bożena Czech, prof. UMCS.

Patenty

Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej po rozpatrzeniu zgłoszeń udzielił patentów na następujące wynalazki pracowników Instytutu Nauk Chemicznych:

- Pat. 246504 pt. „Sposób wytwarzania 3-fosforylowanych pochodnych kumaryny”. Twórcy: dr Katarzyna Szwaczko, dr Kamil Dziuba i dr Sławomir Frynas;
- Pat. 246353 pt. „2-etoksy-2-okso-2H-benzo[e][1,2]oksafofinino-3-karboksylian etylu do zastosowania w preparatach bakterio- i grzybobójczych”. Twórcy: dr Katarzyna Szwaczko, dr Kamil Dziuba i dr Sławomir Frynas oraz pracownicy Instytutu Nauk Biologicznych: dr hab. Magdalena Jaszek, prof. UMCS, dr hab. Anna Matuszewska, prof. UMCS, dr hab. Monika Osińska-Jaroszuk, prof. UMCS, dr Dawid Stefaniuk, dr hab. Roman Paduch, prof. UMCS i prof. dr hab. Adrian Wiater;
- Pat. 246352 pt. „Fosfonian (6,8-dibromo-2-okso-2H-chromen-3-yl) dietylu do zastosowania w preparatach bakterio- i grzybobójczych”. Twórcy: dr Katarzyna Szwaczko, dr Kamil Dziuba i dr Sławomir Frynas oraz pracownicy Instytutu Nauk Biologicznych: dr hab. Magdalena Jaszek, prof. UMCS, dr hab. Anna Matuszewska, prof. UMCS, dr hab. Monika Osińska-Jaroszuk, prof. UMCS, dr Dawid Stefaniuk, dr hab. Roman Paduch, prof. UMCS, prof. dr hab. Adrian Wiater;
- Pat. 246337 pt. „Sposób wytwarzania alkilowych estrów kwasów fosfonooctowych”. Twórcy: dr Katarzyna Szwaczko i dr Kamil Dziuba;
- Pat. 246500 pt. „Polimerowy adsorbent do oczyszczania ścieków przemysłowych oraz sposób jego wytwarzania”. Twórcy: prof. dr hab. Beata Podkościelna i dr hab. Monika Wawrzekiewicz, prof. UMCS;
- Pat. 246573 pt. „Sposób otrzymywania bis(metyleno-sulfanodiylo)dialkanoli z układem aromatycznym”. Twórcy: dr hab. Magdalena Rogulska, prof. UMCS i dr Bogdan Tarasiuk;
- Pat. 246449 pt. „Sposób otrzymywania porowatych mikrosfer kopolimerowych metakrylanu glicydyłu funkcjonalizowanych grupami tiolowymi”. Twórcy: dr hab. Marta Grochowicz, prof. UMCS i mgr Magdalena Maciejewska (doktorantka ze Szkoły Doktorkiej Nauk Ścisłych i Przyrodniczych);
- Pat. 246578 pt. „Sposób otrzymywania żywic typu estrów winylowych”. Twórcy: prof. dr hab. Barbara Gawdzik i dr Przemysław Pączkowski;
- Pat. 246579 pt. „Sposób otrzymywania żywic typu estrów winylowych”. Twórcy: prof. dr hab. Barbara Gawdzik i dr Przemysław Pączkowski;
- Pat. 246188 pt. „Sposób utwardzania nienasyconych żywic poliestrowych”. Twórcy: prof. dr hab. Barbara Gawdzik i dr Przemysław Pączkowski;
- Pat. 246584 pt. „Sposób wytwarzania ditiodialkanoli z układem bifenyłu”. Twórcy: dr hab. Magdalena Rogulska, prof. UMCS i dr Bogdan Tarasiuk;
- Pat. 246560 pt. „Biodegradowalna kompozycja polimerowa do wytłaczania i wtryskiwania”. Twórcy: dr hab. inż. Emil Sasimowski, prof. PL, dr inż. Łukasz Majewski (Politechnika Lubelska), dr hab. Marta Grochowicz, prof. UMCS oraz dr Łukasz Szajnecki.

Wydział
Ekonomiczny

Sukcesy

Dominika Michałowska, studentka Wydziału Ekonomicznego, znalazła się w gronie 10 najlepszych uczestników Ogólnopolskiego Konkursu Score Hunter. W rywalizacji, organizowanej przez Biuro Informacji Kredytowej na platformie edukacyjnej Score Hunter, wzięło udział ponad 5 tys. studentów z 76 uczelni z całej Polski. Score Hunter to nowoczesna platforma edukacyjna, która wykorzystuje elementy grywalizacji, umożliwiając studentom zdobywanie wiedzy w kluczowych obszarach, takich jak: budowanie wiarygodności finansowej, scoring i ocena ryzyka, cyberbezpieczeństwo,

ochrona danych osobowych, prowadzenie działalności gospodarczej. Konkurs stanowił część Programu Nowoczesne Zarządzanie Biznesem, realizowanego na naszej Uczelni przez Fundację Warszawski Instytut Bankowości. Jego koordynację na Wydziale Ekonomicznym wspierała dr hab. Anna Korzeniowska, prof. UMCS.

Wydarzenia

W dn. 30–31 stycznia odbyło się szkolenie dotyczące metod badań jakościowych oraz *academic writing*, które poprowadziła prof. dr hab. Beata Glinka. Prof. Glinka jest cenioną badaczką w dziedzinie nauk ekonomicznych, specjalizującą się w przedsiębiorczości, zarządzaniu oraz metodach badań jakościowych. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się m.in. na: przedsiębiorczości migrantów, przedsiębiorczości korporacyjnej, kulturowych aspektach zarządzania oraz prośrodowiskowych zachowaniach pracowników.

W dn. 6–7 lutego odbyło się szkolenie dla pracowników pt. „Wykorzystanie narzędzi AI w marketingu”, które poprowadzili dr Grzegorz Kwiatkowski i dr Marlena Gołębiowska. Uczestnicy zapoznali się z możliwościami, jakie oferuje sztuczna inteligencja w codziennej pracy, oraz nauczyli się korzystać z różnych aplikacji wspierających działania promocyjne i marketingowe. Szkolenie dostarczyło praktycznej wiedzy i inspiracji do efektywnego wykorzystania nowoczesnych technologii w strategiach komunikacyjnych.

Wyjazdy

Dr Konrad Czernichowski wraz z doktorantem Lazaro Mwongem i trójką studentów Jordan University College w Morogoro odbył wizytę studyjną w kompleksie silosów w Babati w Tanzanii, który został wybudowany przez polską firmę Unia Sp. z o.o. z Kątów Wrocławskich. Inwestycja ta przyczynia się do redukcji strat w rolnictwie. Polskie przedsiębiorstwo zostało docenione przez prezydenta Samię Suluhu Hassan. Pracownicy Narodowej Agencji Rezerwy Żywnościowej (NFRA, ang. *National Food Reserve Agency*) na czele z głównym inżynierem kompleksu Efraimem Januarym odpowiedzieli wyczerpująco na pytania gości i oprowadzili ich po kompleksie.

Współpraca ze szkołami

7 lutego w ramach Programu Szkół Partnerskich gościliśmy uczniów III klasy II Liceum Ogólnokształcącego im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Świdniku. Spotkanie otworzył dziekan dr hab. Marcin Lipowski, prof. UMCS. Uczniowie wysłuchali wykładu pt. „Jak zbudować silną markę”, który poprowadził dr Robert Lembrych-Furtak.

Naukowcy w mediach

21 lutego w Polskim Radiu Lublin dr Stefan Sękowski z Instytutu Ekonomii i Finansów mówił o deregulacji. Analizował m.in. szanse na sukces misji Rafała Brzozki, powołanego przez premiera Donalda Tuska na szefa Zespołu ds. deregulacji.

Inne

Wydział Handlowy Jordan University College (JUCo) w Morogoro w Tanzanii przeprowadził w dwóch turach rekrutację studentów chętnych do wyjazdu w ramach programu Erasmus+ na Wydział Ekonomiczny UMCS w semestrze letnim 2025. Studenci mieli za zadanie przygotować listę zagadnień z mikroekonomii oraz omówić wybrane przez siebie zagadnienie dotyczące historii, geografii lub kultury Polski na podstawie zadanej lektury *About Polska* – książki promującej nasz kraj, wydanej przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. W skład komisji oceniającej weszli: dziekan Faculty of Commerce prof. Longinus Rutasitara, dyrektor ds. umiędzynarodowienia, kierownicy lub przedstawiciele tamtejszych Katedr: Ekonomii, Matematyki i Statystyki; Finansów i Rachunkowości; Zarządzania oraz dr Konrad Czernichowski goszczący w JUCo. Do wymiany studenckiej zakwalifikowanych zostało dziewięcioro najlepszych studentów II roku studiów licencjackich (Beatrice Matihoro – zarządzanie: zaopatrzenie; Andrea Olodi, Wenceslaus Magania, Faudhia Ramadhani – ekonomia; Peter Luitfrid Nnally, Kelvin Joshua, Samwel Amos Lema; Gervasy Mlawa – zarządzanie: marketing; Neema Michael – finanse i rachunkowość). Jest to liczba rekordowa od 2020 r., kiedy pierwsza studentka JUCo Asela Mbuga wzięła udział w programie Erasmus+. Studenci mogli także uczestniczyć w intensywnym kursie języka polskiego, który UMCS uzyskała dla JUCo w ramach programu „Promocja języka polskiego”, finansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej.

Wydział Filologiczny

Sukcesy

Dr Paweł Aleksandrowicz z Katedry Lingwistyki Stosowanej otrzymał tytuł AVT Hero of the Year, nadawany przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Tłumaczy Audiowizualnych Subtle. Nagrodę przyznano za wystąpienia na branżowych konferencjach naukowych.

Współpraca ze szkołami

30 stycznia dr Anna Kiszczak z Katedry Językoznawstwa Angielskiego i Ogólnego wystąpiła w XXI Liceum Ogólnokształcącym w Lublinie z wykładem w języku angielskim pt. „Fakty i mity o efektywnej nauce języków obcych: Co działa na Twój mózg?”.

12 lutego dr Artur Sadecki z Katedry Literaturoznawstwa Słowiańskiego przeprowadził dla uczniów klas trzecich XVIII Liceum Ogólnokształcącego w Lublinie lekcję języka polskiego na temat XIX-wiecznej literatury rosyjskiej, dotyczącą m.in. *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego.

Inne

Dr hab. Adam Głaz, prof. UMCS z Katedry Językoznawstwa Angielskiego i Ogólnego współprowadzi w trybie online zajęcia ze studentami Czernihowskiego Uniwersytetu Technologicznego. Zajęcia z zakresu analizy tekstu i przekładu odbywają się przy współpracy kadry akademickiej. Pracownicy Katedry Językoznawstwa Angielskiego i Ogólnego oraz Katedry Anglistyki i Amerykanistyki UMCS przekazali także kilkadziesiąt książek ze zbiorów własnych na potrzeby tamtejszej biblioteki i studentów.

Wydział Filozofii i Socjologii

Spotkania

Wraz z początkiem nowego semestru Instytut Socjologii zainicjował Otwarte Spotkania Socjologiczne

– cykl wydarzeń skierowanych do osób pragnących głębiej zrozumieć złożone zjawiska społeczne współczesnego świata. Głównym celem tej inicjatywy jest łączenie wątków naukowych z praktycznymi, prowadzenie merytorycznej wymiany poglądów oraz twórcze poszukiwanie rozwiązań dla istotnych wyzwań społecznych. W trakcie spotkań, prowadzonych w atmosferze sprzyjającej otwartej dyskusji, prezentowane są wyniki najnowszych badań, a zaproszeni goście dzielą się swoim doświadczeniem i wiedzą ekspercką.

Pierwsze spotkanie w ramach cyklu odbyło się 26 lutego w Chatka Cafe pod hasłem „Zarządzanie migracjami w Polsce – strategia, codzienność, przyszłość” i koncentrowało się na zagadnieniach związanych z procesami migracyjnymi. W gronie prelegentów znaleźli się: dr Marta Jaroszewicz (Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego), dr hab. Wojciech Janicki, prof. UMCS (Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej), Anna Dąbrowska (Stowarzyszenie Homo Faber, Konsorcjum Migracyjne) oraz dr Marta Pachocka (Team Europe Direct Polska, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Ośrodek Badań nad Migracjami UW). Dyskusję moderowała dr Karolina Podgórska (Centrum Analiz Migracyjnych MigLab w Instytucie Socjologii UMCS). Przeanalizowano bieżące zjawiska migracyjne w Polsce dotyczące m.in. skali imigracji w ostatnich latach, metod zarządzania ruchem migracyjnym oraz roli migrantów i migrantek w społeczeństwie polskim. Omówiono nową strategię migracyjną i zidentyfikowano kluczowe wyzwania wynikające z rosnącej różnorodności społecznej.

Wydział Historii i Archeologii

Profesury

30 stycznia w Pałacu Prezydenckim odbyła się uroczystość wręczenia nominacji profesorskich nauczycielom akademickim oraz pracownikom nauki i sztuki. Z rąk prezydenta RP Andrzeja Dudy nominację odebrał prof. dr hab. Mirosław Szumiło z Instytutu Historii.

Publikacje

Nakładem Wydawnictwa Episteme ukazała się dwujęzyczna publikacja dr Renaty Lesiakowskiej pt. *Lider polskiego protestantyzmu. Leader of polish protestantism. Juliusz Bursche (1862–1942)*. Książka powstała na podstawie dodatkowych materiałów zgromadzonych w trakcie prowadzenia badań dotyczących asymilacji osób pochodzenia niemieckiego, żyjących w społeczeństwie polskim w drugiej połowie XIX w. Ma na celu przede wszystkim popularyzację wiedzy o nadal mało znanej poza środowiskami ewangelickimi postaci jednego z najważniejszych polskich protestantów. Publikacja sfinansowana została ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu Nauka dla Społeczeństwa.

Naukowcy w mediach

Prof. dr hab. Robert Litwiński, kierownik Katedry Metodologii i Badań nad XX–XXI w., był jednym z gości kolejnego odcinka programu „Fake czy historia?”, który został wyemitowany 5 lutego na antenie TVP Historia. Tematem była Policja Polska Generalnego Gubernatorstwa, czyli tzw. policja granatowa będąca elementem niemieckiego systemu okupacyjnego. W podporządkowanych sobie krajach Europy Niemcy korzystały z rodzimych służb policyjnych, ale sytuacja Generalnego Gubernatorstwa była odmienna od pozostałych państw ówczesnie kontrolowanych przez III Rzeszę. Policji Polskiej nie należy utożsamiać z przedwojenną Policją Państwową. To były dwie zupełnie różne formacje. Zapraszamy do zapoznania się z materiałem, który dostępny jest pod adresem <https://vod.tvp.pl/>.

Współpraca ze szkołami

Zespół Wydziału Historii i Archeologii z okazji 14 lutego zorganizował konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych #walentynkowakrzyżówka2025: pomóż „HISTAR-owi” stworzyć walentynkową krzyżówkę. Zadaniem uczestników było ułożenie haseł/opisów/pytań/zdań do hasła głównego krzyżówki – „Walentynki”, dotyczących „wielkich kochanków historii” oraz związków o historycznym znaczeniu. W konkursie udział wzięli uczniowie m.in. z: Zespołu Szkół nr 3 im. Bogdana Chełmickiego w Rypinie, XXIX Liceum Ogólnokształcącego im. cc. mjr. Hieronima Dekutow-

skiego ps. „Zapora” w Lublinie, III Liceum Ogólnokształcącego im. Unii Lubelskiej w Lublinie, Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Puławach, IX Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Lublinie, Polskiej Szkoły im. Marii Skłodowskiej-Curie w Chicago.

Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki

Wydarzenia

30 stycznia w auli Wydziału Chemii odbyła się III debata z cyklu Energy Security Debate pt. „Energetyka jądrowa – szansa czy zagrożenie”, zorganizowana przez Amerykańskie Centrum Edukacji i Biznesu American Corner UMCS, Instytut Fizyki Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki oraz Wydział Chemii. Po debacie głos zabrali goście: Stanisław Sałyga i Maciej Parmee ze spółki Polskie Elektrownie Jądrowe Sp. z o.o. oraz dr Michał Zuba z Państwowej Agencji Atomistyki. Na zakończenie odbył się panel dyskusyjny, w ramach którego uczestnicy debaty i eksperci odpowiadali na pytania od widzów.

27 lutego w auli Instytutu Fizyki odbyło się spotkanie pt. „Dzień Technologii Addytywnych” połączone z Konwersatorium Instytutu Fizyki. Związane było z zawarciem umowy o współpracy z firmą SYGNIS. Gościem spotkania była firma technologiczna SYGNIS S.A. Prelegentami byli: Kamil Kłosek (DEPO), dr Olga Czerwińska (Syglass), Piotr Piskorski (DIW).

Wyjazdy

W dn. 10–14 lutego mgr Mayank Kumar z Katedry Fizyki Teoretycznej przebywał w Helsinkach na SWATNet’s Final Conference, podczas której wygłosił referat pt. „Numerical Experiment on the Influence of Granulation-Induced Waves on Solar Chromosphere Heating and Plasma Outflows in a Magnetic Arcade”.

W dn. 19–23 lutego prof. dr hab. Tadeusz Domański z Katedry Fizyki Teoretycznej przebywał w Pradze na konsultacjach naukowych w ramach projektu

WeaveUNISONO pt. „Superconducting nanohybrids out of equilibrium”.

Goście

7 stycznia w Katedrze Fizyki Teoretycznej gościł dr hab. Levan Chotorlishvili z Katedry Fizyki i Inżynierii Medycznej Politechniki Rzeszowskiej. Wygłosił referat pt. „Entropic uncertainty relations and effect of quantum memory”.

14 stycznia na seminarium w Katedrze Fizyki Teoretycznej gościli dr hab. Jacek Herbrych z Politechniki Wrocławskiej z referatem pt. „Magnon damping in quantum double-exchange ferromagnets without Jahn-Teller phonons” oraz dr Sergiy Shelyag z Flinders University w Australii z referatem pt. „Numerical models for solar plasmas”.

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej

Konferencje

Pracownicy Instytutu Nauk o Ziemi i Środowisku: prof. dr hab. Irena A. Pidek, dr Magdalena Suchora, dr Jarosław Pietruczuk i dr Sylwester Wereski wygłosili referaty podczas konferencji „Pakt dla Mokradel”, która odbyła się w dn. 3–5 lutego w Poznaniu.

Naukowcy w mediach

10 lutego dr Sylwester Wereski (Katedra Hydrologii i Klimatologii) był gościem programu „Miłego Popołudnia” w TVP3 Lublin. Opowiadał o stażu naukowym, który odbył we wrześniu ubiegłego roku na Arizona State University w ramach projektu „Występowanie silnego stresu ciepła w warunkach klimatu gorącego i suchego”, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki w konkursie MINIATURA 5.

Dr hab. Wojciech Janicki, prof. UMCS w programie „Dzień Wschodzi”, prowadzonym przez „Dziennik Wschodni”, udzielił wywiadu na temat tego, czy działania prezydenta Donalda Trumpa doprowadzą do wojny handlowej i co grozi Europie. Premiera audycji miała miejsce 7 lutego.

Wydział Pedagogiki i Psychologii

Profesury

Postanowieniem Prezydenta RP Andrzeja Dudy w ostatnich miesiącach dwie osoby z Instytutu Psychologii uzyskały tytuł profesora nauk społecznych w dyscyplinie psychologia: dr hab. Aneta Borkowska z Katedry Psychologii Klinicznej i Neuropsychologii oraz dr hab. Cezary Domański z Katedry Psychologii Emocji i Osobowości.

Habilitacje

3 lutego Rada Naukowa Instytutu Pedagogiki podjęła uchwałę o nadaniu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika dr Iwonie Sikorskiej. Osiągnięcie naukowe: monografia autorska pt. *Odporność psychiczna dzieci w okresie dzieciństwa*. Skład Komisji Habilitacyjnej: przewodnicząca – prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), recenzenci: prof. dr hab. Józefa Bałachowicz (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie), prof. dr hab. Zbigniew Waldemar Izdebski (Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Zielonogórski), dr hab. Wioleta Teresa Danilewicz (Uniwersytet w Białymstoku), dr hab. Anna Jakubowicz-Bryx (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), sekretarz – dr hab. Teresa Parczewska, prof. UMCS, członek – dr hab. Urszula Osza, prof. UMCS.

Konferencje

Prof. dr hab. Cezary Domański wygłosił referat pt. „W kręgu Psyche. Współpracownik Stefana Baleya życiorysy znane i nieznanne” podczas sesji „Miłośniczki mądrości. Kobiety z kręgu Szkoły Lwowsko-Warszawskiej”, zorganizowanej przez Centrum Badań nad Tradycją Szkoły Lwowsko-Warszawskiej i Komisję Historii Nauki PAU. Konferencja odbyła się w dn. 12–13 lutego w Uniwersytecie Warszawskim.

Wydarzenia

15 lutego z inicjatywy dyrektora Instytutu Pedagogiki dr hab. Stanisławy Byry, prof. UMCS oraz kierownika Katedry Dydaktyki dr hab. Teresy Parczewskiej, prof. UMCS odbył się warsztat z metodologii badań

jakościowych, który poprowadził dr Grzegorz Bryda – adiunkt w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownik Pracowni CAQDAS TM Lab oraz Letniej Szkoły Analizy Danych i Metod Badań Jakościowych. Warsztat miał na celu rozwinięcie umiejętności korzystania z oprogramowania MAXQDA do analizy danych jakościowych. Przyczynił się do nabycia podstawowych kompetencji w zakresie obsługi narzędzi wykorzystywanych w komputerowej analizie danych jakościowych. Pozyskana wiedza pozwoliła lepiej zrozumieć możliwości, jakie oferuje oprogramowanie, a także zwiększyła świadomość metodologicznych aspektów analizy danych w badaniach jakościowych i mieszanych.

27 lutego w Instytucie Pedagogiki odbyło się kolejne spotkanie naukowe z cyklu „Czwartki Badawcze”. Gościem była prof. dr hab. Helena Ostrowicka z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Wygłosiła wykład pt. „Studia nad dyskursem w badaniach pedagogicznych”. Pani Profesor, od lat specjalizując się w analizie dyskursu, skoncentrowała się na takich wątkach jak: przedmiot badań pedagogicznych i pojęcie dyskursu edukacyjnego; założenia dyskursu w edukacji i dyskursywności edukacji; pedagogia: podmiot, tożsamość, wiedza, władza; wyniki metaanalizy nad dyskursem młodzieży. Podkreśliła znaczenie przeniesienia dyskursu edukacyjnego do obszarów źródłowo niezwiązanych z edukacją. Szczegółowo omówiła teorie i metody analizy dyskursu ze wskazaniem narzędzi poznawczych do badania procesów konstruowania podmiotu działania jako aktywnego sprawcy.

Wydział Politologii i Dziennikarstwa

Profesury

3 lutego dr hab. Gueorgui Kassianov, prof. UMCS postanowieniem prezydenta RP Andrzeja Dudy otrzymał tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.

3 lutego dr hab. Lidia Pokrzycka, prof. UMCS postanowieniem prezydenta RP Andrzeja Dudy otrzymała tytuł na-

ukowy profesora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji i mediach. Nadanie tego tytułu jest uhonorowaniem jej znaczącego dorobku naukowego w dziedzinie e-learningu i nowych technologii w edukacji w Polsce oraz wieloletniej pracy dydaktycznej i organizacyjnej na Uczelni.

Habilitacje

17 stycznia Rada Naukowa Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach, na podstawie uchwały Komisji Habilitacyjnej w składzie: przewodnicząca – prof. dr hab. Jadwiga Bożena Woźniak-Kasperek (Uniwersytet Warszawski), recenzenci: dr hab. Karina Krajewska-Stasiuk (Uniwersytet SWPS w Warszawie), dr hab. Michał Wendland (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. dr hab. Igor Kamil Borkowski (Uniwersytet SWPS), prof. dr hab. Jan Kreft (Politechnika Gdańska), sekretarz – dr hab. Waldemar Bulira, prof. UMCS, członek – dr hab. Jan Pleszczyński, prof. UMCS, podjęła uchwałę o nadaniu dr. Przemysławowi Wiatrowi stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Osiągnięcie naukowe – monografia pt. *Peter Sloterdijk – ćwiczenia z prowokacji. Rzecz o niedogmatycznej teorii mediów*.

17 stycznia Rada Naukowa Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach, na podstawie uchwały Komisji Habilitacyjnej w składzie: przewodnicząca – prof. dr hab. Katarzyna Pokorna-Ignatowicz (Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie), recenzenci: prof. dr hab. Jerzy Olędzki (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), dr hab. Maria Rótkowska (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), prof. dr hab. Dariusz Tworzydło (Uniwersytet Warszawski), dr hab. Katarzyna Drąg (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), sekretarz – dr hab. Anna Granat (UMCS), członek – dr hab. Magdalena Piechota, prof. UMCS, podjęła uchwałę o nadaniu dr. Rafałowi Pastwie (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Osiągnięcie naukowe – cykl artykułów powiązanych tematycznie nt. „Komunikowanie o religii i Kościele”.

4 lutego Rada Naukowa Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach, na podstawie uchwały Komisji

Habilitacyjnej w składzie: przewodnicząca – prof. dr hab. Agnieszka Hess (Uniwersytet Jagielloński), recenzenci: dr hab. Marek Mazur (Uniwersytet Śląski w Katowicach), dr hab. Szymon Ossowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), dr hab. Mariusz Kolczyński (Uniwersytet Śląski w Katowicach) i dr hab. Sławomir Soczyński (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), sekretarz – dr hab. Waldemar Bulira, prof. UMCS, członek – dr hab. Bogdan Borowik, prof. UMCS, podjęła uchwałę o nadaniu dr. Jackowi Wojśławowi (Uniwersytet Gdański) stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Osiągnięcie naukowe – cykl artykułów powiązanych tematycznie nt. „Organizacja i funkcjonowanie aparatu propagandowego w Polsce Ludowej”.

14 lutego Rada Naukowa Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach, na podstawie uchwały Komisji Habilitacyjnej w składzie: przewodniczący – prof. dr hab. Tadeusz Kononiuk (Uniwersytet Warszawski), recenzenci: dr hab. Evelina Kristanova (Uniwersytet SWPS), dr hab. Tomasz Gackowski (Uniwersytet Warszawski), dr hab. Mirosław Lakomy (Akademia Ignatianum w Krakowie) i dr hab. Marek Chyliński (Uniwersytet Opolski), sekretarz – prof. dr hab. Marta Wójcicka (UMCS), członek – dr hab. Katarzyna Mieczkowska (UMCS) – podjęła uchwałę o nadaniu dr. Dariuszowi Rasiowi (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Osiągnięcie naukowe – monografia pt. *Prasa. Historia. Jakość. Studium metodologiczno-badawcze na temat publikacji prasowych wokół ołtarza Wita Stwosza w XIX, XX i XXI wieku*.

Doktoraty

8 stycznia odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Marii Dworzyckiej pt. „Nowe technologie informacyjno-komunikacyjne w podstawowej edukacji polonistycznej doby przyspieszenia technologicznego”. Promotor: dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS, recenzentki: prof. dr hab. Jadwiga Woźniak-Kasperek (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Bogumiła Staniów (Uniwersytet Wrocławski) i dr hab. Małgorzata Fedorowicz-Kruszewska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Na posiedzeniu 17 stycznia Rada Naukowa

Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach podjęła uchwałę o nadaniu mgr Marii Dworzyckiej stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.

Sukcesy

Dr Elżbieta Szulc-Wałęcka (Katedra Administracji Publicznej) od listopada 2024 r. jest członkiem Regionalnej Grupy Interesariuszy (RGI) oraz Transnarodowego Zespołu Ekspertów projektu COEUS. Ponadto od stycznia pełni również funkcję członka Komitetu Sterującego ww. projektu – 14-osobowego zespołu. W Komitecie Sterującym dr Szulc-Wałęcka jest przedstawicielem instytucji wchodzących w skład RGI i odpowiedzialna będzie za monitorowanie oraz ocenę w zakresie zbierania, zarządzania i analizy danych wspierających realizację celów projektu. Pierwsze spotkanie interesariuszy regionalnych odbyło się 29 stycznia w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego. COEUS (CORporate digital responsibility skills in central EUROpean Smart specialisation) jest projektem realizowanym przez UMWL w ramach Programu Interreg Europa Środkowa 2021–2027. Jego celem jest wspieranie odpowiedzialnej transformacji cyfrowej w Europie Środkowej dzięki ponadnarodowemu rozwojowi i zastosowaniu umiejętności w obszarze Cyfrowej Odpowiedzialności Biznesu dla tradycyjnych i innowacyjnych MŚP.

Konferencje

4 lutego w Uniwersytecie Łódzkim odbyła się III ogólnopolska konferencja naukowa „Kultura książki i informacji”. W wydarzeniu udział wzięły badaczki z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej. Dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS wraz z dr Halyną Lystvak, stypendystką Funduszu Wyszehradzkiego z Uniwersytetu Narodowego Politechnika Lwowska, zaprezentowały wystąpienie pt. „SI w służbie książki: nowe wyzwania wydawnicze”. Dr Renata Malesa wygłosiła referat pt. „Biblioteka wobec potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Przegląd działań światowych, europejskich i krajowych”.

10 lutego Instytut Stosunków Międzynarodowych przeprowadził webinarium naukowe pt. „Syria po upadku reżimu Al-Assada. Stan obecny, wyzwania, perspektywy”. Dyskusja z udziałem zaproszonych ekspertów koncentrowała się na analizie sytuacji w Syrii po zmianie

władzy, a także na konsekwencjach i perspektywach upadku reżimu w Syrii dla państwa, regionu i systemu międzynarodowego. Webinarium otworzył prof. dr hab. Marek Pietraś, dyrektor ISM. Spotkanie moderowali dr Kinga Smoleń i dr Bartosz Bojarczyk z Katedry Międzynarodowych Stosunków Politycznych.

18 lutego podczas obchodów jubileuszu 90-lecia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na Ziemi Lubelskiej dr Renata Malesa z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej została uhonorowana listem gratulacyjnym z wyrazami uznania za dotychczasową działalność na rzecz Stowarzyszenia. Uroczystość odbyła się w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie. Podczas konferencji, która towarzyszyła obchodom jubileuszu, dr Malesa wygłosiła referat pt. „Kryzys czy zmiana. Dokąd zmierza kształcenie bibliotekarzy w Polsce?”. Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach reprezentowały także dyrektor prof. dr hab. Iwona Hofman oraz dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS, które przekazały okolicznościowy list na ręce Joanny Chapskiej – przewodniczącej SBP Okręg w Lublinie.

18 lutego w Warszawie odbyło się seminarium pt. „Wzmacnianie współpracy nauki i polityki oraz transferu wiedzy”, zorganizowane w ramach polsko-norweskiego projektu „Polish-Norwegian project Science & Society: Bilateral Initiative in Social Sciences, Arts, and Humanities (Activity 6)”. Inicjatywą, finansowaną ze środków Funduszy EEA/Norway Grants, kieruje dr Monika Szkarłat z Katedry Administracji Publicznej. Naukowczyni oraz prof. Rasmus Bertelsen (The Arctic University of Norway) zorganizowali i moderowali wydarzenie, które umożliwiło dyskusję na temat transferu wiedzy eksperckiej do procesów decyzyjnych.

Współpraca ze szkołami

4 lutego prof. dr hab. Iwona Hofman, dyrektor INoKSiM, podpisała porozumienie o współpracy z Zespołem Szkół Transportowo-Komunikacyjnych w Lublinie, reprezentowanym przez dyrektor Annę Wawruch-Lis. Zawarta umowa przewiduje współpracę w obszarze szeroko rozumianej profesjonalnej komunikacji poprzez podejmowanie wspólnych inicjatyw polegających na prowadzeniu działań badawczych, edukacyjnych, szkoleniowych i informacyjnych.

Wydział Prawa i Administracji

Współpraca

Wydział Prawa i Administracji podpisał ramową umowę o współpracy z Rubicon Kancelarią Radców Prawnych i Adwokatów Wacht, Kijek sp.k. z siedzibą w Warszawie. Ze strony Uczelni umowę partnerską podpisali dziekan dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS oraz dyrektor Instytutu Nauk Prawnych prof. dr hab. Marek Kulik, natomiast Rubicon reprezentowała Barbara Wacht – partner zarządzający i radca prawny. Jest to kolejny krok w rozwoju Wydziału, który ma na celu zapewnienie studentom jak najlepszych warunków do nauki oraz kształtowania kariery zawodowej.

Konferencje

W dn. 28–29 stycznia mgr Natalia Walczak z Katedry Prawa Unii Europejskiej uczestniczyła w międzynarodowej konferencji naukowej poświęconej oznaczeniom geograficznym pt. „Ochrona naszego dziedzictwa, kształtowanie naszej przyszłości”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej EUIPO we współpracy z Komisją Europejską. Podczas konferencji omówiono zmiany, wyzwania i perspektywy dotyczące oznaczeń geograficznych dla produktów rzemieślniczych, przemysłowych oraz rolnych. Szczególną uwagę zwrócono na rozporządzenie UE w zakresie ochrony oznaczeń geograficznych dla produktów rzemieślniczych i przemysłowych, które weszło w życie 16 listopada 2023 r. i umożliwi producentom ubieganie się o ochronę oznaczeń geograficznych od 1 grudnia 2025 r.

Wydarzenia

5 lutego odbył się finał IX Lokalnego Konkursu z Prawa Rzymskiego. Finałiści musieli ustnie odpowiedzieć na zadane przez komisję pytania. Laureatkami tegorocznej edycji zostały: 1. miejsce – Aleksandra Gawda, 2. miejsce – Zuzanna Bolesławska, 3. miejsce – Emilia Nawrot. Laureaci i finaliści otrzymali nagrody rzeczowe oraz oceny bardzo dobre (laureaci) i dobre (pozostali finaliści) z egzaminu z prawa rzymskiego.

Nauka języków obcych otwiera nas na świat

Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych (CNIcJO) to jednostka, która jest związana z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej niemal od początku jego istnienia. Prowadzi lektoraty z języków obcych dla studentów UMCS, oferuje uniwersyteckie kursy językowe na różnych poziomach zaawansowania, a także przygotowuje do egzaminów umożliwiających uzyskanie międzynarodowych certyfikatów językowych i przeprowadza takie egzaminy. O historii jednostki, zmianach, które w niej zaszły na przestrzeni lat, oraz pasji do nauczania języków obcych opowiadają mgr Agnieszka Różycka – dyrektor CNIcJO, mgr Marta Slávik – zastępca dyrektora CNIcJO ds. ogólnych i dydaktyki oraz mgr Kazimiera Siedlaczek – zastępca dyrektora CNIcJO ds. certyfikacji języków obcych.

Naszą rozmowę zaczniemy od powrotu do korzeni, a mianowicie do czasów powstania Centrum. Jak to wszystko się zaczęło?

Agnieszka Różycka: Historia Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych jest bardzo długa. Nasz Uniwersytet w ubiegłym roku celebrował 80-lecie swojego istnienia, my natomiast taki sam jubileusz będziemy obchodzić w tym roku.

13 kwietnia 1945 r. na UMCS został utworzony system lektoratów. Zadanie to, zresztą niełatwe, pierwszy rektor prof. Henryk Raabe powierzył prof. Narcyzowi Łubnickiemu. Został on przewodniczącym Komisji Lektoratów, która później przekształciła się w Dział Lektoratów.

Zajęcia organizowano w różnych miejscach, np. w Collegium Anatomicum na ówczesnym Wydziale Lekarskim UMCS odbył się pierwszy lektorat z języka angielskiego (4 maja 1945 r.), a w Gimnazjum Państwowym im. Stanisława Staszica prowadzono lektorat z języka rosyjskiego. Takie rozproszenie miało związek z faktem, że nie mieliśmy wówczas własnej bazy lokalowej i lektorzy musieli korzystać z pomieszczeń udostępnianych przez Uniwersytet.

Jeśli chodzi o liczbę słuchaczy, to na początku ze wszystkich wydziałów zgłosiło się 62 chętnych, więc ta frekwencja była stosunkowo niska. Jednak pod koniec roku akademickiego 1944/1945 zorganizowano 4 lektoraty z języków: angielskiego, francuskiego, rosyjskiego i łacińskiego, prowadzone przez 5 lektorów (sam prof. Łubnicki nauczał języka rosyjskiego).

Prof. Łubnicki pełnił funkcję kierownika Działu Lektoratów do 21 lutego 1951 r. Jego miejsce zajął później anglista Jerzy Szydłowski, który zarządzał pracą lektoratów przez półtora roku. Następnie stanowisko to objął prof. Mieczysław Ziemnowicz z Uniwersytetu Lwowskiego. Był on również twórcą Katedry Pedagogiki UMCS i uczył języka niemieckiego.

Ważną datą w historii naszej działalności był rok 1953, kiedy to Minister Szkolnictwa Wyższego rozpoczął proces przekształcania działów lektoratów w odrębne jednost-

Fot. Bartosz Pielli

ki organizacyjne podległe rektorowi. Za oficjalną datę powołania takiej jednostki na naszej Uczelni (wtedy funkcjonowaliśmy już pod nazwą Studium Języków Obcych) przyjmuje się listopad 1953 r. Jej organizatorką i pierwszą kierowniczką została mgr Irena Różycka, przy czym zbieżność nazwisk jest zupełnie przypadkowa (śmiech). Kolejną ważną datą jest 1 stycznia 1965 r., ponieważ wiąże się ona z powołaniem Sekretariatu Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. Sekretariat zawsze był i jest bardzo ważnym miejscem dla naszych pracowników. Jest to swoiste „centrum dowodzenia”, gdzie razem z dyrekcją nad wszystkim czuwa obecnie nasza pani sekretarka mgr Agata Stpicyńska.

Z upływem lat jednostka coraz bardziej się rozwijała, a co za tym idzie – zwiększała się liczba lektorów. W 1968 r. było ich 28. Szczyt nastąpił na przełomie roku 2003/2004, kiedy mieliśmy 84 lektorów w 4 zespołach. Od tamtej pory ta liczba spadła o połowę. W tej chwili w naszym Centrum pracuje 42 nauczycieli akademickich.

Jakie języki zyskiwały na popularności?

A.R.: Z roku na rok było coraz więcej chętnych do nauki języka angielskiego. Wielu słuchaczy uczestniczyło również w lektoracie z języka rosyjskiego, sporą popularnością cieszył się też niemiecki. Potem te proporcje się zmieniły. Angielski pozostał wiodącym językiem, co widać do dziś po liczbie grup, które prowadzimy. Jest też spore zainteresowanie językiem niemieckim. Natomiast jeśli chodzi o język rosyjski, to sytuacja za naszą wschodnią granicą sprawiła, że ostatnio liczba studentów zainteresowanych nauką tego języka znacznie spadła. Jego miejsce zastąpił język hiszpański – w tym momencie mamy bardzo dużo grup. Są też studenci, którzy chcą się uczyć języka włoskiego. Niestety nie mamy własnego lektora tego języka, korzystamy z usług pani doktor z Wydziału Filologicznego, ale w przyszłości być może będziemy szukać lektora dwujęzycznego, który mógłby uczyć zarówno włoskiego, jak i angielskiego, co byłoby idealnym rozwiązaniem.

↑ Od lewej: mgr Kazimiera Siedlaczek, mgr Agnieszka Różycka i mgr Marta Slávik

Dużo mówiliśmy o zmianach organizacyjnych w Centrum. A jak zmienił się sam sposób nauczania języków?

Marta Slávik: Kiedyś przede wszystkim stosowano metody tłumaczeniowo-gramatyczne, polegające na wypełnianiu ćwiczeń i robieniu powtórek. Teraz odchodzi się już od tego i nacisk jest kładziony na metody komunikatywne, ponieważ zdajemy sobie sprawę, że ludzie wykorzystują język obcy nie tylko do prowadzenia badań, pracy naukowej itp., ale też w trakcie wyjazdów zagranicznych, które są obecnie niezwykle popularne i łatwo dostępne. Podczas wakacji nikt nie wymaga od nas wypełnienia testu, aby sprawdzić nasz poziom znajomości gramatyki. Ważniejsze jest to, jak mówimy, żeby inni nas zrozumieli. Wypowiedzi nie muszą być perfekcyjne pod względem gramatycznym, liczy się poprawna wymowa.

Nasze lektorstwa są dostosowane do indywidualnych potrzeb studentów, ponieważ stosujemy zróżnicowane metody nauczania języków obcych. W związku z tym inaczej prowadzimy zajęcia np. na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, a inaczej na Wydziale Filologicznym lub Filozofii i Socjologii. Dodatkowo większość wydziałów utrzymała moduł języka specjalistycznego, stąd te różnice i to „szycie na miarę” zajęć dla studentów danego wydziału, a nawet konkretnego kierunku.

A.R.: Ważne jest także zwiększanie świadomości kulturowej. Chodzi o zrozumienie, że język sam w sobie jest istotny, ale w trakcie jego nauki należy uwzględnić również kontekst kulturowy. Poza tym stawiamy na rozwój umiejętności miękkich, np. poprzez pracę w grupie czy kreatywne myślenie. To integralna część współczesnego nauczania, na którą w ogóle nie zwracano uwagi w przeszłości.

M.S.: Odniosę się do drugiej części wypowiedzi Agnieszki. Za przykład mogą posłużyć tutaj zajęcia, które prowadzimy na kierunku zarządzanie na I stopniu studiów. Tam kształcą się m.in. przyszli managerowie, którzy muszą umieć rozmawiać z ludźmi i nimi zarządzać. Dlatego w trakcie zajęć przeprowadzamy ze studentami ćwiczenie polegające na krótkim scharakteryzowaniu jakiegoś zagadnienia, próbie rozwiązania określonego problemu, mogącego pojawić się w ich przyszłej pracy. Takie ćwiczenie ma na celu sprawienie, że będą

potrafili wypowiedzieć się w nagłej sytuacji, a to niestety stanowi dla nich duży problem, po prostu boją się lub wstydzą zabierać głos na forum. Na II stopniu studiów z kolei przygotowują biznesowe prezentacje, które przedstawiają przed całą grupą.

Teraz porozmawiajmy o innych możliwościach kształcenia, które oferuje Centrum. Oprócz prowadzenia lektoratów organizujecie Państwo również różnego rodzaju kursy językowe.

Kazimiera Siedlaczek: Zgadza się. Mamy kursy: przygotowujące do międzynarodowych egzaminów certyfikowanych, konwersacyjne, z języka ogólnego, specjalistyczne i wyrównawcze. Są one skierowane nie tylko do studentów i pracowników UMCS, ale także do osób zainteresowanych spoza Uczelni. Co warto podkreślić, oferujemy bardzo przystępne ceny, są one znacznie niższe niż te w prywatnych szkołach językowych. Zajęcia odbywają się w grupach 8–12-osobowych.

Oczywiście największym zainteresowaniem cieszą się kursy konwersacyjne oraz te, na których kompleksowo przygotowujemy słuchaczy do egzaminów certyfikowanych z języka angielskiego. W tym miejscu należy dodać, że sami też takie egzaminy przeprowadzamy. 11 września 2000 r. rektor UMCS prof. Marian Harasimiuk zaakceptował projekt dotyczący uzyskania uprawnień do przeprowadzania egzaminów The European Language Certificates przez Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UMCS oraz statusu regionalnego ośrodka egzaminacyjnego. Z inicjatywą wyszła anglistka mgr Ewa Orłowska. Zmieniła się wtedy nazwa jednostki – powstało Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych.

Aby móc rozpocząć działalność certyfikacyjną, nawiązaliśmy kontakt ze Studium Języków Obcych Uniwersytetu Łódzkiego, które już wcześniej zostało partnerskim ośrodkiem TELC GmbH (The European Language Certificates) – instytucji certyfikującej z siedzibą we Frankfurcie, i w tym samym roku zostały u nas przeprowadzone pierwsze egzaminy z języka ogólnego angielskiego i niemieckiego (poziom B1). Oferta egzaminacyjna wkrótce została rozszerzona o inne języki nowożytny – francuski, hiszpański, rosyjski oraz o dodatkowe poziomy. W kolejnych latach CNIcJO nawiązało współpracę z innymi instytucjami certyfikującymi oprócz TELC. Były to: C&G PQ (City and Guilds PIT-

MAN QUALIFICATIONS), TOLES (Test of Legal English Skills), ETS (Educational Testing Service), LCCI (London Chamber of Commerce and Industry), Pearson Test of English, PeopleCert (różnego typu egzaminy online LanguageCert).

Jako ciekawostkę podam, że od dwóch lat współpracujemy z Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS, gdzie odbywają się egzaminy TELC z języka polskiego jako obcego.

A.R.: Wracając jeszcze do kursów, czasami zgłaszają się do nas poszczególne wydziały z prośbą o przeprowadzenie zajęć dla określonej grupy pracowników. Wówczas przygotowujemy dla tych jednostek specjalną ofertę uwzględniającą ich potrzeby. I pracownicy rzeczywiście bardzo chętnie biorą udział w takich kursach.

K.S.: Dodam, że prowadzimy też zajęcia typu *one-to-one* np. dla studentów z niepełnosprawnościami. Polegają one na indywidualnej nauce z lektorem.

Powiedzmy coś jeszcze o kadrze Centrum.

A.R.: Nasza kadra jest wysoko wykwalifikowana i doświadczona. Pracownicy Centrum chętnie podnoszą swoje kompetencje, biorąc udział w różnego rodzaju branżowych konferencjach i szkoleniach w kraju i za granicą.

Obecnie zespół tworzą 42 osoby. W tym gronie jest 14 starszych wykładowców, 15 wykładowców, 12 lektorów i 1 adiunkt dydaktyczny. Niedawno na mocy Ustawy o szkolnictwie wyższym zlikwidowano stanowisko starszego wykładowcy. Na wielu uczelniach odbyło się to w ten sposób, że starsi wykładowcy zostali przeniesieni na stanowiska wykładowców. U nas jednak władze rektorskie zdecydowały, że osoby zajmujące stanowiska starszych wykładowców mogą na nich pozostać aż do przejścia na emeryturę, za co jesteśmy bardzo wdzięczni.

W trakcie konkursów na nowych pracowników staramy się wybierać ludzi, którzy będą mieli dobry kontakt ze studentami i będą dobrymi współpracownikami, czyli ludźmi otwartych, mających szerokie horyzonty, chętnych do uczestniczenia w różnych aktywnościach i wychodzenia na zewnątrz.

M.S.: To prawda. Jesteśmy aktywni na wielu różnych polach. To nie jest tak, że tylko uczymy języka angielskiego.

Prowadzimy lektoraty, organizujemy kursy językowe, przeprowadzamy egzaminy, zajmujemy się tłumaczeniami, angażujemy się w przygotowanie konkursów językowych dla młodzieży, takich jak Faces of America i Challenge Accepted. Poza tym można nas spotkać podczas Drzwi Otwartych oraz Lubelskiego Festiwalu Nauki. W obu inicjatywach bierzemy udział od wielu lat, a ostatnio dwukrotnie uczestniczyliśmy również w Lubelskim Pikniku Naukowym. Początkowo nie myśleliśmy o udziale w nim, ale teraz lektorzy sami zgłaszają pomysły na projekty – w tym roku planujemy współpracować także z innymi jednostkami UMCS.

A.R.: Dodatkowo od 2019 r. studenci I i II stopnia produkcji medialnej podczas lektoratów z języka angielskiego przygotowują pod okiem naszych wykładowczyń krótkie anglojęzyczne filmy i animacje. Następnie podczas uroczystej gali publiczność głosuje i wybiera najlepsze produkcje w różnych kategoriach. Fakt, że studenci sami za wszystko odpowiadają, poczynawszy od stworzenia scenariusza, a skończywszy na odegraniu ról, to dla nas duży powód do dumy.

Dlaczego w dzisiejszych czasach nauka języków obcych jest tak ważna?

A.R.: Obecnie, kiedy z łatwością możemy podróżować za granicę, dzięki znajomości języków mamy większe możliwości poznania innych kultur. Młodzi ludzie często oglądają zagraniczne seriale lub streamingi z różnych uroczystości odbywających się na całym świecie, są również entuzjastami rozmaitych gier online. Umiejętność posługiwania się zwłaszcza językiem angielskim pozwala im wówczas na swobodną komunikację z innymi ludźmi lub zrozumienie tego, co mówią aktorzy bądź uczestnicy wspomnianych wydarzeń.

Nie możemy zapominać o pracownikach naukowych i dydaktycznych, którzy wyjeżdżają na zagraniczne konferencje, staże naukowe itp. oraz przyjmują u nas gości z całego świata. Muszą być w stanie nie tylko zaprezentować wyniki swoich badań, ale też po prostu nawiązywać znajomości.

Dodam, że nasi studenci mają świadomość, że w dzisiejszym świecie znajomość języków obcych jest bardzo cenną umiejętnością, ale jednocześnie czasami niezbyt chętnie się ich uczą. Powody są różne: brak motywacji, duża liczba różnych zajęć, strach przed ośmieszeniem

się na forum grupy, gdy czegoś nie będą wiedzieć. Jednak zawsze im powtarzamy, że właśnie po to są nasze lektoraty – aby się uczyć i rozwijać swoje umiejętności językowe. Jako nauczyciele musimy poprawiać błędy, które popełniają, ale jednocześnie zawsze podkreślamy, że największą wartością jest umiejętność komunikacji w języku obcym. Czas studiów to ostatni moment, kiedy mogą uczyć się języków za darmo, więc warto z tej możliwości w pełni korzystać.

Przypomniałyśmy historię Centrum, porozmawiałyśmy o tym, co obecnie oferuje, a teraz przejdźmy do przyszłości. Czy mają Panie jakieś plany, marzenia związane z działalnością jednostki?

A.R.: Jednym z takich marzeń jest posiadanie własnego, pięknego budynku z wieloma doskonale wyposażonymi salami. Lektoraty odbywają się na poszczególnych wydziałach, co oczywiście jest dużym udogodnieniem dla studentów, bo nie muszą się nigdzie przenosić pomiędzy zajęciami. Dla nas z kolei bywa to czasem trudne, ponieważ musimy się szybko przemieszczać np. między miasteczkiem akademickim a Kampusem Zachodnim.

Marzy nam się też zwiększenie liczby godzin lektoratów. Na większości kierunków mamy 120 godzin języka w ciągu czterech semestrów, czyli dwie godziny zajęć raz w tygodniu. Ideałem byłoby mieć po dwie godziny zajęcia dwa razy w tygodniu. Niektóre kierunki mają również zajęcia z drugiego języka, ale to są wyjątki.

Mówią Panie o nauczaniu języków obcych z wielką pasją. Skąd w ogóle zamiłowanie do tej profesji?

K.S.: To może ja zacznę. Wiele lat temu stanęłam przed wyborem: studiować socjologię (wówczas była bardzo popularna), historię czy język obcy. Języka angielskiego praktycznie nigdzie nie nauczano, królował rosyjski, tuż za nim był niemiecki.

Będąc w liceum, regularnie korespondowałam z wujkiem, żołnierzem Armii Andersa, mieszkającym w Wielkiej Brytanii i coraz częściej myślałam o wyjeździe za granicę. Wówczas, aby móc wyjechać, należało otrzymać zaproszenie, wyrobić wizę itp. Jednak mimo trudności, tuż po maturze, odwiedziłam rodzinę tam mieszkającą. I to chyba dzięki tym kontaktom zamarzyłam o anglistyce. Trudno było się dostać, a jeszcze trudniej skończyć te studia, ale na szczęście się udało. A studiowałam na naszym Uniwersytecie.

Po studiach przez pewien czas pracowałam w szkole średniej, a teraz, już niemal od 30 lat, prowadzę zajęcia na UMCS i jestem egzaminatorem.

M.S.: Ze mną było nieco inaczej, ponieważ chciałam studiować ekonomię. Moja mama była jednak zdania, że takie studia mogą zrobić w każdym momencie, w związku z tym powinnam w pierwszej kolejności postawić na naukę języków obcych. I jej posłuchałam, zwłaszcza że w szkole średniej chodziłam do klasy o profilu humanistycznym. Uczyłam się angielskiego, francuskiego i łaciny, którą nawet zdawałam na maturze.

Później ukończyłam studia na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a tuż po nich rozpoczęłam pracę w jednej z tamtejszych szkół podstawowych. Bardzo miło wspominam ten czas. Nadszedł jednak moment, gdy poczułam, że potrzebuję zmiany i wyjechałam do Irlandii, gdzie mieszkałam przez 11 lat. Nigdy nie planowałam zostać tam na stałe. Moim marzeniem od zawsze była praca na uniwersytecie i jeszcze przebywając za granicą, wysłałam dokumenty, gdy znalazłam informację o konkursie właśnie na UMCS.

Bardzo doceniam to, że dano mi szansę. Dosłownie w ciągu 11 dni wyrzuciłam całe swoje dotychczasowe życie do góry nogami i wróciłam do Polski. Mieszkam teraz w Lublinie. Nigdy nie żałowałam tej decyzji. Dodam tylko, że mam obco brzmiące nazwisko, ponieważ mój mąż jest Słowakiem, więc musiałam nauczyć się też tego języka.

A.R.: Miłość do angielskiego zaszczepiła we mnie nauczycielka, która udzielała mi prywatnych lekcji tego języka, gdy byłam w szkole podstawowej. Stwierdziłam wówczas, że to jest to, czym chcę się w życiu zajmować. I od tamtej pory szłam w tym kierunku cały czas. Na UMCS pracuję już od 34 lat. To była, a w zasadzie nadal jest moja pierwsza praca.

Przez ten czas poznałam wielu wspaniałych ludzi. Razem tworzymy bardzo zgrany zespół. Jest w nim miejsce na kreatywność, wprowadzanie w życie nowych pomysłów, dyskusje, spory, a także wieloletnie przyjaźnie. Uważam, że to pod wieloma względami świetna praca i mam nadzieję, że moje koleżanki i moi koledzy podzielają ten pogląd.

Rozmawiała Magdalena Cichocka

Bizuteria pełna tajemnic

Rozmowa z dr hab. Ewą Letkiewicz,
prof. Uczelni z Katedry Kultury Audiowizualnej
i Nauk o Sztuce UMCS

Jest Pani historykiem sztuki. Przedmiot Pani badań stanowi tzw. sztuka użytkowa. Skąd zainteresowanie akurat taką problematyką?

Odkąd pamiętam, pociągało mnie podejmowanie tematów nieprzebadanych, eksplorowanie obszarów niesprecyzowanych, leżących poza horyzontem oficjalnego dyskursu naukowego.

Historia sztuki biżuterii polskiej od XV do XIX w., którą się zajmuję, to właśnie taki do niedawna naukowo niezbadany obszar. Jego wielki potencjał jest dla mnie atrakcyjny poznawczo nie tylko w odniesieniu do historii sztuki. Tropy, które można tu odczytywać, stanowią punkt wyjścia do dalszych badań interdyscyplinarnych. Myślę tu o wykorzystaniu badań nad zjawiskami obyczajowymi, społecznymi, politycznymi, ekonomicznymi, których splot oddziaływał na genezę dzieł biżuteryjnych. Ich rozpoznanie pozwala zrozumieć formę, treść i funkcje biżuterii, a także skutki, jakie powodowały w odniesieniu do dziejów Polski.

Zagadnieniem tym zainteresowałam się pod koniec lat 90. ubiegłego wieku. Pojawiło się ono u mnie pod wpływem zderzenia wiedzy z lektur prac naukowych dotyczących historii biżuterii Europy Zachodniej z opiniami moich starszych kolegów, historyków sztuki. Przekonywano mnie, że w Polsce biżuteria, o której warto byłoby pisać, nie istnieje, a to, co pozostało, nie jest tematem dla historyka sztuki. Zastanawiałam się, skąd biorą się takie negatywne opinie, skoro nikt

nie badał systematycznie naszych zasobów biżuterii. Chciałam sprawdzić, jak rzeczy mają się naprawdę. Już wstępne przejrzanie źródeł pisanych i ikonograficznych, m.in. nowożytnych portretów, przekonało mnie, że jest to temat, któremu warto poświęcić uwagę. No i temat

Źródło: The Metropolitan Museum of Art, New York, domena publiczna

↑ Gian Jacopo Caraglio, Kamea z portretem królowej Bony Sforzy, sardonyks z inkrustowanymi detalami ze złota i srebra; ok. 1530–1540; oprawiony w ramkę z XIX w. ze złota, z emalią, rubinem i perłą (wym. 7,2x4,4 cm)

Fot. Michał Piłat

ten mnie pochłonał. Okazał się prawdziwym rogiem obfitości. Niewyczerpanym źródłem pełnym nieopracowanych fascynujących zagadnień, począwszy od klejnotów królewskich po skarbcze mniej zamożnych mieszkańców ziem polskich.

Jak wyglądają Pani badania nad pojedynczymi dziełami sztuki jubilerskiej i zespołami biżuterii tworzącymi kolekcje?

Pierwszym kluczowym zagadnieniem jest weryfikacja autentyczności artefaktów. Ocena stylistyczna, analiza materiałów i technologii oraz sprawdzenie wiarygodności proveniencji i dokumentacji historycznej. W razie wątpliwości pomocne może być sięgnięcie po wyniki analiz chemicznych lub badań mikroskopowych. Wszystkie te kroki są niezbędne, aby w pełni ocenić autentyczność dzieła.

Równolegle przeprowadzam poszukiwania źródłowe i analizę wszelkich dostępnych dokumentów i źródeł ikonograficznych, które mogą potwierdzić autentyczność dzieła. Studiuję także literaturę przedmiotu i opracowania dotyczące zagadnień pokrewnych. Poszukuję analogii, aby ocenić miejsce badanego artefaktu w szerszym kontekście historycznym i artystycznym. Pozwala to na holistyczne spojrzenie na badane artefakty.

Z tego wyłania się wachlarz problematyki badawczej. Widzę, co jest jeszcze do zrobienia, i to jest celem badawczym, który określa wstępną koncepcję pracy i jej strukturę, a za tym idzie metodologia.

Pozostaje usiąść i pisać, ale to nie jest proces linearny. W miarę pisania pozyskujemy coraz więcej informacji, zmienia się optyka patrzenia na temat, pojawiają się nowe pomysły, koncepcja ewoluuje. Praca staje się coraz bardziej kompletna i spójna. W miarę postępu, stopniowo dokonuję kolejnych autokorekt, które prowadzą niekiedy do konkluzji radykalnie odmiennych od przesłanek, które leżały u podstaw wstępnego etapu powstawania pracy.

Jaki wpływ na mobilność i zmiany kontekstów kulturowych i geograficznych biżuterii ma handel antykwaryczny i inne sposoby jej nabywania?

Na podstawie moich wieloletnich obserwacji obrót zabytą biżuterią postrzegam jako wielopoziomowy labirynt różnorodnych delikatnych powiązań. Ponieważ nierzadko w obrocie są dzieła o ogromnej wartości, odbywa się to najczęściej w warunkach pełnej dyskrecji. Inna sytuacja ma miejsce, kiedy do gry wkraczają poważne instytucje finansowe lub muzea. Wówczas koniecznością jest potwierdzenie legalności zakupu i źródła jego finansowania.

Generalnie jednak handel antykwaryczny otwiera przed biżuterią niezwykle możliwości i pozwala jej „podróżować” między różnymi kulturami i regionami. Istotną rolę w migracjach biżuterii odgrywają dzisiaj nowoczesne technologie, które są wykorzystywane na aukcjach internetowych i internetowych platformach handlowych, oraz media społecznościowe, które ułatwiają sprzedaż i kupno biżuterii na całym świecie.

Dzieła, które były pierwotnie związane z konkretnym regionem czy kulturą, mogą trafić do kolekcji i muzeów w innych częściach globu. Ulegają wtedy dekontekstualizacji. Z tego powodu biżuteria nabiera nierzadko nowych znaczeń, nieprzewidywanych przez jej twórców i zlecniodawców. Na przykład to, co było postrzegane jako świętość w jednej kulturze, może być traktowane jako atrakcyjny towar w innej. Tak np. stało się z pierścieniem króla Zygmunta Starego, przechowywanym w zbiorze „uświęconych pamiątek narodowych” Izabeli Czartoryskiej. W czasie II wojny światowej skradziony przez Niemców znalazł się po wojnie w obrocie handlowym i dzisiaj zdobi jedno z muzeów niemieckich. Udało mi się go zidentyfikować. Aktualnie trwa proces jego restytucji do Polski.

Klejnoty, drogie kruszce, biżuteria od tysięcy mają ogromną wartość. Często zastępują pieniądze, stają się zabezpieczeniem pożyczek i są środkiem w pozyskiwaniu sojuszników podczas konfliktów. Jakie funkcje pełniły i obecnie pełnią w życiu prywatnym pojedynczych osób i w życiu społecznym?

Jubilerskim kosztownościom od stuleci nadawano rozliczne funkcje. Wykonane z kosztownych kamieni i szlachetnych metali były w życiu prywatnym oznaką wysokiego statusu i bogactwa. Przekazywane z pokolenia na pokolenie świadczyły o historii i świetności rodu. Autoteliczna wartość złota, trudności z jego zdobyciem i jego wysoka cena sprawiały, że od zawsze przedmioty wykonane z tego kruszcu były znakiem władzy. Pełniły też funkcje apotropaiczne – noszone w postaci talizmanów i amuletów chroniły przed złem, nieszczęściami, chorobami. Kamieniom szlachetnym przypisywano powszechnie właściwości lecznicze, dlatego stosowano je w medycynie. Biżuteria pełniła rolę pamiątek osobistych, symbolizując miłość, wierność i przywiązanie. Wreszcie noszona była jako element stroju, wyrażający indywidualny styl i gust.

Klejnoty i drogie kruszce były używane jako środki płatnicze w wymianie handlowej. Bywały traktowane jako forma inwestycji. Osoby posiadające cenne klejnoty mogły używać ich jako zabezpieczenia pożyczek, co ułatwiało dostęp do środków finansowych. Władcy i arystokraci często używali drogocennej biżuterii jako darów, aby zjednać sobie sojuszników i umocnić związki między rodami czy państwami. Biżuteria określała przynależność do grup etnicznych lub stronnictw po-

litycznych. Była używana w ceremoniach religijnych oraz jako ozdoba stroju kapłanów, symbolizując boskość i *sacrum*. Wiele społeczności postrzegało biżuterię jako część swojej tożsamości kulturowej i duchowej. W czasach nam bliższych traktowana jest przez wybitnych artystów jako medium kreacji artystycznej. Wyliczanka ta wymienia tylko najbardziej typowe z funkcji, jakie klejnoty, drogie kruszce i biżuteria pełnią w kulturze. Dodatkowo wartość funkcjonalna i znaczenie poszczególnych artefaktów bywa płynna i podlega przesunięciom w zależności od zmiany kontekstu historycznego i społecznego.

Pani najnowsza książka pt. *Royal Jewels of Poland and Lithuania. Collections of the Jagiellon and Vasa Dynasts* ukazała się w jednym z najbardziej prestiżowych naukowych wydawnictw świata – Brepols Publishers, Turnhout Belgium w serii „East Central Europe, 476–1795”. O czym przeczytamy w tej publikacji? Czego dowiemy się o klejnotach dynastii Jagiellonów i Wazów? Z książki dowiemy się o głębokiej współzależności między biżuterią a kontekstem kulturowym epoki. W publikacji wskazuję na szczególny związek klejnotów z siłami społeczno-politycznymi epoki Jagiellonów i Wazów. Wyjaśniam implikacje jej rozmaitych postaci związanych z potrzebami, którym odpowiadała.

Mówię o tym, w jaki sposób władcy korzystali z performatywnych możliwości klejnotów w sprawowaniu władzy, wyrażaniu aspiracji kulturowych, demonstrowaniu pobożności; jak klejnoty wykorzystywano w praktykach magicznych lub wspieraniu ówczesnych procesów politycznych. Otwiera to przed czytelnikiem wieloaspektowy wachlarz zastosowań biżuterii: od reprezentowania autorytetu i prestiżu, poprzez użycie jej w celach medycznych, po wspieranie działań w obszarach dyplomacji czy ekonomii.

Jakie są Pani najbliższe plany wydawnicze?

Moja ostatnia książka została bardzo dobrze przyjęta przez czytelników. Od momentu wejścia na rynek cały czas utrzymuje się w czołówce sprzedaży. Wydawnictwo Brepol Publishers jest zainteresowane wydaniem mojej drugiej pracy pt. *The cultural setting of patriotic jewellery in Poland*, którą aktualnie przygotowuję do druku w ramach grantu Doskonała Nauka II.

Rozmawiała Magdalena Wołoszyn-Mróż

Przedsiębiorczość jest warunkiem postępu cywilizacyjnego

Rozmowa z dr. Bartłomiejem Twarowskim, prof. Uczelni z Katedry Zarządzania UMCS, prezesem Zarządu UMCS Synergia sp. z o.o.

Od 2021 r. na naszej Uczelni działa spółka celowa UMCS Synergia sp. z o.o., której jest Pan prezesem. Jaki był powód jej powołania? I czym w ogóle jest spółka celowa?

Spółka celowa powstała z inicjatywy władz Uniwersytetu w odpowiedzi na rosnące potrzeby współpracy o charakterze biznesowym z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Głównym celem spółki jest tzw. komercjalizacja pośrednia wyników badań naukowych. Polega ona na tym, że twórcy rozwiązania posiadającego potencjał rynkowy – pracownicy Uniwersytetu, ale także studenci – zakładają tzw. spółkę odpryskową – spin-off, w której udziału obejmuje spółka celowa, wnosząc wkład pieniężny lub niepieniężny.

Można powiedzieć, że spółka celowa pełni funkcję swoistego parasola dla spółek odpryskowych, podejmuje działania integrujące i rozwija system przedsiębiorczości akademickiej.

Wiem, że spółka odpowiada m.in. za sprzedaż WAXO – innowacyjnego analizatora jakości wosków pszczołich. Proszę opowiedzieć, jak wyglądało wprowadzenie tego produktu na rynek.

Komercjalizacja WAXO była niewątpliwym wyzwaniem, które dostarczyło nam wielu cennych doświadczeń. Kiedy zaczęliśmy prace komercjalizacyjne, istniał już działający prototyp. Wykonaliśmy analizy rynku, z których wynikało, że aby wprowadzić na niego produkt, niezbędne będą zmiany konstrukcyjne. Zostały one zlecone wyspecjalizowanej firmie, przy zaangażowaniu twórców i zasobów finansowych Uniwersytetu. Następnie urządzenie należało poddać specjalistycznym testom bezpieczeństwa, po których otrzymało ono znak CE, dopuszczający je do obrotu. Równocześnie prowadziliśmy rozmowy z potencjalnymi klientami, które zaowocowały sprzedażą pierwszych czterech egzemplarzy. Partia ta została wyprodukowana jeszcze przez firmę konstruktorską. Dziś korzystamy z własnych podwykonawców. Klient, który nabył pierwsze urządzenia, współpracował z nami, dzięki czemu sukcesywnie eliminowaliśmy tzw. choroby wieku dziecięcego.

Trzeba też pamiętać, że WAXO to urządzenie techniczne, które jest objęte gwarancją producenta. Tak więc wszelkie naprawy gwarancyjne i cała obsługa posprzedażowa muszą być zapewniane przez nas. Wywołuje to oczywiste konsekwencje w modelu biznesowym spółki.

Warto zaznaczyć, że WAXO jest pierwszym produktem, który praktycznie w całości powstał na UMCS. Prace koncepcyjne, część procesów produkcyjnych oraz wprowadzenie go na rynek zostały zrealizowane przez nas. Spółce Synergia zostały powierzone, w ramach umowy licencyjnej, produkcja i sprzedaż.

Czy każdy naukowiec, który chce zainteresować przedsiębiorców swoim innowacyjnym wynalazkiem, może się zgłosić do spółki? Jeśli tak, to na jaką pomoc może liczyć?

Oczywiście, spółka powstała dla członków naszej społeczności akademickiej – nie tylko pracowników, ale również dla studentów. Każdy, kto ma pomysł biznesowy, może go nieodpłatnie skonsultować.

Spółka oferuje też wsparcie np. w zakresie rejestracji działalności gospodarczej, analiz rynku, opracowania modelu biznesowego i prognoz finansowych, oceny konkurencyjności i innowacyjności, inicjowania rela-

cji z partnerami biznesowymi lub pozyskiwania finansowania zewnętrznego.

Bardzo często słyszę od naszych pracowników, że prowadząc badania naukowe, nie są w stanie jednocześnie zajmować się spin-offem. Tutaj z pomocą przychodzi spółka celowa, której przedstawiciel może wspierać twórców w zarządzaniu biznesem.

Kluczowe w tym wszystkim jest jednak to, aby komercjalizowane rozwiązanie odpowiadało na realne potrzeby rynku, aby dało się je zmonetyzować z zachowaniem satysfakcjonującej zyskowności. Wówczas korzyści finansowe, ale i wizerunkowe czerpią twórcy, spółka celowa, a także Uniwersytet.

Czym jeszcze zajmuje się spółka?

Spółka świadczy usługi doradcze dla klientów zewnętrznych. Są to właściwie te same usługi, z których nieodpłatnie mogą korzystać członkowie naszej społeczności akademickiej.

Poszukujemy także nisz rynkowych i niebawem zamierzamy chociażby zaangażować się w projekt wykorzystania sztucznej inteligencji w „białym wywiadzie gospodarczym”.

Koordinowaliśmy też np. badania polowe w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, których celem była ocena skuteczności biostymulatora wzrostu roślin wynalezionej przez naszych naukowców. Tak więc spektrum działań jest dość szerokie.

Komercjalizacja produktów powstałych w wyniku aktywności naukowców to obecnie bardzo istotna kwestia i jeden z wyznaczników rozwoju uczelni. Jak to zadanie realizowane jest na UMCS?

System komercjalizacji jest na naszej Uczelni dwutorowy. Z jednej strony mamy Centrum Transferu Wiedzy i Technologii, które odpowiada za komercjalizację bezpośrednią, a z drugiej – spółkę celową, której zadaniem jest komercjalizacja pośrednia. Te podmioty współpracują ze sobą i takie rozwiązanie jest dość powszechnie stosowane na uczelniach.

W mojej ocenie polski system szkolnictwa wyższego nie premiuje w wystarczającym stopniu współpracy z biznesem, tylko zdobywanie punktów publikacyjnych, które bardzo często trudno jest przełożyć na realne korzyści dla otoczenia.

Patrząc z aksjologicznego punktu widzenia, to co robimy, powinno mieć wartość dla innych. Dotyczy to także wyników badań naukowych. Najlepszym weryfikatorem wartości jest rynek. Podstawowym miernikiem wartości na rynku jest pieniądz. Jeśli więc rynek płaci za wyniki badań lub oparte na nich produkty, to znaczy, że przedstawiają one dla niego realną wartość.

Jednym ze sposobów ukierunkowywania badań naukowych na zaspakajanie potrzeb rynku może być ocena wniosków grantowych uwzględniająca rekomendacje przedstawicieli środowiska biznesu. Można też pomyśleć nad premiowaniem tych projektów, które są realizowane na zlecenie biznesu lub we współpracy z nim.

Znaczna część naukowców twierdzi, że nie ma czasu na współpracę z biznesem, bo – w uproszczeniu – musi zdobywać punkty publikacyjne. A gdyby tak zastosować podejście typu *head&shoulders* (2 w 1)? Czyli prowadzić badania lub świadczyć usługi na zlecenie biznesu i na tej podstawie publikować? Szczególnie w na-

ukach społecznych, ale nie tylko, biznes może stanowić źródło cennych danych empirycznych i kapitału relacyjnego, co przekłada się również na jakość badań naukowych i publikacji.

Myślę jednak, że ciągle potrzebujemy dobrych przykładów, dowodów na to, że pod wieloma względami taka współpraca się opłaca. One przyczyniają się do stopniowej zmiany mentalności naukowców i przekonują nieprzekonanych. Cały czas przecieramy więc szlaki.

Oprócz zarządzania spółką UMCS Synergia pełni Pan na naszym Uniwersytecie wiele innych ważnych funkcji, m.in. jest Pan uniwersyteckim promotorem przedsiębiorczości. Dlaczego w środowisku akademickim warto promować przedsiębiorczość?

Warto, ale nie tylko w środowisku akademickim, lecz również znacznie wcześniej – już w trakcie edukacji przedszkolnej. Chodzi o to, aby jak najwcześniej rozpocząć kształtowanie w człowieku kompetencji w zakresie przedsiębiorczości. Dlaczego? Bo po pierwsze – jest to proces długotrwały, a po drugie – bo przedsiębiorczość jest źródłem sukcesu osobistego oraz warunkiem postępu cywilizacyjnego.

Zazwyczaj przedsiębiorczość jest utożsamiana z prowadzeniem firmy, podczas gdy ma ona szersze znaczenie. Przejawia się w podejmowaniu wyzwań i twórczym rozwiązywaniu problemów życia codziennego oraz we wprowadzaniu usprawnień w czynnościach wykonywanych w miejscu pracy, ale także poza nim, np. na uczelni, w trakcie studiów. W związku z tym nie każda osoba przedsiębiorcza musi zajmować się biznesem.

Z badań, które przeprowadziłem wśród ponad 1200 studentów UMCS, wynika, że prawie 70% z nich uważa się za osoby przedsiębiorcze. Jednak dokonując krytycznej analizy aktywności, jakie były przez nich faktycznie podejmowane na Uczelni i poza nią, takich jak np. zaangażowanie w wolontariat, w działalność kół naukowych, udział w szkoleniach, dobrowolne praktyki lub wykonywanie pracy zarobkowej, mogę stwierdzić, że nie jest dobrze. Zaledwie 5% badanych podejmowało aktywności wykraczające poza minimum ujęte w programach studiów. Dlatego promocja przedsiębiorczości jest bardzo potrzebna.

W tym miejscu chcę przypomnieć, że na Wydziale Ekonomicznym funkcjonuje od kilku już lat Uniwersytecki Punkt Konsultacyjny ds. Przedsiębiorczości.

Mogą z niego korzystać wszyscy członkowie naszego Uniwersytetu. Wsparcie, jakie mogą uzyskać, obejmuje pomoc w kreowaniu pomysłów biznesowych, ich weryfikację oraz pomoc w ich dalszym rozwoju.

A jak, według Pana, kształtują się relacje UMCS z biznesem?

Coraz lepiej. Nasza Uczelnia jest otwarta na taką współpracę. Świadczy o tym chociażby ujęcie w strukturze organizacyjnej stanowiska Prorektora ds. Rozwoju i Współpracy z Gospodarką, Centrum Transferu Wiedzy i Technologii lub powołanie do życia spółki celowej.

Bardzo istotne dla kooperacji z biznesem są także relacje osobiste pracowników, którzy często taką współpracę inicjują. W świecie biznesu nadal pokutuje stereotyp, że współpraca ze światem nauki jest, z wielu powodów, mało efektywna. Jednym z nich są, mówiąc kolokwialnie, „inne kalendarze”. Z punktu widzenia biznesu procesy uczelniane trwają zbyt długo, podczas gdy dla biznesu „czas to pieniąż”. Bardzo cieszy mnie fakt, że na naszym Uniwersytecie perspektywa biznesu jest coraz częściej brana pod uwagę, a procedury obejmujące ten obszar działalności są uelastyczniane.

Przypominam sobie, gdy w 2009 r. pozyskałem zlecenie na opracowanie strategii rozwoju pewnego przedsiębiorstwa, wywołało to kilka problemów organizacyjnych, a jednym z nich był dylemat, która z jednostek Uczelni powinna wystawić fakturę za tę usługę. Dzisiaj brzmi to banalnie. Jest dobrze, ale to nie znaczy, że nie może być jeszcze lepiej.

Proszę na koniec powiedzieć, jakimi działaniami możemy się pochwalić w tym kontekście. A może coś należy zmienić lub poprawić?

Takich działań jest wiele. Wymienię kilka, w które m.in. jestem zaangażowany.

Pracownicy UMCS pełnią funkcje eksperckie we Wschodnim Akceleratorze Biznesu w Puławach. Wspierają start-upy w procesie inkubacji, realizując dla nich usługi doradcze. Nawiązują poprzez to relacje, które mogą zaprocentować np. podczas pracy naukowej.

Część naukowców, za pośrednictwem CTWiT UMCS, wykonuje prace zlecone na rzecz przedsiębiorstw i instytucji. Przykładowo, obecnie pracujemy nad ekspertyzą dotyczącą możliwości rynkowego wykorzystania

Foto: Barłacz, Pol

↑ Prezentacja urządzenia WAXO (13 kwietnia 2023 r.)

wody jurajskiej znajdującej się w zasobach spółki Lubelski Węgiel „Bogdanka”.

Cieszy także fakt, że coraz częściej praktycy biznesu są zapraszani do prowadzenia lub współprowadzenia zajęć dydaktycznych. Osobiście staram się też, aby w każdym semestrze zrealizować wraz ze studentami przynajmniej jeden projekt doradczy dla klienta biznesowego. Dzięki temu studenci mają możliwość zweryfikowania wiedzy teoretycznej w praktyce oraz zapoznania się ze specyfiką pracy doradczej. Mogą też wzbogacić własne portfolio o cenne doświadczenia i poznać potencjalnego pracodawcę. Bardzo często firmy zlecające projekty poszukują bowiem pracowników.

Co można poprawić? Myślę, że moglibyśmy promować naszą ofertę dla biznesu jeszcze intensywniej, podobnie jak ideę zakładania spółek odpryskowych przez naszych pracowników i studentów. Uważam też, że bardzo przydatne byłyby programy stażowe dla pracowników naukowych i dydaktycznych w przedsiębiorstwach. Pozwoliłyby one upraktyczyć badania naukowe oraz zajęcia dydaktyczne. Nawiązane w ten sposób relacje mogłyby także zaowocować dalszą współpracą przy realizacji wspólnych projektów lub aplikowaniu o finansowanie zewnętrzne.

Rozmawiała Magdalena Cichocka

Sztuczna inteligencja w psychoterapii: chatboty jako cyfrowi terapeuci

Okiem eksperta

W ostatnich latach obserwujemy dynamiczny rozwój sztucznej inteligencji w różnych dziedzinach życia, w tym w obszarze zdrowia psychicznego. Chatboty terapeutyczne wykorzystujące duże modele językowe zyskują na popularności jako potencjalne narzędzia wspierające proces psychoterapii lub jako cyfrowi asystenci zdrowia psychicznego. Jednakże, mimo obiecujących możliwości, pojawia się wiele pytań dotyczących skuteczności, etyczności oraz bezpieczeństwa stosowania takich rozwiązań. Wiele osób sądzi, że problem ich nie dotyczy, a chatboty terapeutyczne są jedynie egzotycznym narzędziem stosowanym w odległych nam kulturowo krajach. W końcu nawet popularne chatboty terapeutyczne mają zaledwie kilka milionów użytkowników, co stanowi ułamek światowej populacji. Nic bardziej mylnego. O porady na temat zdrowia psychicznego pytane są najczęściej popularne duże modele językowe, których liczba użytkowników liczona jest w setkach milionów. Mimo że nie są typowymi narzędziami terapeutycznymi, porad takich udzielają, poprzedzając je krótkim ostrzeżeniem, które ma zwolnić producenta z odpowiedzialności prawnej.

Potencjał w terapii

Chatboty terapeutyczne zostały zaprojektowane w celu dostarczania wsparcia emocjonalnego głównie zgodnie z założeniami terapii poznawczo-behawioralnej (CBT). Nieograniczona czasowo i geograficznie dostępność tych

narzędzi oraz ich pozorna anonimowość sprawiają, że są atrakcyjne dla osób poszukujących natychmiastowej pomocy lub niemających dostępu do tradycyjnej terapii z powodu wykluczenia geograficznego, ekonomicznego lub zdrowotnego. Badania wskazują, że użytkownicy często odczuwają subiektywną poprawę samopoczucia po interakcjach z chatbotami, co sugeruje ich potencjalną wartość jako uzupełnienie tradycyjnych form wsparcia psychologicznego. Nie wolno jednak zapominać, że narzędzie takie powinno być nadzorowane przez doświadczonego terapeutę.

Transparentność

Transparentność działania chatbotów terapeutycznych odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu skuteczności i bezpieczeństwa interakcji użytkowników z tymi narzędziami. Jednym z głównych wyzwań jest brak jasnych informacji na temat sposobu, w jaki chatboty identyfikują i korygują błędy poznawcze, co jest szczególnie istotne w pracy z osobami zmagającymi się z zaburzeniami psychicznymi. Literatura naukowa wciąż nie daje wystarczających danych na temat mechanizmów, które pozwalają chatbotom unikać nieświadomego wzmacniania takich błędów, zwłaszcza w porównaniu z interwencjami terapeutycznymi prowadzonymi przez człowieka. Problematyczna pozostaje także ograniczona dostępność informacji o procesie szkolenia chatbotów terapeutycznych i wykorzystywanych zbiorach

Archiwum prywatne Marcina Rąpki

danych, co zmusza badaczy do oceny ich skuteczności na podstawie analizy interakcji końcowych, bez wglądu w wewnętrzne algorytmy. Ponadto większość badań koncentruje się na krótkoterminowych efektach stosowania chatbotów, podczas gdy ich długoterminowy wpływ na relację terapeutyczną i trwałość poprawy zdrowia psychicznego pozostaje niejasny.

Ryzyko nieadekwatnych interwencji

Istnieje ryzyko, że chatboty mogą udzielać nieodpowiednich lub wręcz szkodliwych porad, zwłaszcza w przypadkach skomplikowanych zaburzeń psychicznych. Przykładem zaczerpniętym z badań może być sytuacja, w której osoba z urojeniami prześladowczymi instruuwana jest, jak zebrać dowody potwierdzające swoje obawy, lub osoba z tendencją do antropomorfizacji urządzeń technicznych instruuwana

jest, by przeprosić swój stary smartfon za zaniedbywanie go.

Autonomia pacjenta a odpowiedzialność

Wprowadzenie SI do obszaru zdrowia psychicznego rodzi także pytania o autonomię pacjenta oraz odpowiedzialność za udzielane porady. Czy użytkownik jest w pełni świadomy, że rozmawia z programem komputerowym, a nie z człowiekiem? Na początku dyskusji zwykle tak, ale często ta świadomość tymczasowo się wyłącza pod wpływem zręcznych zabiegów perswazyjnych i rozbudowanych odpowiedzi wypełnionych pozorowaną empatią. Kto ponosi odpowiedzialność w przypadku, gdy interakcja z chatbotem prowadzi do pogorszenia stanu psychicznego pacjenta? Brak jasnych regulacji prawnych w tym zakresie w wielu krajach może prowadzić do licznych nadużyć i nieporozumień.

Źródło: Pixabay

Uzależnienie emocjonalne od chatbotów terapeutycznych

Jednym z istotnych zagrożeń związanych z korzystaniem z chatbotów terapeutycznych jest także ryzyko uzależnienia emocjonalnego, wynikające z ich stałej dostępności i zdolności do szybkiego udzielania odpowiedzi. Użytkownicy często ignorują wyświetlane w trakcie konwersacji ostrzeżenia, że chatboty nie są profesjonalnymi terapeutami, traktując ich odpowiedzi jako autorytatywne źródło porad psychologicznych. Taka nadmierna ufność może prowadzić do sytuacji, w której osoby zmagające się z problemami emocjonalnymi zaczynają polegać na chatbotach zamiast szukać pomocy u wykwalifikowanych specjalistów. Problem ten pogłębia fakt, że chatboty są zaprojektowane tak, aby zapewniać użytkownikom maksymalny komfort i wsparcie emocjonalne, co paradoksalnie może zmniejszać ich motywację do samodzielnego rozwiązywania problemów i aktywnego uczestnictwa w procesie terapeutycznym.

Ponadto chatboty interpretują informacje w sposób dosłowny, co czyni je podatnymi na manipulację. Mogą także otrzymywać wybiórcze informacje od użytkowników, którzy unikają trudnych tematów lub zniekształcają swoje doświadczenia. Co więcej, brak zdolności do odczytywania niewerbalnych sygnałów, takich jak ton głosu, mimika czy mowa ciała, dodatkowo ogranicza ich zdolność do wykrywania ukrytych problemów emocjonalnych lub niespójności w wypowiedziach. W rezultacie chatboty mogą nieświadomie wzmacniać patologiczne wzorce myślowe, utrudniając użytkownikom osiągnięcie rzeczywistej poprawy stanu psychicznego. Dlatego kluczowe jest, aby ich stosowanie odbywało się w sposób świadomy, z jasno określonymi granicami i dystansem emocjonalnym.

Problem odwrotnego dostosowania

Problem odwrotnego dostosowania (ang. *reverse alignment*) w przypadku chatbotów polega na ryzyku nieświadomego dostosowania sposobu myślenia i języka użytkownika do charakterystycznego stylu komunikacji danego narzędzia. Podobnie jak sztuczna inteligencja wpływa na homogenizację językową poprzez ujednolicanie sposobu komunikacji, chatboty mogą kształtować schematy myślowe użytkowników, skłaniając ich do uproszczonych i schematycznych interpretacji problemów emocjonalnych. Dodatkowo stereotypy zaszyte w danych treningowych często sprawiają, że chatboty generują odpowiedzi nasycone pokorną pewnością siebie, tj. brzmiące empatycznie i przekonująco, ale spełniające wszystkie oczekiwania emocjonalne użytkownika bez krytycznego wglądu we właściwy problem. W wyniku tego interakcje z niektórymi narzędziami, zamiast wspierać rozwój autonomii emocjonalnej i poznawczej, mogą wzmacniać błędne przekonania lub prowadzić do utwierdzania się w dysfunkcyjnych interpretacjach rzeczywistości.

Przyszłość chatbotów w psychoterapii

Mimo licznych wyzwań chatboty terapeutyczne mogą w niedalekiej przyszłości pełnić istotną rolę jako uzupełnienie tradycyjnych form terapii. Mogą służyć jako narzędzie emocjonalnego wsparcia między sesjami terapeutycznymi, dostarczać prostych technik samopomocowych czy monitorować kilka razy dziennie nastroj pacjenta. Ważne jest jednak, aby ich stosowanie odbywało się pod nadzorem wykwalifikowanych specjalistów, a same chatboty były regularnie aktualizowane i dostosowywane do indywidualnych potrzeb użytkowników.

Marcin Rządeczka

Z UMCS do UCLA i z powrotem

Los Angeles kojarzy nam się przede wszystkim z przemysłem rozrywkowym, miejscem, w którym rozdawane są Oscary i nagrody Grammy. Miasto Aniołów, podobnie jak cała Kalifornia, od dekad stanowi cel podróży osób z całego świata, szukających swojego raj na ziemi. Jednak Los Angeles – popularnie nazywane po prostu LA – to także miejsce, w którym z powodzeniem i satysfakcją realizować można działalność badawczą. Miałem okazję się o tym przekonać, przebywając na wyjeździe naukowym w dn. 1–15 lutego 2025 r. (realizowanym w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki MINIATURA edycja 8.) na Uniwersytecie Kalifornijskim w Los Angeles (UCLA). Prowadziłem tam badania w Charles E. Young Research Library, przyglądając się archiwum Susan Sontag. Efektem moich prac będzie anglojęzyczna seria artykułów poświęcona myśli amerykańskiej filozofki.

Historia UCLA sięga XIX w., a obecnie jest to jedna z największych uczelni publicznych w Stanach Zjednoczonych, kształcąca na kilkunastu wydziałach blisko 50 tys. studentów nazywanych Bruins (potoczna nazwa niedźwiedzia brunatnego). Kampus UCLA to kompletna infrastruktura, na którą składają się m.in. kliniki, szpitale, bary, restauracje, kina, teatry, a nawet uniwersytecka policja i straż pożarna. A to wszystko ulokowane jest między malowniczo położonymi dzielnicami: Brentwood, Bel Air i Beverly Hills.

W czasie II wojny światowej w Los Angeles schronienia szukali wybitni europejscy intelektualiści, m.in. Thomas Mann, Theodor W. Adorno i Max Horkheimer. Mieszkali zresztą obok siebie (w zasięgu niedługiego spaceru) w Pacific Palisades (nieco dalej – w Santa Monica – mieszkał Bertold Brecht), dziś znanej jako luksusowa dzielnica, która ucierpiała w wyniku niedawnych pożarów. Tam też w latach 40. Adorno z Horkheimerem pisali wspólnie pozycję klasyczną – *Dialektykę oświecenia*, która do dziś stanowi źródło inspiracji dla filozofów, socjologów, kulturoznawców czy teoretyków mediów.

Na UCLA prowadziłem badania nad twórczością Susan Sontag, amerykańskiej pisarki, filozofki, teoretyczki obrazu (fotografii, filmu) i reżyserki. W 2002 r. Uniwersytet Kalifornijski kupił (za ponad milion dolarów) bezpośrednio od Sontag (autorka zmarła w 2004 r.) całe kompletowane przez nią od najmłodszych lat archiwum: pamiętniki, notatki, korespondencję, materiały badawcze, książki, szkice esejów i artykułów, fotografie oraz

Archiwum prywatne Przemysława Wiata

materiały prasowe i inne dotyczące jej wszechstronnej aktywności. Obecnie dostęp do archiwum („Susan Sontag Papers”) jest możliwy w jednej z czytelni (Ahmanson-Murphy Reading Room) Charles E. Young Research Library, mieszczącej się w dziale Library Special Collections. Dokumenty te stanowią nie tylko znakomite źródło informacji o samej Sontag i jej twórczości, ale także o amerykańskiej kulturze II połowy XX w. oraz znaczeniu intelektualistów dla tejże kultury.

Sontag – o czym rzadko się pamięta – miała polskie korzenie. Polskę chętnie odwiedzała, komentując prace polskich intelektualistów i prowadząc z nimi dialog. W archiwum znaleźć można jej korespondencję z Czesławem Miłoszem, Andrzejem Wajdą, Ryszardem Kapuścińskim i innymi. Sontag pisała też powieści, których bohaterami byli Polacy, np. książka pt. *W Ameryce* (1999) opowiada historię wybitnej polskiej aktorki Heleny Modrzejewskiej, która w ostatnich dekadach XIX w. w Kalifornii szukała swojej ziemi obiecanej. W samym Los Angeles także nie brakuje polskich akcentów (centrów kultury, kościołów, restauracji), a na UCLA można uczyć się języka polskiego.

Przemysław Wiata

Zmieniamy się dla Was, czyli co nowego w Bibliotece UMCS

Współczesne biblioteki przechodzą proces transformacji, podejmują wiele działań mających na celu spełnienie oczekiwań użytkowników i dostosowanie księgozbiorów do aktualnych warunków. Oferta biblioteki naukowej dostosowana jest do potrzeb i wymagań społeczności akademickiej. Staraliśmy się, aby była atrakcyjna, a korzystanie z usług naszej jednostki przynosiło użytkownikom satysfakcję i wymierne efekty.

24 listopada 2022 r. Biblioteka UMCS rozpoczęła pracę w nowoczesnym systemie ALMA z multiwyszukiwarką PRIMO VE. ALMA to wersja systemu dla bibliotekarzy, a PRIMO VE prezentuje zasoby oferowane przez bibliotekę dla użytkowników. Multiwyszukiwarka umożliwia proste lub zaawansowane jednoczesne przeszukiwanie różnych typów zasobów bibliotecznych (katalogu bibliotecznego, licencjonowanych baz danych, czasopism elektronicznych, e-booków, repozytoriów, biblioteki cyfrowej itp.). PRIMO VE posiada wiele funkcjonalności, spośród których warto zwrócić uwagę na:

- szybkie i intuicyjne przeszukiwanie wszystkich typów publikacji;
- zawężanie wyników przez filtry/fasety;
- możliwość dostępu do katalogów innych bibliotek z poziomu jednego interfejsu;
- linkowanie do pełnych tekstów e-zasobów;
- otrzymywanie powiadomień e-mailowych o zamówionej publikacji, terminie odbioru i zwrotu, rezerwowanie wypożyczonych pozycji;
- zapisywanie historii wypożyczeń, tworzenie spersonalizowanych bibliografii, cytatów, permalinków.

PRIMO VE po wprowadzeniu zapytania analizuje takie metadane dokumentów jak: tytuł, twórca, temat, spis treści, numer ISBN, język i dodatkowy tytuł. Przeszukuje również zasoby online, czyli artykuły z czasopism i rozdziały z książek, streszczenia, cytowania. Nie przeszukuje pełnych tekstów dokumentów. Nowy system przyczynił się do ujednoczenia zasad korzystania ze zbiorów bibliotecznych dla użytkowników Biblioteki Głównej UMCS oraz bibliotek zakładowych, ponieważ wszystkie agendy musiały przystosować się do wprowadzonych zmian.

Nowością, która może przyczynić się do łatwiejszego wykonywania czasochłonnych zadań w katalogu, było

uruchomienie Asystenta Wyszukiwania Primo Beta. Jest to narzędzie oparte na generatywnej sztucznej inteligencji, umożliwiające eksplorację treści poprzez zadawanie pytań w języku naturalnym¹. Aby skorzystać z pomocy, należy zalogować się do katalogu, wprowadzić pytanie, a algorytm AI wyodrębni najbardziej istotne informacje i otrzymamy 5 najlepszych dopasowań do naszego zapytania. Pod odpowiedzią pokaże także „Źródła” użyte do jej wygenerowania. Warto sięgnąć do tych podpowiedzi, aby zgłębić temat i sprawdzić odpowiedzi Asystenta.

System jest intuicyjny, oferuje pomoc kontekstową podczas wpisywania zapytania, ale trzeba wiedzieć, że wymaga wpisania zapytania wyszukiwawczego w postaci całego wyrazu lub całej frazy. Jest to o tyle ważne, że błędy w pisowni, literówki, brak znaków diakrytycznych lub nieskończony wyraz spowodują, że system niczego nie wyszuka. Biblioteka oferuje pomoc przy wyszukiwaniach. Wszystkich zainteresowanych zapraszamy do kontaktu z pracownikami Oddziału Udostępniania, Informacji Naukowej oraz Zbiorów Specjalnych. Szczegółowa instrukcja korzystania z PRIMO VE w formie graficznej została zamieszczona na stronie Biblioteki².

Z powodu trwającego remontu budynku BG UMCS dostęp do niektórych zbiorów jest niemożliwy, część księgozbioru (zarówno książek, jak i czasopism) została wywieziona do zewnętrznego magazynu. Jest to duże utrudnienie dla użytkowników. Biblioteka przystąpiła do międzyuczelnianego projektu Wirtualnej Karty Bibliotecznej³, dzięki któremu można nieodpłatnie korzystać z zasobów bibliotek lubelskich uczelni na zasadzie wzajemności. Rozszerzone zostało również funkcjonowanie wypożyczalni międzybibliotecznej. Oprócz pracowników, doktorantów i magistrantów UMCS mogą z niego korzystać również studenci studiów I stopnia. Aby ułatwić dostęp do niestandardo-

¹ https://omnis-umcs.primo.exlibrisgroup.com/discovery/researchAssistant?vid=48OMNIS_UMCS:UMCS&lang=pl [dostęp: 18.02.2025]

² www.umcs.pl/pl/aktualnosci,8785,informacja-katalogowa-dla-czytelnikow,159594.htm [dostęp: 18.02.2025]

³ www.umcs.pl/pl/aktualnosci,8785,wirtualna-karta-biblioteczna,137612.htm [dostęp: 18.02.2025]

wych zbiorów amatorom komiksów i mangi, w lutym 2024 r. została utworzona Kolekcja Komiksu pozwalająca na łatwiejsze znalezienie interesujących pozycji w zasobach BG.

Zachęcamy również zainteresowanych użytkowników do korzystania ze zbiorów cyfrowych, które są uzupełniane o kolejne publikacje w Bibliotece Cyfrowej UMCS oraz w Bibliotece POLONA. W Cyfrowej Bibliotece Narodowej POLONA publikowane są efekty prac naszych pracowników naukowych, można je znaleźć w kolekcji „Naukowe publikacje UMCS finansowane z projektów MNiSW”. Pracownicy Oddziału Czasopism BG UMCS pracują obecnie nad projektem „Digitalizacja 130 tytułów czasopism samorządowych

z okresu II RP i kalendarzy XIX i XX wiecznych” w ramach programu Społeczna odpowiedzialność nauki II⁴.

W ciągu ostatnich dwóch lat Biblioteka wykonała ogromny przeskok technologiczny, zniknęły tradycyjne katalogi (są one obecnie skanowane i publikowane w BC UMCS), stary system został zastąpiony nowym, a sztuczna inteligencja oficjalnie pomaga użytkownikom w wyszukiwaniach. Czekamy teraz na nowe wyremontowane wnętrza, aby móc w pełni zaprezentować społeczności akademickiej odmienione oblicze naszej Biblioteki.

Anna Babicz

⁴ <https://polona.pl/pdb/institution/13483> [dostęp: 18.02.2025]

Konferencja „Bio Idea 5.0”

1 lutego 2025 r. odbyła się online Konferencja Doktorantów Nauk Ścisłych i Przyrodniczych „Bio Idea 5.0”, zorganizowana przez doktorantów I i II roku Szkoły Doktorskiej Nauk Ścisłych i Przyrodniczych w dyscyplinie nauki biologiczne. W skład Komitetu Organizacyjnego weszli: mgr inż. Krystian Ołdak – przewodniczący, mgr Mateusz Ścibiorski – zastępca, mgr Yevheniia Smirnova, mgr Piotr Celuch, mgr Dawid Świstak, mgr Paweł Żukowski, a opiekę nad wydarzeniem sprawowały: dr hab. Monika Hułas-Stasiak, prof. UMCS oraz dr hab. Ewa Janik-Zabrotowicz.

Konferencja miała na celu wymianę wiedzy oraz doświadczeń między młodymi badaczami, a także rozwijanie interdyscyplinarnych zainteresowań z zakresu nauk ścisłych i przyrodniczych. Udział w niej wzięło blisko 100 osób, a jej uczestnikami byli studenci różnych specjalności z ośrodków naukowych z Polski. Gościem honorowym był prof. dr hab. Kazimierz Trębacz z Katedry Fizjologii Roślin i Biofizyki UMCS, który wygłosił wykład plenarny pt. „Sygnały długodystansowe u rośliny modelowej *Marchantia polymorpha*”.

Program został podzielony na panele: nauk ścisłych, środowiskowych i biomedycznych. Prelegenci prezentowali referaty i postery, które były oceniane przez Komitet Naukowy oraz Komitet Organizacyjny Konferencji pod względem merytorycznym, sposobu prezentacji i atrakcyjności tematu. Dla najlepszych przewidziano nagrody ufundowane przez dyrektora Instytutu Nauk Biologicznych dr. hab. Grzegorza Janusza, prof. UMCS. Wyróżnienia otrzymali: Danuta Kadłub z Katedry Zoologii Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie za referat pt. „Zwłoki w mieście – urbanizacja a społeczności chrząszczy nekrofilnych”; Patrycja Zdeb-Stańczykowska z Instytutu Niskich Temperatur i Badań Strukturalnych Polskiej Akademii Nauk we Wrocławiu za referat pt. „Od widzialnego do niewidzialnego: konwertery UVC do walki z antybiotykoopornością”; Kamil Tarasewicz ze Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu w Białymstoku za referat pt. „Zagrożenie pod powierzchnią: zanieczyszczenie mikroplastikiem wód podziemnych w jednym z największych kompleksów mokradł w Europie”.

Podczas spotkania zaprezentowano wyniki badań podejmowanych w różnych ośrodkach naukowych. Urozmaicona tematyka paneli dyskusyjnych była okazją do inspirującej wymiany myśli, poglądów i pomysłów, a także do nawiązania nowych kontaktów. Dała też możliwość przedstawienia i wyznaczenia kierunków nowych, często interdyscyplinarnych badań.

Agata Dzyr

Najstarsza sauna w Europie Środkowej

Higiena u ludów starożytnej Europy barbarzyńskiej? To pytanie budzi zawsze co najmniej zakłopotanie bądź trywialną odpowiedź w rodzaju: „mieszkali w pobliżu wody, to się pewnie myli...”. „Nasza” archeologia w tej materii jest niemal bezradna, z zazdrością spogląda na relikty łaźni greckich i rzymskich. Co prawda oddalono już potocznie funkcjonujący obraz „śmierdzącego” Barbaricum i pachnącego Imperium Romanum – na Lubelszczyźnie odkryto przecież najstarsze perfumy, znamy podstawowe przybory kosmetyczne, ale obraz myjącego się Germanina jako ciągle nie trafia do wyobraźni.

Interpretacje niektórych odkryć archeologicznych wymagają jednak czasu, często mierzonego w dziesięcioleciach, zanim trafi się na właściwy trop. Pisałem nie tak dawno o naszym wspólnym z prof. Anną Jarosz-Wilkołazką i dr Anną Rysiak projekcie dającym wynik w postaci stwierdzenia zdumiewająco powszechnego używania stymulantów przez germańskich wojowników¹. Nasze ustalenia autentycznie wstrząsnęły światowymi mediami², a przecież niewinnie wyglądające łyżeczki, przy pomocy których zażywano środki pobudzające, miały w ręku przed nami dziesiątki archeologów. Oczywiście takich przypadków jest więcej.

Okazuje się, że to nie koniec niespodzianek rodem z Lublina. Nieustannie dopisujemy do listy zaskakujących odkryć nasze nowe ustalenia. No cóż – archeologia to nie tylko gimnastyka z łopatą, ale przede wszystkim gimnastyka intelektualna.

W latach 1988–1989 i 1990–1991 kierowałem wykopaliskowymi badaniami ratowniczymi w obrębie interesu-

jącego kompleksu stanowisk w miejscowości Drażgów (Kolonia) w gminie Ułęż w powiecie ryckim. Dotarły do nas bowiem informacje o znaleziskach dokonanych przy wydobywaniu piasku, które okazały się na tyle interesujące, że postanowiliśmy sprawdzić ich wartość na miejscu. Po przybyciu stwierdziliśmy, że eksploatując piasek, zniszczono w dużej części cmentarzysko ciałopalne z czasów II w. przed Chr. – końca II w. po Chr. Trzeba przyznać, że pierwszymi „niszczycielami” tej nekropolii (jak się okazało już w trakcie naszych badań) byli wczesni chrześcijanie, którzy w X–XII w. założyli dokładnie w tym samym miejscu swój cmentarz, ignorując starożytne groby. Piaszczyste wzniesienie w płaskim krajobrazie było po prostu idealnym miejscem dla takiego obiektu.

Szybko zorientowaliśmy się też, że w niewielkiej odległości na południe od tego cmentarzyska znajdują się, przylegające do północnej strony koryta Wieprza, pozostałości dwóch osad: wandalskiej z czasów po narodzeniu Chr. i położonej niedaleko od niej osady ich pogromców, czyli Gotów. Obydwie zostały w większości zniszczone przez erozję koryta meandrującej tutaj rzeki. Dzięki wsparciu i pomocy zmarłego przed kilku miesiącami, nieodżałowanego przyjaciela lubelskiej archeologii, francuskiego archeologa amatora Claude’a Castagne’a, podjęliśmy iście heroiczny bój ratowania pozostałości tych trzech obiektów. Efekty może nie były dla przeciętnego kibica archeologii zbyt spektakularne, ale z całą pewnością istotne dla wiedzy o tym, co działo się na Lubelszczyźnie w czasach około narodzenia Chr.

W trakcie prowadzonych wykopalisk, wędrując nieustannie od cmentarzyska do relikwów osad (byłem kontrolerem prowadzonych prac, a wszystkie trzy miejsca badaliśmy jednocześnie), szedłem oczywiście z „nosem przy ziemi”, za każdym razem „inną drogą”. To się opłaciło, bo znalazłem jeszcze inne relikty osiedli z okresu przedrzymskiego i rzymskiego. Ale któregoś dnia, po-

¹ A. Kokowski, *Zobaczyć inną twarz Germanina*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 11/316(2024), s. 90–92.

² E. Kawałko-Marczuk, *Światowy sukces medialny odkrycia badaczy z UMCS*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 1/318(2025), s. 28.

Fot. Andrej Kokowski

↑ Studenci archeologii UMCS w Drażgowie. Z prawej Claude Castagne

między zakreśloną przez nas granicą osady niszczonej przez Wieprz a wspomnianym wyżej cmentarzyskiem, natknąłem się na świeżo zaoranym polu na intrygującą ciemną plamę, w której znalazłem fragmenty naczyń z okresu przedrzymskiego (koniec I w. przed Chr.).

Zaordynowałem wykopaliska. Po zdjęciu ziemi ornej ukazał się trochę rozmyty zarys obiektu o wymiarach 340×320 cm, którego wypełnienie przesycone było węglem drzewnym. Po kolejnych żmudnych dniach badań odsłoniliśmy regularny kwadrat budowli o wymiarach 280×280 cm, której ściany tworzyły niegdyś pionowo, gęsto wbite drewniane słupy. W północno-wschodnim narożniku tej budowli znajdowała się kwadratowa konstrukcja, zajmująca prawie ¼ powierzchni obiektu, ułożona starannie z wielkich kamieni. Od razu spostrzegliśmy, że były one nienaturalnie popękane, zapewne w wyniku ogromnego rozgrzania i polewania wodą. Przesiąkła ona zresztą przez „podłogę”, pozostawiając sugestywne ślady.

W wypełnieniu tej konstrukcji natrafiliśmy na fragmenty naczyń, które pozwalają na datowanie użytkowania obiektu na koniec czasów przed narodzeniem Chr., ewentualnie tuż po tym fakcie.

Ale wisiało nad nami inne, zasadnicze pytanie – czemu służył ten obiekt, odsunięty „wstydliwie” od osady, zbudowany prawie w połowie drogi prowadzącej do cmentarzyska? Narzucająca się interpretacja, że mamy do czynienia z mieszkalną półziemianką ogrzewaną piecem nie pasowała do realiów – jak sobie wyobrazić rodzinę mieszkającą na powierzchni niespełna 9 m²? Przecież wiedzieliśmy, że wymagania odnośnie do komfortu mieszkania

Fot. Andrej Kokowski

↑ Piec drażgowskiej sauny

w epoce były większe. Ale też lokalizacja, poza zabudową wioski. Byli to wygnańcy? Obcy? Ekscentrycy? Denerwujące pytanie „po co była ta buda?” wracało jak bumerang.

Poszukiwania analogii w postaci podobnej budowli z czasów jej funkcjonowania właściwie spełzyły na niczym. Niemal identyczna konstrukcja odkryta została swego czasu w Nieszawie Kolonii w powiecie opolskim na Lubelszczyźnie. Była jednak 200 lat późniejsza i została opublikowana bez interpretacji jako „budynek gospodarczy”. Również analogia z obszaru gockiej kultury czerniachowskiej z miejscowości Bakota na Ukrainie, datowana jeszcze 200 lat później, też nie dawała odpowiedzi na pytanie, jaką funkcję mógł mieć obiekt z Drażgowia.

Dopiero odkrycia wczesnosłowiańskie ze Śląska w miejscowości Nosocice (X w. po Chr.) postawiły klarowną interpretację. Popękane w wyniku konfliktu termicznego kamienie odczytano jako znak, że mamy do czynienia z łaźnią parową! Okazało się też, że we wczesnopiastowskiej kulturze łaźnie – w wyglądzie i wymiarach odpowiadających odkryciu w Drażgowie Kolonii – były powszechne. Szalę interpretacji przeważało odkrycie z podkrakowskiej miejscowości Brzezcie, gdzie podobna do naszej konstrukcja, datowana ostrożnie na X–XI w., zinterpretowana została wprost jako relik sauny.

Znana jest także relacja arabskiego pośła na dwór Ottona I oraz do krajów słowiańskich Ibrahima Ibn Jakuba w przekazie Al-Bekriego, która głosi:

„ Nie mają oni łaźni [w rozumieniu takich jak arabskie, murowanych – AK], lecz postępują się domkami z drzewa. Zamykają szpary w nim

[szczeliny w ścianach] czymś, co bywa na ich drzewach podobnym do wodorostów – oni nazywają m'h [mech – AK]. [...] Budują piec z kamienia w jednym rogu i wycinają w górze na wprost niego okienko dla ujścia dymu. A gdy się [piec] rozgrzeje, zatykają owe okienko i zamykają drzwi domku. Wewnątrz znajduje się zbiornik na wodę. Wodę leją na rozpalony piec i podnoszą kłęby pary. Każdy z nich ma w rękę wiecheć trawy, którym poruszają powietrze, przyciągając je ku sobie. Wówczas otwierają się im pory i wychodzą zbędne substancje z ich ciał. Płyną z nich strugi [potu] i nie zostaje na żadnym z nich ani śladu świerzbłu czy strupa.³

³ T. Kowalski, *Relacja Ibrahima Ibn Jakuba z podróży do krajów sławińskich w przekazie Al-Bekriego*, t. 1, wyd., wstępem, kom. i przekł. opatrzył Tadeusz Kowalski, Kraków 1946, s. 54.

Umowa z Muzeum Historyczno-Archeologicznym w Ostrowcu Świętokrzyskim

20 lutego 2025 r. została podpisana umowa o współpracy pomiędzy Wydziałem Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, reprezentowanym przez dziekan dr Jolantę Rodzoń, prof. UMCS, a Muzeum Historyczno-Archeologicznym w Ostrowcu Świętokrzyskim, reprezentowanym przez dyrektora dr. Andrzeja Przychodniego. W spotkaniu uczestniczyli prodziekan ds. studenckich prof. dr hab. Wojciech Zgłobicki oraz dr Dagmara Kociuba z Katedry Gospodarki Przestrzennej.

Współpraca z Muzeum Historyczno-Archeologicznym stanowi dla Wydziału szansę na włączenie się w szersze działania na rzecz ochrony i upowszechniania wiedzy o obiektach światowego dziedzictwa kulturowego, a dla studentów doskonałą możliwość do wykorzystania wiedzy w praktyce.

Pomijając konotacje higieniczne, mamy tutaj opis obiektu jak żywcem wyjęty z Drażgowa. Na tej podstawie możemy stwierdzić, że 1000 lat przed wizytą arabskiego posła sauna była pewnie stałym, podstawowym elementem obsługi higieny starożytnej Europy barbarzyńskiej. I to obiekt z Drażgowa dokumentuje najstarszy etap tej działalności w środkowej części kontynentu, może pierwszy dostrzeżony w odkryciach archeologicznych o tak odległym datowaniu.

Teraz wystarczy poruszyć wyobraźnię, by zobaczyć, jak wieczorami, do buchającego parą obiektu stojącego w dyskretnej i bezpiecznej odległości, przemykają Wandalaki i Wandalowie. Ta starożytna namiastka współczesnego spa udowadnia nam, że nie doceniamy poziomu kultury starożytnych społeczności.

Andrzej Kokowski

Fot. Michał Zembrzycki

Podpisanie umowy jest początkiem wspólnych działań zainicjowanych przez dr Dagmarę Kociubę i dr. Andrzeja Przychodniego, których efektem będzie przeprowadzenie inwentaryzacji urbanistyczno-przyrodniczej oraz opracowanie projektu terenu Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu „Krzemionki” – obiektu wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W realizację prac aktywnie włączają się studenci ze Studenckiego Koła Naukowego Planistów „SmartCity”.

Dagmara Kociuba

Przyszłość sobiborskich mokradeł. Obchody Światowego Dnia Mokradeł 2025

2 lutego obchodzony jest Światowy Dzień Mokradeł, który upamiętnia uchwalenie Konwencji Ramsarskiej w 1971 r. To doskonała okazja, by przypomnieć o niezwykle ważnej roli obszarów podmokłych w regulowaniu klimatu i obiegu wody na naszej planecie.

Tegoroczne obchody zostały zorganizowane 31 stycznia przez Instytut Nauk o Ziemi i Środowisku UMCS we współpracy z Zespołem Lubelskich Parków Krajobrazowych, zgodnie z ideą, że razem możemy więcej. Miały trzy wymiary: naukowy, praktyczny i edukacyjny. Hasło przewodnie, ustalone przez Sekretariat Ramsar, brzmiało: „Mokradła dla naszej wspólnej przyszłości”. Na jego podstawie powstało lokalne hasło: „Przyszłość sobiborskich mokradeł”, które miało zwrócić uwagę na obszary o wyjątkowej wartości ekologicznej, wymagające szczególnej troski, ponieważ są bardzo wrażliwe na zmiany w środowisku.

Główna część obchodów miała charakter naukowy. Konferencja i debata ekspercka zgromadziły około 70 uczestników, w tym naukowców, przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych oraz firm zajmujących się ochroną środowiska. Wydarzenie otworzyli prof. dr hab. Irena A. Pidek, zastępca dyrektora INoZiŚ UMCS oraz Paweł Łapiński, dyrektor ZLPK. Wśród gości obecni byli m.in. Mariusz Zańko, starosta włodawski oraz Piotr Gorgol, wicestarosta włodawski.

W trakcie konferencji poruszone zostały kluczowe tematy dotyczące ekologii, ochrony i odtwarzania sobiborskich mokradeł. Uczestnicy dyskutowali o stanie torfowisk, wpływie zmian klimatycznych, a także o monitoringu przyrodniczym i działaniach ochronnych prowadzonych w Sobiborskim Parku Krajobrazowym. W trakcie paneli zaprezentowano także unikalne obszary sobiborskich mokradeł, takie jak Jezioro Płotyczne czy Jezioro Orchowe, oraz różnorodność florystyczną i faunistyczną tych terenów. Następnie odbyła się debata ekspercka, podczas której omawiano przyszłość sobiborskich mokradeł, plany ich ochrony oraz możliwości utworzenia na tych terenach parku narodowego.

Obchody Światowego Dnia Mokradeł 2025 nie zakończyły się na wymiarze naukowym. Kolejne wydarzenia dotyczyły działań ochrony czynnej, w tym ochrony żółwia błotnego – flagowego gatunku mokradeł sobiborskich. Na zakończenie obchodów zaplano-

wano również wydarzenia edukacyjne. Jednym z nich był internetowy quiz „W krainie bagien i moczarów”, który można było rozwiązać do 7 lutego. Dodatkowo wiosną odbędzie się spacer po Sobiborskim Parku Krajobrazowym pod przewodnictwem naukowców prowadzących badania w tym regionie. Będzie skierowany do osób dorosłych i pozwoli na zgłębienie wiedzy o lokalnych mokradłach.

Partnerami konferencji byli: Powiat Włodawski, Centrum Badań Zmian Klimatu i Środowiska UMCS oraz Nadleśnictwo Sobibór. Wydarzenie zostało objęte patronatem Marszałka Województwa Lubelskiego, Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, Centrum Ochrony Mokradeł oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Patronat medialny nad wydarzeniem sprawowali Polskie Radio Lublin i „Kurier Lubelski”.

Justyna Jawiarczyk

Fot. Michał Zembrzycki

Każdy projekt jest dla mnie wyjątkowy

Rozmowa z Ewą Podlódowską – artystką, absolwentką UMCS

Jest Pani absolwentką Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Jakie wspomnienia wiążą się z okresem studiów?

Na UMCS studiowałam grafikę warsztatową, specjalizując się w druku wypukłym i sitodruku. Okres studiów wspominam jako czas intensywnego rozwoju artystycznego i osobistego. To wtedy zaczęłam realizować swoje pasje i odkryłam, co naprawdę chcę robić w życiu. Jako absolwentka liceum ogólnokształcącego nie miałam wcześniej styczności z edukacją artystyczną, dlatego wejście w ten świat było dla mnie niezwykłym doświadczeniem i wiązało się z diametralną zmianą. Poznałam wspaniałych ludzi, profesorów i artystów, którzy wpłynęli na moje postrzeganie sztuki. Co więcej, na studiach poznałam też mojego męża.

Pracę licencjacką obroniłam w pracowni prof. dr. hab. Krzysztofa Szymanowicza, który był dla mnie wielkim autorytetem i pomógł mi zrozumieć głębię grafiki warsztatowej. Za pracę otrzymałam wyróżnienie dziekana Wydziału, co było dla mnie zarówno zaskoczeniem, jak i motywacją do dalszego działania. Z kolei dyplom magisterski zrealizowałam w pracowni prof. szt. plast. Artura Popka, kontynuując cykl prac w technice kolografii zapoczątkowany podczas licencjatu.

Co dało Pani studiowanie na UMCS? Patrząc z perspektywy czasu, czy wybrałaby Pani ponownie ten sam kierunek studiów i uczelnię?

Studia na UMCS były jedną z najlepszych decyzji w moim życiu. Nie wykluczam, że studiując na innej

uczelni artystycznej, również zdobyłabym wartościowe doświadczenia, ale myślę, że moje życie potoczyłoby się zupełnie inaczej. Kierunek grafika warsztatowa idealnie odpowiadał moim zainteresowaniom i potrzebom twórczym. Dziś nie wyobrażam sobie, że mogłabym studiować coś innego.

Podczas studiów wzięła Pani udział w programie Erasmus+ i wyjechała na część studiów do Czech. Jakie doświadczenia wyniosła Pani z wyjazdu i udziału w tym programie?

Udział w programie Erasmus+ był dla mnie kluczowym doświadczeniem. Studiowałam na Uniwersytecie w Hradec Králové w Czechach, gdzie miałam okazję skonfrontować się z innym systemem edukacji i nowym otoczeniem artystycznym. Uważam, że każdy student powinien wyjść ze strefy komfortu i spróbować swoich sił w obcym środowisku – to uczy samodzielności, otwiera nowe perspektywy i pozwala lepiej zrozumieć siebie. Choć system edukacji artystycznej w Czechach był zbliżony do naszego, sama zmiana otoczenia i sposób pracy nad projektami bardzo mnie ubogaciły. Te doświadczenia miały duży wpływ na mój dalszy rozwój.

Jest Pani autorką projektu muralu, który można oglądać na fasadzie bloku przy ul. Montażowej 12 w Lublinie. Proszę opowiedzieć nieco więcej o tej inicjatywie i pracach nad murałem.

Moja przygoda z muralami zaczęła się osiem lat temu, gdy mój projekt został wybrany w ogólnopolskim

Fot. Jakub Podgórowski

konkursie na mural upamiętniający 40. rocznicę podpisania porozumień jastrzębskich. Następnie zostałam zaproszona do stworzenia muralu w Łęcznej na zlecenie Lubelskiego Węgla „Bogdanka”. Projekt spotkał się z pozytywnym odbiorem, co zaowocowało kolejnym zleceniem – najwyższym murem w Lublinie, o wysokości 24 m, który zdobi fasadę budynku przy ul. Montażowej. Muszę podkreślić, że byłam odpowiedzialna tylko za projekt. Realizacją zajęła się inna firma.

Warto dodać, że wraz z mężem współpracowałam także przy muralu dla firmy Adidas, realizowanym we współpracy z Polskim Komitetem Olimpijskim. Projekt nawiązywał do stylu impresjonistycznego i przedstawiał polskich sportowców biorących udział w Letnich Igrzyskach Olimpijskich w Paryżu. Mural powstał w Warszawie przy ul. Tamka, w samym sercu miasta.

Współpracowała Pani z Warner Bros, DC Comics, Netflixem, Amazon Prime Video i tworzyła tła do animacji dla studia Submarine.

Współpracę z międzynarodowymi firmami Warner Bros, DC Comics i Netflix nawiązałam dzięki mężowi, który jako pierwszy został zaproszony do pracy przy projekcie animacji „Undone” dla Amazon Prime. Po jego rekomendacji przesłam testy i dołączyłam do zespołu ośmiu artystów malarzy w największym studiu animacyjno-filmowym w Amsterdamie. Naszym zadaniem było tworzenie realistycznych tła malarskich do animacji. Pracowaliśmy nad projektami „Undone”

i „Sandman: Dream of a Thousand Cats”. Współpraca z tymi studiami była dla mnie wyjątkowym doświadczeniem. Mieliśmy okazję poznać takie osoby jak Noel Bright (producent serialu „Friends”) czy Michael Eisner (były dyrektor generalny The Walt Disney Company). Gdyby ktoś kilka lat temu powiedział mi, że będę pracować z takimi ludźmi, z pewnością bym w to nie uwierzyła.

Pani twórczość jest doceniana, o czym świadczą prestiżowe nagrody, np. Grand Prix Triennale Animalis w Chorzowie (2017) i Certificate of Artistic Achievement w Luxembourg Art Prize (2022). Jaki ma Pani stosunek do wyróżnień? Co uważa Pani za swój największy sukces?

Nagrody to miłe ukoronowanie pracy, ale nie są moim głównym celem jako artystki. Zdobycie Grand Prix Triennale Animalis w Chorzowie i wyróżnienia Certificate of Artistic Achievement w Luxembourg Art Prize było dla mnie wielkim zaszczytem i potwierdzeniem, że zmierzam we właściwym kierunku.

Działam na wielu polach – od malarstwa i grafiki po projektowanie i tworzenie animacji. Każdy projekt jest dla mnie wyjątkowy, ale za swój największy sukces uważam pracę nad animacjami „Undone” i „Sandman: Dream of a Thousand Cats”. Te projekty pozwoliły mi połączyć pasję do sztuki z pracą na najwyższym, międzynarodowym poziomie.

Rozmawiała Magdalena Wołoszyn-Mróż

Pozegnanie Mariana Turskiego (1926–2025)

18 lutego 2025 r. odszedł Marian Turski. W czerwcu skończyłby 99 lat. Był prawdopodobnie najdłużej pracującym dziennikarzem i publicystą w prasie światowej. Z redakcją tygodnika „Polityka” był związany od 1958 r.

Marian Turski wydawał się bowiem niezniszczalny i będący zawsze, co wielokrotnie wybrzmiało podczas ceremonii pogrzebowej 23 lutego. Ludzie, mający życiorysy tak bogate, że mogłyby wystarczyć na kilka biografii, wydają się wieczni. I tak też myśleliśmy o Marianie Turskim. Obdarzał energią, siłą i wigorem obywatelskiego zaangażowania każde środowisko i każdego człowieka pojawiającego się w jego orbicie. Serdeczny uśmiech i spojrzenie dobrych oczu wprost promieniują z fotografii i zachowanych filmów. Zawsze skory do rozmowy, ciekawy ludzi i ich punktów widzenia, Marian Turski niespostrzeżenie stał się autorytetem integralnym, łączącym pokolenia zafascynowane jego zdolnością współodczuwania i empatii.

Urodzony w Porzeczku koło Druskiennik jako Mosze Turbowicz, przeżył Zagładę w getcie łódzkim i obozie w Auschwitz. Pamięć „drugiego kręgu piekła” i dwóch marszów śmierci ukształtowały jego życie zgodnie z hierarchią praw człowieka.

Był historykiem, szefem działu w tygodniku „Polityka”, pomysłodawcą konkursu na najlepsze książki historyczne. Od teraz konkurs będzie miał patrona w jego osobie. Był dziennikarzem, m.in. prasy dolnośląskiej,

a potem „Sztandaru Młodych”. W tych zajęciach przestrzegał zasady odpowiedzialności za słowo. Zyskał wiarygodność, pisząc rzetelnie i upowszechniając wiedzę historyczną. Świetnie rozumiał znaczenie znajomości faktów, bo obserwował meandry polityki historycznej Polski i świata. Był rzecznikiem porozumienia polsko-niemieckiego i zwolennikiem dialogu w komunikacji międzynarodowej i międzykulturowej. Traktował swoją pracę jako swoiste przesłanie skierowane szczególnie do młodych ludzi. Zasiadając w Kapitulie Stypendium im. Leopolda Ungera, dyskutował o każdej kandydaturze i poświęcał czas na prawdziwie mentorską opiekę nad stażystami.

Marian Turski był aktywnym działaczem Międzynarodowego Komitetu Oświęcimskiego, Międzynarodowej Rady Oświęcimskiej, Rady Miejsca Pamięci Konferencji w Wannsee, Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny. Dzięki jego determinacji powstało Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie.

Był autorem lub współautorem ośmiu książek, w tym *Mój najszczęśliwszy dzień, Na początku było marzenie: jak powstało Muzeum Historii Żydów Polskich, Sztuka w miejscach pamięci: europejskie pomniki ofiar hitleryzmu, XI – Nie bądź obojętny*. Wydał cenne materiały źródłowe: *Byli wówczas dziećmi* i *Losy żydowskie. Świadectwo żywych*.

Za swoją działalność otrzymał wiele najwyższych rangą odznaczeń i nagród państwowych, m.in. Nagrodę Honorową im. Sergio Vieira de Mallo Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka (2020) i Medal Wolności Słowa (2021).

W 2022 r. Marian Turski przyjął z satysfakcją godność doktora *honoris causa* naszej Alma Mater. W laudacji, którą miałam zaszczyt wygłosić, mówiłam o tym, jak przykazanie „Nie bądź obojętny” rezonuje w sytuacji wojny w Ukrainie. Właśnie powstał Fundusz Nieobojętnych jego imienia.

Bardzo już słaby Marian Turski przemówił podczas obchodów 80-lecia wyzwolenia obozu w Auschwitz, dodając do uniwersalnego przesłania drugi element – „nie bój się wcale”. Mówił tak z refleksją zamykającą doświadczenia własnego trudnego i pięknego życia.

Dla wielu, w tym dla mnie, był mędrcom, choć robrajął podobne deklaracje żartami. Lubił być blisko ludzi, szlachetnie solidarny, nienarzucający swojego zdania. Był zawsze gotowy słuchać i pomagać.

Brakuje nam Ciebie, Marianie. Pozostaniesz we wdzięcznej pamięci.

Iwona Hofman

Fot. Barłozz Profil

W ludzkiej solidarności widzę wielką nadzieję

Przypominamy fragmenty rozmowy z red. Marianem Turskim – historykiem i dziennikarzem, którą przeprowadziła Ewa Kawałko-Marczuk z okazji wizyty Redaktora w Lublinie w marcu 2022 r.

W uzasadnieniu przyznania Panu doktoratu *honoris causa* UMCS podkreślony został głęboki wymiar moralny przykazania „Nie bądź obojętny”, które w ostatnich tygodniach stało się jeszcze bardziej aktualne. Co to znaczy nie być obojętnym w kontekście wojny na Ukrainie?

Sądę, że aby nie być obojętnym, trzeba zrozumieć, o co tak naprawdę chodzi. To znaczy, żeby nie dać się zwieść eufemizmom, neutralnym słowom. Na przykład w kontekście Ukrainy często słyszę lub czytam o konflikcie – to sformułowanie pojawia się w wielu komentarzach, w Polsce może mniej, ale w wielu miejscach na świecie. Gdy ktoś mówi o konflikcie, przyjmuje potem narrację o operacji specjalnej. Trzeba to podkreślić – to nie jest konflikt, to jest agresja, to jest inwazja, to jest napaść jednego kraju na drugi. Ta świadomość, to przekonanie stanowi pierwszy szczebel do tego, żeby nie być obojętnym. Bo jak się widzi jakiś tam konflikt, to się myśli: „co to mnie obchodzi?”. Nie! To jest agresja i dlatego człowiek nie może być obojętny.

Jak nie być obojętnym? Wszystko zależy od położenia geograficznego. Inaczej będzie nieobojętny człowiek w Ameryce w stosunku do Ukrainy, podobnie jak prawdopodobnie my bylibyśmy inaczej nieobojętni, gdyby działa się coś na pograniczu meksykańsko-amerykańskim. To zależy też od naszych możliwości. Ważne, żebyśmy zrozumieli, że tam – na Ukrainie – ludzie walczą, są poddawani wszelkiego rodzaju represjom i wyniszczeniu. Oni sami, ale także ich kultura materialna. [...] Musimy zrozumieć, że to właśnie dziś dzieje się w stosunku do kogoś, kto być może w tej chwili jest naszym przedmurzem. Ukraina jest naszym przedmurzem. Jeżeli sobie to uświadomimy, nie możemy być obojętni. [...]

Podczas uroczystości nadania tytułu doktora *honoris causa* UMCS mówił Pan, że człowiek jest szczęśliwy, gdy może dzielić to szczęście z bliskimi.

Fot. Bartosz Pocił

Cieszę się, gdy otrzymuję wyrazy uznania. Byłbym jednak dużo bardziej szczęśliwy, gdyby uroczystość nie odbywała się wtedy, kiedy dookoła jest tyle krwi, łez i cierpienia. Ale takie jest życie – z jednej strony dzieją się rzeczy okrutne, a z drugiej strony dzieją się rzeczy normalne. W ramach rzeczy normalnych był to dla mnie szczęśliwy dzień. Nie tylko ze względu na to, że dochodzi mi bardzo szacowny tytuł, ale także ze względu na wielkich poprzedników, którzy go otrzymali. [...] Najbardziej cieszę się z tego, że jest to coś, czym mogę się podzielić z tymi, którzy się cieszą wraz ze mną i uważają, że mój szczęśliwy dzień jest również ich szczęśliwym dniem. Jeśli mogę po długim życiu powiedzieć, jaka jest największa wartość w życiu, to jest to przyjaźń. [...]

Zachęcamy do lektury całej rozmowy, którą można przeczytać w numerze 4/286 „Wiadomości Uniwersyteckich” z kwietnia 2022 r. oraz na stronie: www.umcs.pl/pl/aktualnosci/4622,w-ludzkiej-solidarnosci-widze-wielka-nadzieje,116190.htm.

Prof. dr hab. Alina Aleksandrowicz (1931–2025). Wspomnienie

Prof. Alina Aleksandrowicz przysła na świat 13 kwietnia 1931 r. w Borunach na Wileńszczyźnie w rodzinie nauczycielskiej. Zmuszona do opuszczenia rodzinnych okolic po ich zajęciu przez Związek Sowiecki, osiadła w 1946 r. wraz z rodzicami i rodzeństwem na Pomorzu. W Drawsku Pomorskim ukończyła liceum humanistyczne i po złożeniu egzaminu maturalnego w 1950 r. przeniosła się do Lublina, gdzie rozpoczęła studia polonistyczne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Od 1953 r. kontynuowała je na Uniwersytecie Warszawskim i tam po dwóch latach w 1955 r. uzyskała dyplom magisterski. W tym samym roku podjęła – uwieńczona sukcesem – starania o asystenturę w Katedrze Historii Literatury Polskiej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, wiążąc całą swoją karierę naukową z tą uczelnią. Tu przeszła przez kolejne szczeble awansu naukowego, uzyskując w 1962 r. stopień doktora nauk humanistycznych, habilitując się w 1974 r., otrzymując stanowisko profesora nadzwyczajnego w 1980 r. i tytuł profesora w 1992 r.

Podstawy rozwijanego w ciągu kilkudziesięciu lat własnego warsztatu badawczego kształtowała pod wpływem przewodników z okresu studiów, a później także współpracowników na niwie uprawianego literaturoznawstwa: prof. Ireny Sławińskiej, prof. Czesława Zgorzelskiego, prof. Zofii Smydtowej, a głównie zaś prof. Zdzisława Libery.

Do rozpoznawalnych cech tego warsztatu, przesądających o jego efektywności i atrakcyjności, należa-

ła w pierwszym rzędzie orientacja tekstologiczna, polegająca na precyzyjnym rozpoznaniu zarówno samego tekstu dzieła (postaci kanonicznej, odmian drukowanych i wersji rękopiśmiennych), jak i jego zawartości semantycznej, wariantywnej w zależności od podstawy źródłowej. Istotnym wyróżnikiem badań prowadzonych przez Profesor był hermeneutycznie traktowany historyzm, przejawiający się w szczegółowej rekonstrukcji kontekstów dziejowych i kulturowych otwieranych przez tekst dzieła literackiego, a jednocześnie będących jego naturalnym przedłużeniem i rozwinięciem. Takie nastawienie badawcze zaowocowało w jej pracach prowadzonych w połowie lat 70. XX w. m.in. nowatorskim podówczas, a dziś dobrze zadomowionym w humanistyce ujmowaniem rezultatów twórczej działalności człowieka jako tekstów kultury.

Terenem badawczych rozpoznań i analiz prof. Aleksandrowicz uczyniła już u zarania swojej naukowej aktywności literaturę i kulturę czasów oświecenia i preromantyzmu. Stanowiąca przedmiot debiutu naukowego monografia *Twórczość satyryczna Adama Naruszewicza* (1964) weszła na stałe do kanonu literatury przedmiotu związanej z satyrą oświeceniową. Podobnie rzecz się miała z kolejnymi artykułami i monografiami, odkrywającymi, wyjaśniającymi i sytuującymi w strukturze rozwoju kultury nieznane bądź zapoznane dzieła, postaci i zjawiska, składające się na wyjątkowość fenomenu twórczych inicjatyw i osiągnięć puławskiego

Archiwum Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS

środowiska książąt Czartoryskich, szczególnie księżnej Izabeli Czartoryskiej, księżnej Marii z Czartoryskich Wirtemberskiej i skupionych wokół niej literatów, takimi jak m.in. *Nieznana „podróż sentymentalna” Marii Wirtemberskiej* (1968), *L'Hôtel de Rambouillet polonais* (1976), *Z kręgu Marii Wirtemberskiej* (1978), *Puławski historyzm i preromantyzm* (1987), „Puławskie” *aspekty Sejmu Wielkiego* (1992), *Izabela Czartoryska. Polskość i europejskość* (1998), *Ignacy Krasicki w sybillińskim pantheonie* (2002), *Różne drogi do wolności. Puławy Czartoryskich na przełomie XVIII i XIX wieku* (2011) oraz monografia *Twórczość Marii z książąt Czartoryskich księżnej Wirtemberskiej. Literatura i obyczaj* (2022). Ta ostatnia, prawie pięciusetstronicowa książka, będąca pierwszym i jedynym jak dotąd naukowym ujęciem całości twórczego dorobku pisarki, której nazwisko kojarzone jest z najpoczytniejszą spośród polskich powieści „serca”, sytuuje się – dzięki strategii przyjętego w jej obrębie wywodu badawczego – w perspektywie dociekań nad istotą i kulturową funkcją zjawiska określanego mianem preromantyzmu i symbolicznie może być uznana za *opus vitae* prof. Aliny Aleksandrowicz.

Preferowanie tematyki oświeceniowo-preromantycznej nie było tożsame z odejściem od zainteresowań twórczością poetów ludowych lub też z przesunięciem

jej na margines własnych literaturo- i kulturoznawczych dociekań. Niemal do końca swojej aktywności naukowej i życia Profesor poświęcała uwagę dokonaniom twórców nieprofesjonalnych, tworząc antologie ich poezji, opracowując ją i recenzując, pisząc wstępy do tomów wierszy. Jej spektakularnym osiągnięciem w tej dziedzinie intelektualnej aktywności było „odkrycie” i wprowadzenie zarówno do popularnego, jak i profesjonalnego – związanego z analityczną recepcją folkloru – obiegu literackiego twórczości Jana Poceka, nieprzeciętnego poety ludowego i, by posłużyć się modnym aktualnie określeniem, kulturalnej ikony Ziemi Markuszowskiej.

Nadrzędnym celem badawczym w tej dziedzinie zainteresowań Profesor, umotywowanym potrzebą „sięgnięcia do źródeł” umożliwiającego dokładne rozpoznanie wyróżnionego aspektu współczesnej kultury literackiej, było ukazanie artyzmu i głębi znaczeń zarówno twórczości ludowej, m.in. *Bronisław Pietrak – chłopski piewca Lubelszczyzny* (1963), *Tradycyjne i współczesne wątki w pisarstwie ludowym* (1974), *Jan Poczek. Poezje. Świat poetycki ludowego twórcy* (1980), *Pisarstwo ludowe w Polsce* (1981), *Niektóre refleksje na temat wartości folkloru* (2000), jak i przenikniętej humanistycznym przesłaniem refleksji, nie zawsze aspirującej do miana poezji, a jednak stającej się nią z perspektywy odbiorcy; refleksji o cierpieniu, chorobie, życiu i śmierci, zapisywanej przez lekarza, kapelana szpitalnego, pacjenta, np. *W misterium dziecięcego cierpienia. O poezji ks. Lucjana Szczepaniaka* (2002), *Liryczne impresje Aliny Jahołkowskiej* (2011).

Żmudnej i wytrwale dokonywanej, ugruntowanej na prowadzonych nieprzerwanie przez kilkadziesiąt lat poszukiwaniach i badaniach materiałów źródłowych, restytucji Puław książąt Czartoryskich – jako jednego z głównych centrów kulturotwórczych przełomu XVIII i XIX w. – w obrębie współczesnej świadomości literacko-kulturowej, restytucji połączonej niejednokrotnie z przewartościowaniem utrwalonych, a nieznajdujących potwierdzenia w źródłach sądów badawczych i potocznych opinii, towarzyszył równolegle szeroko zakrojony wysiłek edytorski. Odkryte w zasobach Biblioteki Czartoryskich, Biblioteki Narodowej, Biblioteki Ossolineum oraz wielu innych księżnic i archiwów utwory, pieczołowicie opracowane pod względem merytorycznym i tekstologicznym, uzupełniają znaczącą lukę

w kanonie dzieł polskiego oświecenia i preromantyzmu: Maria Wirtemberska, *Niektóre zdarzenia, myśli i uczucia doznane za granicą* (1978), *Z kręgu Marii Wirtemberskiej. Antologia* (1978), *Opisy niektórych pamiątek zachowanych w Świątyni Sybilli w Puławach* (2013). Podobnie jak gromadzone i archiwizowane przez Profesor i kierowany przez nią zespół rozliczne utwory poetów ludowych i twórców nieprofesjonalistów poszerzyły wydatnie repertuar ogólnodostępnej poezji amatorskiej: *Wieś tworząca. Antologia współczesnej poezji chłopskiej Lubelszczyzny* (1962), Jan Pocek, *Poezje* (1980, wyd. 2 poszerz. 1984).

Uznanie dla trudu badawczego Profesor i jej zasług w dziedzinie nauki i kultury znalazło swój wyraz w nagrodach ministerialnych, odznaczeniach państwowych i resortowych (została odznaczona m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, otrzymała tytuł Honorowego Obywatela Miasta Puławy).

Przejawiająca się na wielu polach aktywność naukowa prof. Aleksandrowicz została instytucjonalnie ujęta ramami nie tylko obowiązków uniwersyteckich, lecz także czynności wynikających z członkostwa w Komitecie Nauk o Literaturze PAN (w latach 1981–1989 i 1997–1999) oraz w polskich i zagranicznych towarzystwach naukowych, jak np. Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza lub International Organisation für

Volkskunst. Profesor należała też do grona członków założycieli Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym – sekcji Société Internationale d'Étude du Dix-huitième Siècle.

Prof. Aleksandrowicz łączyła ściśle pracę naukową i dydaktykę uniwersytecką, traktując tę ostatnią jako priorytetową powinność nauczyciela akademickiego. Prowadzone przez nią wykłady kursowe i monograficzne, seminaria i konwersatoria były dla początkujących polonistów solidną szkołą precyzyjnej konstrukcji myślowej i doskonałego stylu wypowiedzi. Jako mistrzyni i przewodniczka realizowanych pod jej kierunkiem prac potrafiła doskonale łączyć rygor sprostania wymogom refleksji naukowej z zawsze empatycznie nacechowanym, uwzględniającym indywidualność i sytuację życiową podejściem do swoich uczniów. Skuteczność przekazu dydaktycznego szła u niej w parze z otwartością na sprawy młodzieży akademickiej, co skutkowało m.in. sprawowaniem funkcji prodziekana Wydziału Humanistycznego UMCS ds. dydaktycznych w latach 1969–1978. Wypromowała ponad 400 magistrów i 15 doktorów, z których część podążyła jej śladem i aktywnie uczestniczy w życiu naukowym.

Jak w przypadku harmonijnego łączenia aktywności badawczej z zadaniami dydaktycznymi, tak też można mówić o naturalnej fuzji pełnionych przez Profesor obowiązków naukowych i organizacyjnych, ujawniającej się przede wszystkim w nieprzerwanym kierowaniu Zakładem Historii Literatury Polskiej od 1972 r. do momentu przejścia na emeryturę w 2001 r. i w sprawowaniu funkcji redaktora naczelnego Sekcji Filologicznej „Annales UMCS” w latach 1980–2001. Wymiernym w skali uczelnianej i ogólnopolskiej efektem jej działalności w tych dwóch obszarach było stworzenie rozpoznawalnego w środowisku naukowym zespołu badawczego zajmującego się literaturą przełomu oświeceniowo-romantycznego i folklorystyką literacką oraz umiejscowienie „Annales UMCS. Sectio FF” na poziomie wiodących periodyków filologicznych.

Prof. Alina Aleksandrowicz zmarła 27 stycznia 2025 r. Na jej biurku pozostały rozpoczęte studia dotyczące puławskich ogrodów księżnej Izabeli Czartoryskiej. W pamięci uczniów i współpracowników pozostanie jako uczona-mistrzyni, dla której skarb wiedzy był zawsze światłem na drodze poznawania prawdy.

Artur Timofiejew

Sportowe podsumowanie lutego

W lutym mieliśmy nieco dłuższą przerwę od rozgrywek akademickich, ale na koniec miesiąca powróciły zmagania z udziałem naszych akademików.

Akademickie Mistrzostwa Polski

Za nami finały Akademickich Mistrzostw Polski w fut-salu, podczas których rywalizowały podopieczne Pawła Porzucka. Lubelskie futsalistki trafiły do bardzo wyrównanej grupy, gdzie mimo dwóch wygranych i jednej porażki nie zdołały z niej wyjść. Pokonały Akademię Tarnowską (2–1) oraz Politechnikę Gdańską (4–0), ale przegrały z AWF Poznań (2–4). Drużyny z Lublina, Tarnowa i Poznania zdobyły tyle samo punktów, więc o układzie sił w tabeli zadecydował bilans bramkowy, który nie przemawiał na korzyść UMCS. Lubelskim akademikom pozostała walka o miejsca 9–12. Pewna wygrana nad AWF Katowice (10–0) oraz porażka z AKF Kraków (0–1) dały im 10. miejsce w turnieju.

Do tej pory w tegorocznej edycji Akademickich Mistrzostw Polski rozegrano turnieje jedynie w fut-salu kobiet i mężczyzn.

Akademickie Mistrzostwa Województwa Lubelskiego

W Akademickich Mistrzostwach Województwa Lubelskiego mieliśmy przerwę po pierwszej rundzie sezonu i powróciliśmy do zmagania w ostatnich dniach lutego. E-sport oraz bilard należały jednak do Pucharu Akademickich Mistrzostw Województwa Lubelskiego, gdzie rywalizacja toczyła się wyłącznie na szczeblu wojewódzkim i nie można było wywalczyć promocji na etap ogólnopolski. W e-sporcie uczestnicy rywalizowali w EA FC 25, czyli popularnej grze piłkarskiej od Electronic Arts, znanej wcześniej pod nazwą FIFA. Jedynym reprezentantem UMCS był Rafał Małys, który nie zdołał awansować do fazy pucharowej.

Nieco większym zainteresowaniem cieszył się bilard i w tej konkurencji nasz Uniwersytet może się poszczycić sukcesem medalowym. W meczu o trzecie miejsce spotkało się dwóch studentów UMCS – Karol Suchodolski i Filip Wójtowicz. W bezpośrednim pojedynku lepszy okazał się Suchodolski, który triumfował 15–12. Ich wynik przyczynił się do zajęcia przez UMCS 3. miejsca w klasyfikacji generalnej turnieju.

Lekkoatletyka

W Toruniu odbyły się Halowe Mistrzostwa Polski, a wśród najlepszych sportowców w kraju znaleźli się studenci UMCS. Bartosz Kitliński wywalczył brązowy medal w biegu na 800 m (1:46.34), a za swoich rywali miał m.in. olimpijczyków z Paryża – Macieja Wyderkę i Mateusza Borkowskiego. Miejsce na podium zapewniło mu udział w marcowych Halowych Mistrzostwach Europy. Młody wiek jest atutem Kitlińskiego, ponieważ wywalczył złoto w klasyfikacji młodzieżowców podczas HMP, a chwilę wcześniej w Luksemburгу ustanowił rekord Europy U23 (1:45.75).

„Jestem zadowolony. Liczyłem na to złoto, a srebro myślałem, że mam zapewnione, bo tak naprawdę blisko wpadliśmy na metę. Tam od pełnego sukcesu dzieliła nas jedna setna. Udało mi się zakwalifikować na Mistrzostwa Europy. Sześć osób miało potencjał, żeby to osiągnąć, więc poziom na 800 m był kosmiczny. (...)”

– powiedział Bartosz Kitliński.

Brązowy medal z Torunia przywiózł również Jakub Lempach, który na 60 m uzyskał rezultat 6.71 sek. Różnice na podium były tak niewielkie, że do złota zabrakło mu 0.03 sek. Co ciekawe w finale ścigał się z innym studentem UMCS – Patrykiem Krupą, który uzyskał 7. wynik (6.99).

Rafał Małys

Fot. Paweł Skaraba

↑ Patryk Krupa (drugi z lewej) i Jakub Lempach (trzeci z lewej)

Konsulting i mentoring w kształceniu akademickim

Zgodnie z założeniem koncepcji *learning by doing* skuteczne kształcenie powinno odbywać się poprzez wykonywanie realnych zadań i zdobywanie doświadczeń. Idea projektów doradczych wykonywanych na zlecenie przedsiębiorstw i instytucji została na UMCS pierwotnie ujęta w koncepcji projektu pn. „Synergia – kształtowanie kompetencji studentów Wydziału Ekonomicznego UMCS poprzez zdobywanie wiedzy praktycznej”, który w latach 2009–2014 był realizowany na Wydziale.

Projekty doradcze można rozumieć jako opracowanie o charakterze twórczym, mające na celu rozwiązanie problemu lub reakcję na wyzwanie. W trakcie opracowywania takich projektów studenci zapoznają się ze specyfiką pracy doradczej oraz mają możliwość wykorzystywania interdyscyplinarnej wiedzy, zdobywanej w trakcie studiów, do rozwiązywania problemów, jakie w trakcie swojego funkcjonowania napotykają zleceniodawcy.

Zespół zadaniowy dedykowany przedsiębiorstwu/instytucji jest dzielony na kilka mniejszych zespołów, z których każdy, pod kierunkiem opiekuna merytorycznego, opracowuje własny projekt, konkurujący z pozostałymi. Kadra kierownicza przedsiębiorstwa/instytucji dokonuje wyboru projektu, który w jej opinii posiada największą wartość aplikacyjną.

Praca nad projektem daje studentom możliwość przetestowania i zweryfikowania wiedzy przyswajanej w trakcie edukacji akademickiej. Pracodawcy mają zaś możliwość poznawania studentów w działaniu, dzięki czemu mogą rzetelniej ocenić ich kompetencje i na tej podstawie podjąć racjonalne decyzje dotyczące ich ewentualnego zatrudnienia.

Realizacja projektów doradczych na zlecenie przedsiębiorstw i instytucji przez zespoły studenckie ujawnia szereg korzyści dla obydwu stron.

Korzyściami dla studentów są:

- weryfikacja wiedzy teoretycznej w praktyce;
- poznanie podstawowych zasad pracy doradczej;
- poznanie specyfiki funkcjonowania różnych branż;
- rozwinięcie kompetencji w zakresie pracy w grupie, pozyskiwania i analizy informacji, kreatywnego rozwiązywania problemów, realizacji projektów, prezentacji i wystąpień publicznych;

Archiwum prywatne Bartłomieja Twarowskiego

- zdobycie referencji;
- możliwość poznania przyszłego praktykodawcy lub pracodawcy;
- budowanie automotywacji poprzez współzawodnictwo. Z kolei korzyściami dla zleceniodawców są:
- zredukowanie luk kompetencyjnych poprzez korzystanie z umiejętności członków środowiska akademickiego;
- oszczędność czasu i zasobów ludzkich;
- większy obiektywizm w podejściu do zadania, dzięki spojrzeniu z zewnątrz przez wykonawców;
- możliwość poznania potencjalnych przyszłych pracowników w działaniu;
- jakość zaproponowanych rozwiązań.

Od października 2024 r. do stycznia 2025 r. studenci III roku zarządzania na Wydziale Ekonomicznym, w ramach zajęć pn. doradztwo biznesowe w praktyce prowadzonych przez dr. Bartłomieja Twarowskiego, prof. UMCS, realizowali projekt doradczy polegający na opracowaniu kampanii promującej wprowadzenie na rynek nowej marki Sticker Brothers. Najlepszy projekt wybrano 30 stycznia 2025 r. na podstawie prezentacji. W wyniku głosowania, w którym uczestniczyli przedstawiciele zleceniodawcy i sami wykonawcy, zwyciężył zespół w składzie: Jakub Bury, Weronika Książek-Mełgieś, Aleksandra Olszak, Paulina Prenagal i Jakub Traczyk. W opinii zleceniodawcy wszystkie projekty charakteryzowały się wysokim poziomem merytorycznym, a zaprezentowane rozwiązania były kreatywne i posiadały wysoką wartość aplikacyjną.

Kolejną inicjatywą zwiększającą poziom upracticzenia procesu dydaktycznego jest mentoring. Tym mianem określa się partnerską relację między mentorem

a uczniem zorientowaną na odkrywanie i rozwijanie potencjału ucznia. Służy ona głównie temu, by uczeń, poprzez rozmowy z mistrzem, zdobywał nową wiedzę, poznawał siebie, rozwijał zawodową samoświadomość i nie obawiał się podążać wybraną drogą samorealizacji.

Możliwość nawiązywania takich relacji otrzymali uczestnicy wykładu ogólnouniwersyteckiego pn. „O biznesie... oczami praktyków”. Gośćmi prowadzącego, dr. Bartłomieja Twarowskiego, prof. UMCS, byli menedżerowie lub właściciele przedsiębiorstw, a wśród nich także absolwenci UMCS: Edyta Wiśniewska – Urząd Miasta Lublin, Anna Blajerska – Wschodni Akcelerator Biznesu (WAB), Bernadeta Niedzielska i Wojciech Kowalik – NOYEN, przedstawiciele Lublin Forensic Group: Magdalena Bodys, Katarzyna Rakowska-Kurek, Piotr Karabela oraz Krzysztof Badowski, Jagoda Kasprzak – Manufaktura Słodkości, Jacek Wyszyński – Pyramid Games S.A., Rafał Garbacz – Fundacja Instytut 42, Katarzyna Skoczek – Elitmind, Anna Prończuk-Omiotek – Anna PRO, Zachary Matijczenko – InPL

group Accounting & Outsourcing, Łukasz Witkowski – Carbontear, Marcin Stachyra – Fundacja Bona Notitia i Karolina Piejko-Panas – Cud Content.

Mentorzy prezentowali ścieżki swojej kariery zawodowej, opowiadali o tajnikach sukcesu w biznesie i dzielili się doświadczeniami z poniesionych porażek. Uczestniczyli w dyskusjach z odbiorcami, odpowiadali na ich pytania oraz przekazywali rekomendacje w zakresie działań, jakie warto podejmować, aby zwiększyć szanse na osiągnięcie sukcesu w warunkach coraz bardziej zmiennego i złożonego otoczenia.

Konsulting i mentoring znacząco zwiększają poziom upracticznienia procesu dydaktycznego, ale także pozwalają nawiązywać, zacieśniać i pielęgnować współpracę Uniwersytetu z podmiotami z otoczenia gospodarczego. Znajduje ona wyraz w realizacji wspólnych przedsięwzięć o charakterze naukowym i komercyjnym, dostarczając bilateralnych korzyści zaangażowanym partnerom, zgodnie z motto „UMCS – siła relacji”.

Bartłomiej Twarowski

Koncert „Wszystkie brzmienia miłości”

14 lutego 2025 r. odbył się walentynkowy koncert „Wszystkie brzmienia miłości”, zorganizowany przez Komisję Kultury Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów oraz Akademickie Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka.

Na scenie mogliśmy usłyszeć Krzyk Mody, Mondo Diverso, Coudry oraz Bullet Haze. Dzięki tak różnorodnym klimatom muzycznym mieliśmy okazję poznać wszystkie rodzaje miłości – od burzliwej, nieszczyśliwej przez namiętą aż do wspaniałej i spokojnej. Dodatkowo podczas wydarzenia odbył się konkurs na najlepsze wyznaczenie miłosne, który wywołał wiele pozytywnych emocji oraz wzruszeń.

» Wydarzenie „Wszystkie brzmienia miłości” przebiegło pomyślnie. Zaprezentowano różne gatunki muzyczne. Dopisała też frekwencja.

Fot. Michał Pula

Studenci chętnie bawili się do utworów wykonywanych przez zaproszone zespoły

– powiedziała Aleksandra Pender, przewodnicząca Komisji Kultury ZUSS.

Nina Gomoła

Pierwsi inżynierowie geografii wojskowej i zarządzania kryzysowego

Podczas minionej sesji egzaminacyjnej odbyły się pierwsze w historii obrony prac inżynierskich na kierunku geografia wojskowa i zarządzanie kryzysowe (GWiZK) na UMCS. To wydarzenie ma szczególne znaczenie zarówno dla Uczelni, jak i społeczności Wydziału, który kształci specjalistów przygotowanych do pracy w strukturach obronnych i instytucjach zajmujących się bezpieczeństwem. Ponadto jubileusz 80-lecia lubelskiego ośrodka geograficznego nadaje temu wydarzeniu dodatkowy, symboliczny wymiar, podkreślając znaczenie tradycji i rozwoju nauk geograficznych na naszym Uniwersytecie.

Obrony prac inżynierskich w tym obszarze stanowią historyczny moment dla tego kierunku. Studia realizowane w trybie siedmiosemestralnym łączą wiedzę geograficzną z zagadnieniami obronności i zarządzania kryzysowego, kształtując specjalistów zdolnych do analizy strategicznych aspektów przestrzeni. To pierwszy tego typu kierunek w Polsce i jeden z nielicznych w Europie, co podkreśla jego innowacyjność i unikalność. Tym samym GWiZK dołączyła do grona studiów inżynierskich prowadzonych na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, oprócz gospodarki przestrzennej i geoinformatyki, wzmacniając interdyscyplinarne podejście do analiz przestrzennych.

Pośród 28 dyplomantów największa, sześciuosobowa grupa studentów realizowała swoje badania pod moją opieką. Studenci mieli pełną autonomię przy wyborze promotorów oraz tematyki prac. Ich zaangażowanie i determinacja zaowocowały ciekawymi projektami, które wzbogaciły badania nad geografią wojskową i zarządzaniem kryzysowym. Wspólnym mianownikiem wszystkich prac był ich inżynierski charakter, co miało odzwierciedlenie w praktycznym podejściu do rozwiązywania konkretnych problemów. Wyraz „projekt” pojawiał się w tytułach prac nieprzypadkowo – studenci nie tylko analizowali istniejące zagrożenia i struktury obronne, ale także opracowywali konkretne koncepcje rozwiązań inżynierskich, dostosowanych do wyzwań współczesnego bezpieczeństwa i strategii obronnych.

Fot. Michał Zembrzycki

Realizowane pod moim kierunkiem prace inżynierskie koncentrowały się na aspektach geostrategicznych, obronnych i zarządzania kryzysowego z uwzględnieniem analizy zagrożeń, planowania strategicznego i wykorzystania nowoczesnych technologii w bezpieczeństwie. Aleksandra Cendrowska badała znaczenie doliny Wisły na odcinku Puławy – Dęblin jako naturalnej przeszkody obronnej, analizując jej rolę w potencjalnych scenariuszach konfliktowych oraz wpływ szerokiej doliny rzecznej na możliwości logistyczne i obronne regionu. Weronika Weremczuk podjęła podobny temat, skupiając się na dolinie Bugu w pobliżu trójstyku granic Polski, Ukrainy i Białorusi.

Jakub Sokalski przeprowadził szczegółową analizę funkcjonalności umocnień Linii Mołotowa, badając rozmieszczenie schronów bojowych oraz ich zdolność do kontroli kluczowych szlaków komunikacyjnych. Kamil Wójcik skupił się na badaniach geotechnicznych wczesnośredniowiecznego grodziska w Sasiadce na Roztoczu Gorajskim. Nowoczesne technologie w analizie zagrożeń były kluczowym aspektem pracy Kacpra Daniewskiego, który przy użyciu narzędzi WebGIS przeprowadził modelowanie skutków hipotetycznej detonacji nuklearnej w Lublinie. Kacper Grudnik skupił się na analizie strategii ewakuacyjnej Kielc, identyfikując nentralgiczne punkty komunikacyjne, które w sytuacji kryzysowej mogą stanowić wąskie gardła utrudniające sprawną ewakuację ludności.

Przegląd przedstawionych powyżej prac inżynierskich wskazuje, że istotnym wymogiem ich realizacji było wykorzystanie narzędzi GIS umożliwiających modelowanie przestrzenne i analizy geostatystyczne. W każdej z tych prac zastosowano systemy informacji geoprzestrzennej do wizualizacji danych, analiz przestrzennych oraz prognozowania potencjalnych zagrożeń. Studenci łączyli wiedzę teoretyczną z praktycznym zastosowaniem metod rozpoznania terenowego,

co pozwoliło na precyzyjne odwzorowanie badanych zjawisk i ich wpływu na bezpieczeństwo oraz strategię obronną analizowanych obszarów.

Ważne jest, że młodzi inżynierowie mogą kontynuować kształcenie na studiach magisterskich na UMCS, które zapewniają jeszcze lepsze przygotowanie w zakresie analiz przestrzennych, zarządzania sytuacjami kryzysowymi oraz planowania strategicznego w kontekście obronności i bezpieczeństwa.

Kierunek geografia wojskowa i zarządzanie kryzysowe powstał w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie rynku pracy, szczególnie w sektorze służb mundurowych, administracji publicznej oraz jednostkach zarządzania kryzysowego. Program studiów łączy interdyscyplinarną wiedzę z zakresu geografii, geologii, zarządzania kryzysowego, systemów informacji przestrzennej, geopolityki, prawa, psychologii oraz obronności. Studenci uczą się analizy zagrożeń środowiskowych

i militarnych, pozyskiwania danych przestrzennych, monitorowania i prognozowania geozagrożeń, a także projektowania działań zapewniających bezpieczeństwo.

Pierwsi inżynierowie nie tylko finalizują kilkuletni proces kształcenia, ale również zapowiadają dalszy rozwój geografii inżynierskiej jako dynamicznej i interdyscyplinarnej dziedziny. Wpisując się w tradycję 80-letniego dorobku lubelskiego ośrodka geograficznego, kierunek ten otwiera nowe perspektywy badawcze i zawodowe dla przyszłych absolwentów. Ich wiedza i umiejętności będą kluczowe dla analizy strategicznych aspektów przestrzeni, zarządzania zagrożeniami i projektowania rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo. Tym samym pierwszy rocznik inżynierów geografów wyznacza kierunek dla kolejnych pokoleń specjalistów, łączących geografię z nowoczesnymi technologiami i realnymi wyzwaniami współczesnego świata.

Przemysław Mroczek

Helau! Spotkanie karnawałowe w Katedrze Germanistyki

27 lutego 2025 r. odbyło się kolejne spotkanie karnawałowe studentów i pracowników Katedry Germanistyki, zorganizowane przez Koło Naukowe Germanistów pod kierunkiem dr Beaty Kasperowicz-Stążki. Studenci wystawili jednoaktówkę Hansa Georga Krausa pt. *Ach, du lieber Himmel!* Oprócz nich wystąpili także pracownicy.

W roli świętego Piotra swój talent sceniczny i komediowy ujawnił dr Wienczysław Niemirowski, a dr Konrad Łyjak bardzo przekonująco zagrał polityka, który chciał zreformować niebo i wprowadzić tam wybory wraz z grą wyborczą. Mgr Isabelle von Zitzewitz przedstawiła zwyczaje karnawałowe w wybranych regionach Niemiec, w tym w swojej rodzinnej Nadrenii

Archiwum Koła Naukowego Germanistów UMCS

Północnej-Westfalii, zaś dr Beata Kasperowicz-Stążka przygotowała quiz o słownictwie, tradycjach i kulinarach związanych z Fasching/Karneval/Fastnacht, bo pod takimi nazwami świętowana jest w Niemczech, Austrii i Szwajcarii ta „piąta pora roku”.

Były przebrania karnawałowe, peruki i ozdobne stroje, na stole pojawiły się pączki i faworki – polski Tłusty Czwartek ma swój odpowiednik w Weiberfastnacht, który zaczyna szalony czas karnawałowej błazenady aż do Aschermittwoch, czyli Środy Popielcowej.

Anna Pastuszka

Okręgowy etap 51. Olimpiady Geograficznej

W dn. 8–9 lutego 2025 r. Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej po raz piąty pełnił funkcję gospodarza etapu okręgowego Olimpiady Geograficznej – prestiżowego konkursu organizowanego przez Polskie Towarzystwo Geograficzne, którego celem jest rozwijanie pasji geograficznych wśród młodzieży, pogłębianie wiedzy o świecie oraz kształtowanie umiejętności analizy i interpretacji zjawisk przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych. Olimpiada jest jednym z największych konkursów przedmiotowych w Polsce, a w jej eliminacjach każdego roku bierze udział kilka tysięcy uczniów z całego kraju.

Uczestników oraz nauczycieli z różnych miast województwa lubelskiego, zgromadzonych w Auli im. E. Romera, podczas ceremonii otwarcia powitała dziekan dr Jolanta Rodzoś, prof. UMCS, będąca również przedstawicielką Komitetu Głównego (KG). Następnie uhonorowano czworo uczniów za najlepsze prace pisemne w pierwszym etapie konkursu, troje najmłodszych uczestników oraz dwoje nauczycieli, którzy przygotowali największą liczbę uczniów do drugiego etapu zawodów.

W tegorocznej edycji wydarzenia wzięło udział 47 osób, co świadczy o rosnącym zainteresowaniu Olimpiadą Geograficzną w województwie lubelskim. Najpierw uczestnicy przystąpili do pisemnej części zawodów dotyczącej: geografii społeczno-ekonomicznej, geografii regionalnej i geografii fizycznej. W zawodach rywalizowali uczniowie szkół średnich, którzy pomyśl-

nie przeszli etap szkolny. Wyniki ogłoszono tego samego dnia. Na ich podstawie wyłoniono 13 najlepszych uczniów, którzy 9 lutego przystąpili do kolejnej rundy rywalizacji. Rozpoczęli od rozwiązania quizu zawierającego 20 przekrojowych pytań z zakresu geografii fizycznej oraz społeczno-ekonomicznej. W części ustnej uczniowie mieli za zadanie przedstawić wypowiedzi na temat wybranych aglomeracji w Polsce, uwzględniając ich warunki przyrodnicze i wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy. Wystąpienia oceniano pod względem merytorycznym, poprawności językowej oraz umiejętności argumentacji.

Po zakończeniu zawodów odbyło się uroczyste wręczenie nagród 13 finalistom etapu okręgowego Olimpiady Geograficznej, w obecności prodziekana Wydziału ds. studenckich prof. dr. hab. Wojciecha Zgłobickiego oraz rzecznika Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie Anny Sternik.

W wyniku rywalizacji wyłoniono finalistów. Byli to: Michał Kochański, Mateusz Polkowski, Bartosz Karłowicz, Katarzyna Rybicka i Aleksandra Banach z III Liceum Ogólnokształcącego im. Unii Lubelskiej w Lublinie; Hanna Demczuk z II Liceum Ogólnokształcącego im. Hetmana Jana Zamoyskiego w Lublinie; Mikołaj Stasiak i Julian Wysocki z Liceum Ogólnokształcącego im. Jana III Sobieskiego w Lublinie; Anna Szubiak i Fryderyk Wujec z I Liceum Ogólnokształcącego im. ONZ w Biłgoraju; Anna Gerkowicz z I Liceum

Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Lublinie; Rafał Kociel z I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Parczewie; Tomasz Krajewski z Zespołu Szkół Ponadpodstawowych nr 1 w Zamościu.

Honorowy patronat nad wydarzeniem objął rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski. W organizację i przebieg zawodów zaangażowali się członkowie Komitetu Okręgowego (KO): dr hab. Teresa Brzezińska-Wójcik, prof. UMCS (przewodnicząca KO w Lublinie, przedstawicielka KG), dr Jolanta Rodzoś, prof. UMCS (przedstawicielka KG), mgr Katarzyna Dobek (sekretarz KO) oraz mgr Beata Zielińska (sekretarz jury), a także czworo członków Studenckiego Koła Nauko-

wego Geografów UMCS. W skład jury weszli: dr Mateusz Dobek, dr hab. Małgorzata Flaga, mgr Iwona Kryczka, dr Katarzyna Mięsiak-Wójcik, dr hab. Przemysław Mroczek, prof. UMCS, dr Paweł Pytka, dr Joanna Sposób, dr Magdalena Suchora, dr Joanna Szczesna, dr hab. Monika Wesołowska, prof. UMCS, dr Paweł Wojtanowicz oraz dr hab. Paweł Zieliński, prof. UMCS. Wsparcia instytucjonalnego i logistycznego, oprócz Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, udzielił Oddział Lubelski Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

*Teresa Brzezińska-Wójcik
Przemysław Mroczek*

„Spotkania z Archiwistyką” w Radomiu

10 stycznia 2025 r. w budynku Instytutu Technologii Eksploatacji Sieci Badawczej Łukasiewicz w Radomiu, na zaproszenie dyrektora dr. Adama Duszyka, odbyła się kolejna edycja „Spotkań z Archiwistyką”, organizowanych przez pracowników Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii UMCS.

W styczniowych „Spotkaniach z Archiwistyką” udział wzięło ponad 150 uczniów z radomskich szkół średnich, którzy uczestniczyli w wykładach i warsztatach prowadzonych przez: prof. dr. hab. Janusza Łosowskiego, prof. dr. hab. Dariusza Kupisza, dr. hab. Wiesława Bondyrę, prof. UMCS, dr. hab. Piotra Bednarza, prof. UMCS, dr. hab. Marka Konstankiewicza, prof. UMCS, dr. hab. Tomisława Giergiela i mgr. Mateusza Jelenia.

Za koordynację wydarzenia odpowiedzialni byli dr hab. Krzysztof Latawiec, prof. UMCS i dr Adam Duszyk.

Zasadniczym celem wydarzenia była promocja studiów archiwalnych na UMCS, od 2024 r. prowadzonych pod nazwą archiwistyka i elektroniczne zarządzanie dokumentacją. Wykładowcy ukazali studia archiwalne jako długoterminową inwestycję w nowoczesne i wszech-

Fot. Mateusz Jeleń

stronne wykształcenie. W programie kierunku znajdują się bowiem elementy nauk o zarządzaniu, administracji, prawa, informatyki i historii. Wybór archiwistyki jest zatem doskonałym rozwiązaniem dla studentów pragnących zdobyć wiedzę z różnych dziedzin, decydujących się na studiowanie kilku kierunków, a także próbujących połączyć studiowanie z pracą zawodową.

Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem ze strony uczniów klas maturalnych, którzy już za kilka miesięcy będą podejmowali decyzję o wyborze kierunków studiów.

Mateusz Jeleń

Błyskawicznie ku maturze

Rozwiązywanie setek zadań maturalnych z fizyki z poprzednich lat? To nie u nas! Instytut Fizyki UMCS wraz ze stowarzyszeniem Lubelskie Towarzystwo Edukacyjno-Naukowe i Oddziałem Lubelskim Polskiego Towarzystwa Fizycznego jak co roku proponuje inny rodzaj nauki przed egzaminem dojrzałości.

Pogotowie Przedmaturalne z Fizyki to powtórzenie materiału w pigułce. Doświadczeni naukowcy przez tydzień z pasją przekonują młodzież, że fizyka to nie puste formułki, wzory i twierdzenia. Rozwiązywanie zadań polega przede wszystkim na zrozumieniu i opisie otaczającej nas rzeczywistości. Prawa fizyczne umożliwiają przewidywanie zjawisk, również tych zawartych w zadaniach maturalnych. Nasze zajęcia są bogate w doświadczenia, a na ćwiczeniach uczniowie sami wykonują niektóre eksperymenty. W ten sposób przyswajają wiedzę znacznie skuteczniej niż podczas lektury podręczników. Nauczyciele akademicy w trakcie zajęć zwracają uczniom uwagę na zagadnienia, które są szczególnie ważne, trudne lub podchwytliwe, a ich

Fot. Michał Piłat

znajomość i zrozumienie będzie sprawdzane podczas egzaminu dojrzałości.

Pogotowie Przedmaturalne z Fizyki od lat cieszy się nie słabnącym zainteresowaniem. W tym roku w dn. 5–9 lutego ponad 80 uczniów z Lublina i wielu odległych miejscowości województwa lubelskiego uczestniczyło w tym intensywnym kursie powtórzeniowym, odbywającym się w pracowniach dydaktycznych Instytutu Fizyki. Nasze bezpłatne zajęcia zastępują wiele godzin korepetycji. Dzięki nim tegoroczni maturzyści mogli efektywniej przygotować się do majowych egzaminów.

Michał Warda

74. Olimpiada Fizyczna na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki

16 lutego 2025 r. odbyły się zawody części doświadczalnej II etapu 74. Olimpiady Fizycznej – jednej z najstarszych w kraju olimpiad przedmiotowych dla uczennic i uczniów szkół ponadpodstawowych.

Organizatorem zawodów jest Polskie Towarzystwo Fizyczne. Za ich poziom merytoryczny i organizację odpowiada Komitet Główny oraz 13 Komitetów Okręgowych. Komitet Okręgowy ma swoją siedzibę na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki UMCS, a tworzą go pracownicy Instytutu Fizyki.

Olimpiada jest trójstopniowa. Zawody I stopnia składają się z dwóch części. Zadania I części są rozwiązywane na platformie internetowej. Zadania II części są publikowane na stronie internetowej Komitetu Głównego Olimpiady Fizycznej, a ich rozwiązania uczniowie i uczennice przesyłają do właściwych komitetów.

Zawody II stopnia rozgrywane są w dwóch turach – teoretycznej i doświadczalnej, które odbywają się w miastach Komitetów Okręgowych. W tym roku szkolnym część teoretyczna II etapu odbyła się 12 stycznia. W okręgu lubelskim zakwalifikowano do niej 38 zawodników i zawodniczek z Lublina, Zamościa, Lubartowa, Dębina i Biłgoraja. 12 uczniów i jedna uczennica z najlepszymi wynikami z części teoretycznej w naszym okręgu wzięli udział w części doświadczalnej II etapu. Zadania z części doświadczalnej II stopnia będą oceniane przez recenzentów wyznaczonych przez Komitet Główny.

Najlepsze uczestniczki i najlepsi uczestnicy z całej Polski spotkają się w dn. 12–15 kwietnia 2025 r. w Warszawie, gdzie odbędzie się finał 74. Olimpiady Fizycznej.

Małgorzata Wiertel

Premiera książki *Rodzina Curie we wspomnieniach*

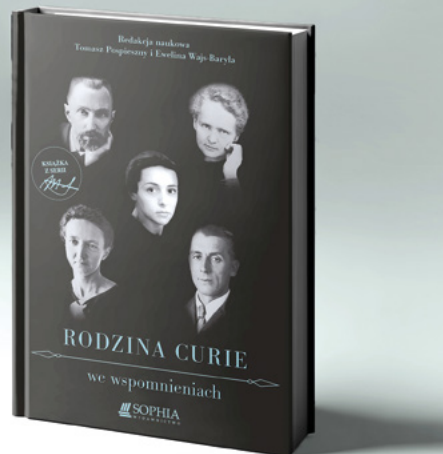
Jak wyglądało życie jednej z najstynniejszych rodzin w historii nauki? Odpowiedź znajdziemy w książce pt. *Rodzina Curie we wspomnieniach* (Wydawnictwo Sophia), której premiera miała miejsce 5 marca.

To ósmy tom popularnej serii „MS”, która jest poświęcona Marii Skłodowskiej-Curie. Najnowsza książka powstała przy ścisłej współpracy z potomkami rodzin Skłodowskich, Curie i Joliot-Curie, oferując niezwykle osobisty wgląd w życie tej legendarnej rodziny.

Redaktorzy naukowcy książki – dr hab. Tomasz Pospieszny, prof. UAM i Ewelina Wajs-Baryła, twórcy serii „MS”, zgromadzili i opracowali unikatowe wspomnienia osób, które miały bezpośredni kontakt z rodziną Curie.

W publikacji znalazło się m.in. 137 unikalnych zdjęć i 20 tekstów wspomnień napisanych przez członków rodziny, uczniów, asystentów i współpracowników. Są wśród nich m.in.: Bronisława Dłuska, Maria Felauer, Alicja Dorabalska, František Běhounek, Aline Lapi-

Archiwum Wydawnictwa Sophia

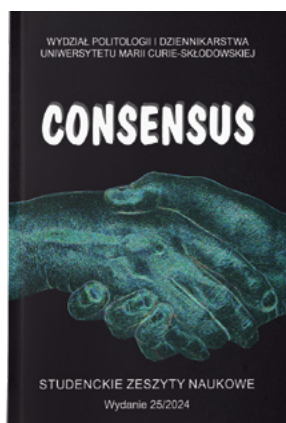
que-Perrin i Anne Joliot. Osobne rozdziały poświęcone są wspomnieniom: Doroty Dąbkowskiej, Seweryna Grabianki, Bronisława Sabata, Cezarego Pawłowskiego, François Canaca, Catherine Chamié, Marguerite Perey, Henriette Mathieu-Faraggi, Elsie C. Mead, Angele Pompei, Pierre’a Biquarda, Jana Lechonia i prof. Anne Joliot. Szczegółne miejsce zajmuje obszerna relacja Eugénie Cotton, która poświęciła rodzinie Curie całą książkę – teraz prezentowaną w pełnym tłumaczeniu z języka francuskiego.

Publikacja powstała pod patronatem m.in. Musée Curie w Paryżu, Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydziału Chemii Uniwersytetu Gdańskiego, Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych i Miasta Jáchymov.

Wydawnictwo Sophia

Nowy numer CONSENSUS-a

Ukazał się kolejny numer czasopisma „CONSENSUS – Studenckie Zeszyty Naukowe” wydawanego przez Wydział Politologii i Dziennikarstwa. Na jego łamach przeczytać możemy 13 artykułów naukowych studentów, doktorantów i młodych naukowców z polskich i zagranicznych ośrodków akademickich. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że aż 8 opublikowanych tekstów wyszło spod pióra żaków Wydziału Politologii i Dziennikarstwa. Wyniki swoich badań w publikacji zaprezentowali ponadto autorzy z Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie, Akademii Zamojskiej, Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Katholieke Universiteit Leuven (Belgia).

Lektura wydania pozwoli m.in. zgłębić tajniki fenomenu kampanii permanentnej celebrytów w świecie polityki na przykładzie Szymona Hołowni i Wołodymyra Zełenskiego; poszerzyć wiedzę na temat relacji jednostek samorządu terytorialnego i Kościoła katolickiego w okresie wyborów samorządowych w 2024 r.; zapoznać się z analizą reakcji świata na przemoc seksualną podczas agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę; przyjrzeć się wpływowi *moddingu* na rozwój wybranych aspektów kultury gier komputerowych.

Dodatkowo w numerze ukazało się sprawozdanie z XXVI Tygodnia Samorządności, który został zorganizowany w dn. 13–17 maja 2024 r. przez Naukowe Studenckie Koło Samorządowców UMCS.

Cały numer 25/2024 jest dostępny do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej czasopisma.

Ihor Kolisnichenko

Nowa książka dr. Wojciecha Magusia

Nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego ukazała się książka pt. *Ewolucja „Wiadomości” TVP w latach 2015–2023. Od audycji informacyjnej telewizji publicznej, poprzez perswazyjny biuletyn rządowy, aż po propagandową audycję*, której współautorem jest dr Wojciech Maguś.

Bezpośrednią motywację do podjęcia badań nad „Wiadomościami” stanowił spór, który pojawił się w polskiej przestrzeni publicznej po roku 2015. Wówczas to zarówno wśród odbiorców mediów publicznych, dziennikarzy, polityków, jak i badaczy mediów, ale też politologów, socjologów i historyków pojawiło się podejrzenie, że media publiczne stały się bardziej upolitycznione niż do tej pory. Liczne głosy w tej sprawie bardzo często odnosiły się właśnie do najpopularniejszej audycji informacyjnej w TVP1 – „Wiadomości”.

Celem badania było ustalenie, czy po wyborach parlamentarnych w 2015 r. główne wydanie serwisu stało się bardziej stronnicze, niż było wcześniej. Analizie poddano newsy z okresu kampanii wyborczych w trzech kolejnych elekcjach parlamentarnych: w 2015 r., przed objęciem rządów przez PiS, gdy władzę od niemal ośmiu lat sprawowała koalicja PO i PSL, oraz w 2019 i 2023 r., gdy władzę sprawowało od odpowiednio czterech i ośmiu lat PiS. Wykorzystano metodę analizy zawartości mediów, a w celach porównawczych narzędzie diagnostyczne w postaci indeksu stronniczości politycznej mediów (ISPM).

Praca składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy z nich ma charakter wprowadzający – określa założenia dotyczące mediów publicznych oraz specyficzne cechy kolejnych kampanii wyborczych w latach 2015, 2019 i 2023. Na początku przedstawione zostały argumenty przemawiające za tym, że telewizja publiczna nie powinna być traktowana tak samo jak komercyjna. Następnie zaprezentowane zostały cechy gatunkowe serwisu informacyjnego oraz przeanalizowane przykłady wzorców takich audycji z wybranych państw świata. Prze-

analizowano pozycję mediów publicznych w 2015 r. oraz zmiany instytucjonalno-prawne, które ich dotyczyły po tym okresie. Na końcu skrótowo omówiono główne uwarunkowania elekcji parlamentarnych w latach 2015, 2019 i 2023.

W drugim rozdziale szczegółowo zaprezentowana została metodologia badań, w tym dobór próby, metodyka, konstrukcja narzędzia badawczego oraz zastosowane techniki badawcze. Kolejny rozdział zawiera szczegółowe opracowanie wyników badań, a na końcu przedstawione zostało narzędzie umożliwiające porównanie skali stronniczości „Wiadomości” w każdym z badanych okresów.

Rozdział czwarty koncentruje się na roku 2023 oraz sposobie, w jaki w czasie kampanii wyborczej flagowa audycja informacyjna TVP kreowała narracje polityczne. Szczegółowa analiza ewolucji sposobów relacjonowania polityki w „Wiadomościach” doprowadziła do wniosku, że ostatnia z kampanii wymaga głębszej prezentacji wyników. Uznano, że pozwoli to czytelnikom zapoznać się w szerszym kontekście z ostatnim etapem ewolucji serwisu informacyjnego TVP.

Wieńczący książkę piąty rozdział przedstawia kulturotwórcze i społeczne oddziaływanie audycji. Omówiono w nim, w jak wielu miejscach i różnorodnych formach popkultura przejęła „Wiadomości” jako obiekt zainteresowania, często czyniąc z nich przedmiot memów, satyry oraz narzędzie rozrywki i zabawy.

Autorami książki są: Wojciech Maguś – politolog i medioznawca, doktor nauk społecznych, adiunkt w Instytucie Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS, od 2019 r. zastępca dyrektora INoKSIM; Rafał Klepka – politolog i medioznawca, doktor habilitowany nauk społecznych w zakresie nauk o polityce, profesor w Instytucie Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Wojciech Kułaga – doktorant w zakresie nauk o komunikacji społecznej i mediach w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych UJ.

Wojciech Maguś

Książka pt. *Irlandia de Valery. Wizja i rzeczywistość* pod red. dr. Michała Wallnera

Wydawnictwie ARCANA ukazała się książka pt. *Irlandia de Valery. Wizja i rzeczywistość* pod redakcją dr. Michała Wallnera z Katedry Systemów Politycznych i Praw Człowieka.

Praca dotyczy najwybitniejszego polityka irlandzkiego w XX w., jakim był Éamon de Valera (1882–1975), centralna postać życia politycznego przez niemal 60 lat, nazywany „ojcem niepodległej Irlandii” i „irlandzkim Piłsudskim”. Uczestnik powstania wielkanocnego, lider Sinn Féin, założyciel partii Fianna Fáil, główny architekt obowiązującej do dziś konstytucji Irlandii, wieloletni premier, a następnie prezydent Irlandii. Odcisnął niezatarte piętno na historii Zielonej Wyspy.

Publikacja jest efektem bliskiej współpracy dr. Michała Wallnera z dr. Michałem Dworskim, historykiem i prawnikiem z Collegium Civitas w Warszawie, współredaktorem książki. Zespół autorski tworzą ponadto historycy, prawnicy, politolodzy i językoznawcy z różnych ośrodków uniwersyteckich w Polsce i Irlandii.

We fragmencie recenzji wydawniczej Jarosława Pła-
checkiego z The Irish Polish Society możemy przeczytać:

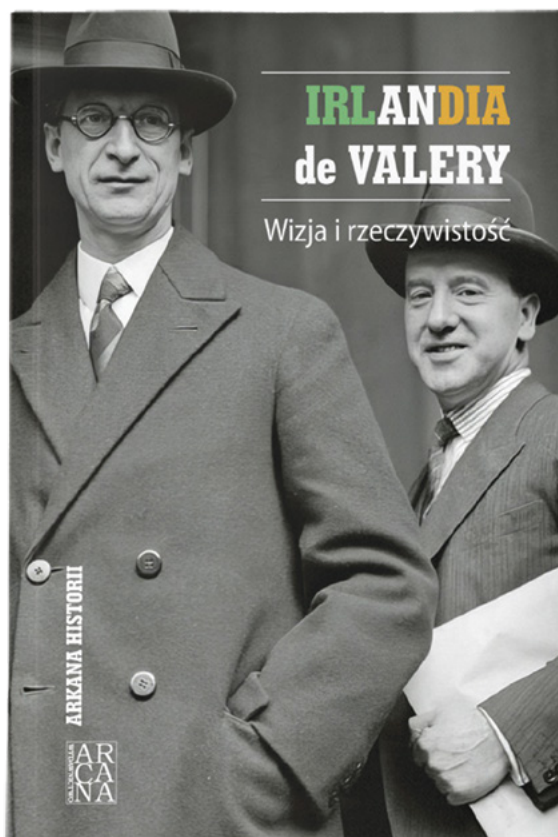
„Irlandczycy – odwrotnie niż Polacy – unikają rozmów o polityce. Być może jest tak dlatego, że w bratobójczej wojnie domowej zginęło ich więcej niż w walkach o niepodległość z Brytyjczykami. W obu konfliktach kluczową rolę odgrywał Éamon de Valera.

Przez jednych stawiany na piedestale, przez innych zbywany bolesnym milczeniem, trochę jak w przypadku jego zwolenniczki, Konstancji Markiewicz – irlandzkiej bohaterki narodowej, arystokratki o anglo-irlandzkim rodowodzie i polskim obywatelstwie. Od początku powstania irlandzkiego państwa konflikt ideologiczny nie przebiegał od lewej do prawej strony politycznej, lecz dzielił Irlandię na zwolenników i przeciwników Traktatu Anglo-Irlandzkiego z grudnia 1921. Ceną za wolność i pokój z Wielką Brytanią była utrata północnej części Irlandii i krwawy konflikt wewnętrzny. Na jego polityczne zakończenie trzeba było czekać niemal 100 lat, bo aż do wyborów w 2020 r. i utworzenia koalicyjnego rządu Fianna Fáil i Fine Gael. Czy było to ostateczne zwycięstwo de Valery, czy jego klęska, pokaże czas.

Książka przybliży czytelnikowi myśl i dokonania tego wielkiego Irlandczyka o konserwatywnych przekonaniach i rewolucyjnej duszy. Kto Irlandię kocha i chce ją zrozumieć, powinien ją przeczytać!

Publikacja jest pokłosiem ogólnopolskiej konferencji naukowej pn. „*Éire: Irlandia w XX wieku. Wizje i rzeczywistość*”, zorganizowanej 16 grudnia 2024 r. przez Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Lublinie oraz Katedrę Systemów Politycznych i Praw Człowieka UMCS. Wydanie pracy dofinansowano ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu „Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej (2022–2024)”.

Michał Wallner

Fot. Michał Puda

Za nami Festiwal Filmowy UMCS 2025

6 lutego 2025 r. w Sali Widowiskowej Akademickiego Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka odbył się pokaz filmowy przygotowany przez studentów III roku produkcji medialnej. Uroczystość zgromadziła liczną publiczność, która z ciekawością śledziła debiutanckie produkcje – efekt kilkumiesięcznej pracy żaków na zajęciach praktycznych.

W programie znalazło się dziewięć filmów konkursowych oraz dodatkowy tytuł prezentowany w przerwie. Po projekcjach odbyła się gala wręczenia statuetek w siedmiu kategoriach oraz dwóch kategoriach specjalnych.

Widzowie mieli okazję obejrzeć różnorodne krótkie metraże. Film *Łazienka* (reż. Maria Czajkowska) w sposób ciepły i humorystyczny ukazał zmagania grupy studentów wspólnie użytkujących jedno problematyczne pomieszczenie. Obraz *Akt IV* (reż. Oliwia Śliwińska, Alicja Wierzchowska) przedstawiał losy aktora amatora, którego kolejne niepowodzenia skłaniają do ryzykownych kroków. Film *Okres życia* (reż. Natalia Derlukiewicz, Zofia Dziwota, Magdalena Goszczyńska) w lekkiej formie przybliżył kobiecą codzienność i zmagania z pozornie prozaicznymi przeciwnościami. W *Katabazie* (reż. Maksymilian Mistewicz) bohaterka w snach dostrzega zaginionego brata i podejmuje niebezpieczną wyprawę do mrocznego lasu w poszukiwaniu prawdy.

W produkcji *Święty zawrót głowy* (reż. Patrycja Lasocka) duchowny przeżywa głęboki kryzys wiary, licząc na Boży

znak potwierdzający sens jego misji. Film *Obudziłam się po studiach* (reż. Filip Opoka) ukazał historię prawniczki, która po kilkuletniej śpiączce musi odnaleźć się w zmiennej rzeczywistości. Produkcja *Tarantella* (reż. Krzysztof Galas) zgłębiła temat aspirującego scenarzysty, skonfrontowanego z lękiem przed porażką, a *Niepamięć* (reż. Martyna Protas) w poetyckiej formie rozważała kwestię przemijania i samotności u schyłku życia. Blok konkursowy zamknął *Kadr uchwycony* (reż. Julia Romanek, Oliwia Marciniak), w którym nietypowa przyjaźń znużonego studenta fotografii ze starszym, pełnym energii mężczyzną zmienia spojrzenie obu na otaczający świat.

Po seansach odbyło się uroczyste ogłoszenie wyników głosowania. W jury zasiadli: prof. szt. film. Natasa Ziółkowska-Kurczuk, prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką prof. dr hab. Zbigniew Pastuszek, dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach prof. dr hab. Iwona Hofman, prodziekan ds. studenckich Wydziału Politologii i Dziennikarstwa dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak, prof. UMCS oraz zastępca dyrektora INoKSIM dr Wojciech Maguś. Jury wraz z dziekan WPiD dr hab. Ewelina Podgajną, prof. UMCS wręczyli nagrody w poszczególnych kategoriach: najlepszy film – *Katabaza*; najlepsze zdjęcia – *Święty zawrót głowy*; najlepszy scenariusz – *Tarantella*; najlepszy montaż – *Okres życia*; najlepsza aktorka – Kamila Mazurek z filmu *Obudziłam się po studiach*; najlepszy aktor – Kamil Sowiński z filmu *Akt IV*; najlepsza ścieżka dźwiękowa – *Łazienka*.

Dodatkowo jury postanowiło przyznać dwie nagrody specjalne w następujących kategoriach: nagroda jury – *Niepamięć*; nagroda międzypokoleniowa – *Kadr uchwycony*. Nagrodę publiczności otrzymał film *Święty zawrót głowy*.

Paulina Prochorowska

Pogotowie Przedmaturalne z Fizyki, 5–9 lutego 2025 r.

Fot. Michał Piłat

Fot. Michał Puła

Festiwal Filmowy UMCS, 6 lutego 2025 r.

RUCH / DŹWIĘK / KADR / SŁOWO / LIFESTYLE / VISUAL ART

60 LAT CHATKI ŻAKA

1965–2025

chatkazaka.umcs.pl / [ackim.umcs.chatkazaka](https://www.facebook.com/ackim.umcs.chatkazaka) / [chatkazaka](https://www.instagram.com/chatkazaka)

UMCS
CHATKA
ZAKA

60 UMCS